Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра «Аудит, облік та оподаткування»

«Допущено до захисту»
зав. кафедрою аудиту, обліку та
оподаткування
к.е.н., професор
_____Олена МАГОПЕЦЬ
«21 » грудня 2023 р.

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
на тему:
«Організаційно-інформаційне забезпечення обліку та аналізу в системі управління оборотними активами підприємства»

Виконав здобувач вищої освіти
II курсу, групи ООУ-22 М (1,4)
ОПП «Облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю та державним сектором економіки»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
_____ Бут-Гусаїм О.В.
« 21 » грудня 2023 р.

Керівник проекту
к.е.н., доцент
_____ Алла ЛИСЕНКО
« 21 » грудня 2023 р.

Рецензент
к.е.н., доцент, доцент
кафедри економіки, менеджменту
та комерційної діяльності
_____ Оксана СТОРОЖУК

м. Кропивницький

Центральноукраїнський національний технічний університет
Факультет економічний
Кафедра аудиту, обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма
Облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю та державним сектором економіки

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
к.е.н., професор
_____Олена МАГОПЕЦЬ
« 21 » грудня 2023року

ЗАВДАННЯ НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бут-Гусаїм Олена Валеріївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проекту)
Організаційно-інформаційне забезпечення обліку та аналізу в системі управління оборотними активами підприємства
2. Керівник роботи (проекту)
Лисенко Алла Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
3. Строк подання роботи до захисту 21 грудня 2023 р.
4. Мета та завдання випускної кваліфікаційної роботи (проекту) *Мета роботи* – розробка напрямів удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку та аналізу в системі управління оборотними активами підприємства на основі вивчення теоретичних аспектів проблеми та з урахуванням практичного досвіду Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон». *Завдання*: дослідити сутність поняття та основи класифікації оборотних активів, ознайомитися з організаційно-інформаційним забезпеченням системи управління оборотними активами підприємства; розглянути теоретико-методичні основи обліку та аналізу в системі управління оборотними активами підприємства; здійснити організаційно-економічну характеристику Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»; дослідити процес ведення обліку оборотних активів та його організаційно-інформаційне забезпечення, а також організаційно-інформаційне забезпечення аналізу в системі управління Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»; провести аналіз складу, динаміки, структури оборотних активів та ефективності їх використання на підприємстві; розробити шляхи удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку та аналізу оборотних активів, а також напрями підвищення ефективності використання підприємством оборотних активів.

5. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Узагальнення матеріалів переддипломної практики	02.10.2023 р. – 15.10.2023 р.	Виконано
2.	Огляд літературних джерел, узагальнення нормативних та законодавчих документів	16.10.2023 р. – 05.11.2023 р.	Виконано
3.	Написання основного змісту випускної кваліфікаційної роботи	06.11.2023 р. – 03.12.2023 р.	Виконано
4.	Оформлення випускної кваліфікаційної роботи	04.12.2023 р. – 12.12.2023 р.	Виконано
5.	Отримання відгуку наукового керівника	13.12.2023 р. – 18.12.2023 р.	Виконано
6.	Представлення випускної кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри аудиту, обліку та оподаткування	21.12.2023 р.	Виконано

Дата видачі завдання
«__02__»_____жовтня_____ 2023 р.

Підпис керівника

_____ _____
(прізвище та ініціали)

Завдання прийнято до виконання
«__02__»_____жовтня_____ 2023 р.

Підпис здобувача

_____ _____
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Бут-Гусаїм О.В. Організаційно-інформаційне забезпечення обліку та аналізу в системі управління оборотними активами підприємства. – Випускна кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю та державним сектором економіки». – Центральноукраїнський національний технічний університет Міністерства освіти і науки України. – Кропивницький, 2023.

В першому розділі досліджено поняття та напрямки класифікації оборотних активів підприємства, організаційно-інформаційне забезпечення системи управління оборотними активами, теоретико-методичні основи обліку та аналізу в системі управління оборотними активами підприємства. У другому розділі здійснено організаційно-економічну характеристику Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон», досліджено особливості здійснення обліку оборотних активів на підприємстві та його організаційно-інформаційне забезпечення, а також організаційно-інформаційне забезпечення аналізу в системі управління Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон», проведено аналіз складу, динаміки, структури оборотних активів та ефективності їх використання на підприємстві. У третьому розділі розроблено шляхи удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку оборотних активів, напрями удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення аналізу та підвищення ефективності використання підприємством оборотних активів.

Ключові слова: оборотні активи, організаційно-інформаційне забезпечення, облік, аналіз, система управління.

ANNOTATION

But-Gusaim O.V. Organizational and information support of accounting and analysis in the company's current asset management system. – Graduate qualification work for the second (master's) higher education degree in specialty 071 «Accounting and taxation» of the educational-professional program «Accounting and taxation in business management and the public sector of the economy». – Central Ukrainian National Technical University Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kropyvnytskyi, 2023.

In the first section are studied the concepts and directions of the classification of the company's current assets, the organizational and information support of the current assets management system, the theoretical and methodological bases of accounting and analysis in the company's current assets management system. In the second section was investigated the organizational and economic characteristics of the Sports Club "SK-Yatran" of the SE company "Vivaton", the peculiarities of the accounting of current assets at the enterprise and its organizational and information support, as well as the organizational and information support of the analysis in the management system of the Sports Club " SK-Yatran" of the SE company "Vivaton", was investigated an analysis of the composition, dynamics, structure of current assets and the efficiency of their use at the enterprise. In the third section are developed the ways of improving the organizational and information provision of accounting for current assets, directions for improving the organizational and information provision of analysis and increasing the efficiency of the company's use of current assets.

Keywords: current assets, organizational and information support, accounting, analysis, management system.

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП……..... 8

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА…..…… 14

1.1. Поняття та класифікація оборотних активів підприємства……... 14

1.2. Організаційно-інформаційне забезпечення системи управління оборотними активами підприємства..... 24

1.3. Теоретико-методичні основи обліку та аналізу в системі управління оборотними активами підприємства……..... 33

Висновки до розділу 1…….…… 44

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ СПОРТИВНОГО КЛУБУ «СК-ЯТРАНЬ» ДП ФІРМИ «ВІВАТОН»…….. 46

2.1. Організаційно-економічна характеристика Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»…….. 46

2.2. Облік оборотних активів та його організаційно-інформаційне забезпечення на підприємстві…….…….. 64

2.3. Організаційно-інформаційне забезпечення аналізу в системі управління Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»..……..…… 74

2.4. Аналіз складу, динаміки, структури оборотних активів та ефективності їх використання на підприємстві…….…… 82

Висновки до розділу 2……..... 96

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА ……... 98

3.1. Шляхи удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку оборотних активів…… 98
3.2. Удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення аналізу та напрями підвищення ефективності використання підприємством оборотних активів……...…… 107
Висновки до розділу 3…… 115

ВИСНОВКИ…… 117
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…… 121
ДОДАТКИ…….... 139

ВСТУП

Актуальність теми. Важливою складовою активів суб'єктів господарювання різних форм власності та видів діяльності є оборотні активи. Від ефективності управління оборотними активами, а також від повноти й правильності відображення в обліку господарських операцій щодо таких активів, періодичного проведення аналізу їх складу, динаміки, структури та ефективності використання значною мірою залежить формування результативних показників фінансово-господарської діяльності.

Ефективне управління оборотними активами не можливе без використання раціональної системи організаційно-інформаційного забезпечення обліку та аналізу, розробленої з урахуванням особливостей національної системи обліку та її адаптації до міжнародних стандартів, у зв'язку з чим постійно підвищуються вимоги до інформації про оборотні активи, повноти та правильності її відображення в обліку та звітності суб'єктів господарювання, а також при виконанні аналітичних розрахунків.

Тому дослідженню організаційно-інформаційного забезпечення обліку та аналізу в системі управління оборотними активами підприємства присвячено значну кількість наукових праць. Так, значний внесок у вивчення цієї проблеми внесли Батракова Т.І. [3], Бондаренко О.С. [6], Бурак І.О. [8], Вареник В.М. [13], Ващенко Н.В. [14], Велкова І.Ю. [15], Гаватюк Л.С. [18], Грабовський І.С. [24], Демченко Т.А. [29], Дехтяр Н.А. [30], Домбровська Н.Р. [31], Донін Є.О. [32], Дядюк М.А. [33], Канцедал Н.Ю. [44], Кащена Н.Б. [46], Кірдіна О.Г. [47], Колодізєв О.М. [49], Колумбет О.П. [50], Коць О.О. [52], Кравченко О.С. [53], Кузнєцова Т.В. [55], Купріна Н.М. [57-59], Лисенко А.М. [66], Лисьонкова Н.М. [69], Малий І.Й. [72], Нагаєва Г.О. [78], Полторак А.С. [88; 89], Стоянова-Коваль С.С. [98], Супрун О.М. [99], Ткачук Л.М. [103], Тютюнник Я.В. [104], Ульянченко Ю.О. [105], Філатова З.В. [106], Фрунза С.А. [108], Хохлов М.П. [109], Швець Ю.О. [112], Шинкар С.М. [113],

Шматковська Т.О. [115], Ящук Д.Л. [116] та інші. Проте певні аспекти організаційно-інформаційного забезпечення обліку та аналізу в системі управління оборотними активами потребують більш глибокого вивчення на теоретичному рівні та в межах конкретного підприємства. Це зумовило вибір теми випускної кваліфікаційної роботи й визначило спрямованість даного дослідження.

Мета дослідження - розробка напрямів удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку та аналізу в системі управління оборотними активами підприємства на основі вивчення теоретичних аспектів проблеми та з урахуванням практичного досвіду Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон».

Задачі дослідження. Для досягнення мети дослідження вирішуються такі завдання:

- дослідити сутність поняття та основи класифікації оборотних активів, ознайомитися з організаційно-інформаційним забезпеченням системи управління оборотними активами підприємства;

- розглянути теоретико-методичні основи обліку та аналізу в системі управління оборотними активами підприємства;

- здійснити організаційно-економічну характеристику Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»;

- дослідити процес ведення обліку оборотних активів та його організаційно-інформаційне забезпечення, а також організаційно-інформаційне забезпечення аналізу в системі управління Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»;

- провести аналіз складу, динаміки, структури оборотних активів та ефективності їх використання на підприємстві;

- розробити шляхи удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку та аналізу оборотних активів, а також напрями підвищення ефективності використання підприємством оборотних активів.

Об’єкт дослідження. Об’єктом дослідження є оборотні активи, система управління ними на підприємстві та господарські процеси, що пов’язані з їх формуванням та використанням.

Предмет дослідження. Предмет дослідження - організаційне, інформаційне, теоретико-методичне забезпечення та прикладні аспекти обліку та аналізу в системі управління оборотними активами підприємства.

У процесі дослідження використана інформація Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2021-2022 рр.

Інформаційне забезпечення проведених досліджень. Інформаційною базою дослідження є дані обліку та звітності Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон», нормативно-законодавчі акти щодо регулювання господарських операцій з оборотними активами підприємства, наукові праці та internet-ресурси.

Методи дослідження. В основу дослідження покладено діалектичний спосіб пізнання й системний підхід до розкриття поняття оборотних активів, організаційно-інформаційного забезпечення їх обліку й аналізу та управління такими активами. У процесі дослідження використано як загальнонаукові методи (конкретизацію та узагальнення, способи логічної індукції та дедукції, метод теоретичного синтезу), так і конкретнонаукові (прийом порівняння, способи групування інформації, факторного аналізу).

Теоретична та практична значимість отриманих результатів полягає у наступному:

- систематизовано підходи науковців у трактуванні сутності оборотних активів, а також у виокремленні ознак їх класифікації, виявленні характерних особливостей таких понять, як «оборотні активи», «оборотні кошти», «оборотні засоби», «оборотний капітал», «оборотні фонди», «поточні активи». Розуміння суті ключових понять забезпечує раціональну організацію обліку оборотних активів та ефективне управління ними;

- запропоновано визначати організаційно-інформаційне забезпечення системи управління оборотними активами підприємства як сукупність

підсистем, які тісно взаємопов'язані між собою через суб'єкти, об'єкти впливу, управлінські завдання та інструменти, поєднані інформаційними потоками, сформованими на основі збору, накопичення й аналізу інформації про оборотні активи, взаємодія і взаємозалежність між якими спрямовані на створення ефективної системи управління такими активами. Пропонований підхід розроблено на основі узагальнення визначень поняття організаційно-інформаційного забезпечення науковцями, а також з урахуванням мети, завдань, базових компонентів організаційно-інформаційного забезпечення, що забезпечує краще розуміння процесу управління оборотними активами;

- розроблено модель організаційно-інформаційного забезпечення обліку оборотних активів, яка поєднує його мету й ключові завдання у контексті первинного документування господарських операцій, ведення аналітичного й синтетичного обліку, формування звітності. Така модель дає чітке розуміння того, які саме облікові процедури та в якій послідовності підприємству потрібно застосовувати, щоб отримати достовірну й своєчасну інформацію про оборотні активи в системі бухгалтерського обліку;

- запропоновано логічну послідовність дій, яка забезпечить раціональний розподіл часу й обов'язків при проведенні аналізу оборотних активів, розроблено організаційно-інформаційну модель забезпечення ефективного використання оборотних активів, функціонування якої здійснюється через єдність цілей, принципів, способів реалізації поставлених завдань, належного рівня організаційно-інформаційного забезпечення, розробки політики управління оборотними активами та її оцінки, прийняття рішень в управлінні оборотними активами та розробки шляхів їх ефективного використання. Це дасть можливість обґрунтовано обирати прийнятну для підприємства політику управління оборотними активами.

Результати дослідження мають практичне значення, використовуються Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» та можуть бути використані іншими підприємствами при упровадженні ними шляхів

удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку та аналізу в системі управління оборотними активами.

Апробація результатів дослідження та їх публікація. Результати дослідження оприлюднені на науково-практичних конференціях «Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку» (IX Міжнародна науково-практична конференція, м. Чернігів, 27.11.2023 р.) [11], «Інноваційна модернізація економіки України в умовах євроінтеграційних процесів» (VIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція, 27-28.11.2023 р., м. Кременчук) [64], «Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем» (XI Міжнародна науково-практична конференція, м. Кропивницький, 30.11.2023 р.) [10].

Основні положення дослідження висвітлені в публікаціях:

- «Оборотні активи як важливий об’єкт бухгалтерського обліку» [11];

- «Оборотні активи підприємства: сутність поняття та теоретичні аспекти організації аналізу» (авторський внесок - п. 2, 3, 6, 7) [10];

- «Оподаткування підприємницької діяльності та рівні податкового менеджменту» (авторський внесок - п. 5-7) [64].

У рамках «Дня науки-2023» (ЦНТУ, м. Кропивницький, 20.04.2023 р.) підготовлено виступ з доповіддю на тему «Бухгалтерський облік як функція управління» [9].

Розроблені пропозиції щодо удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку та аналізу в системі управління оборотними активами впроваджуються Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон», що підтверджується актом впровадження результатів дослідження (додаток Н).

Структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

В першому розділі досліджено поняття та напрямки класифікації оборотних активів підприємства, організаційно-інформаційне забезпечення

системи управління оборотними активами, теоретико-методичні основи обліку та аналізу в системі управління оборотними активами підприємства.

У другому розділі здійснено організаційно-економічну характеристику Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон», досліджено особливості здійснення обліку оборотних активів на підприємстві та його організаційно-інформаційне забезпечення, а також організаційно-інформаційне забезпечення аналізу в системі управління Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон», проведено аналіз складу, динаміки, структури оборотних активів та ефективності їх використання на підприємстві.

В третьому розділі розроблено шляхи удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку оборотних активів, напрями удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення аналізу та підвищення ефективності використання підприємством оборотних активів.

Обсяг роботи. Роботу викладено на 120 сторінках. Вона містить 47 рисунків, 28 таблиць, додатки. Список використаних джерел налічує 116 найменувань.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття та класифікація оборотних активів підприємства

В економічній літературі часто ототожнюються поняття «оборотні активи», «оборотні кошти», «оборотні засоби», «оборотний капітал», «оборотні фонди», «поточні активи», у зв'язку з чим ускладнюється процес управління оборотними активами. Тому доцільно уточнити категорійний апарат, з'ясувати зміст поняття «оборотні активи» та його відмінність від інших суміжних понять.

Розглянемо, перш за все, визначення суміжних понять у нормативно-правових документах. Так, поняття «оборотні активи» чітко прописане в НП(С)БО 1 де, зокрема, зазначено, що «оборотні активи - гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи використання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [37].

Відповідно до НП(С)БО 1, складовими оборотних активів підприємства, які відображаються на його балансі, є (рис. 1.1):

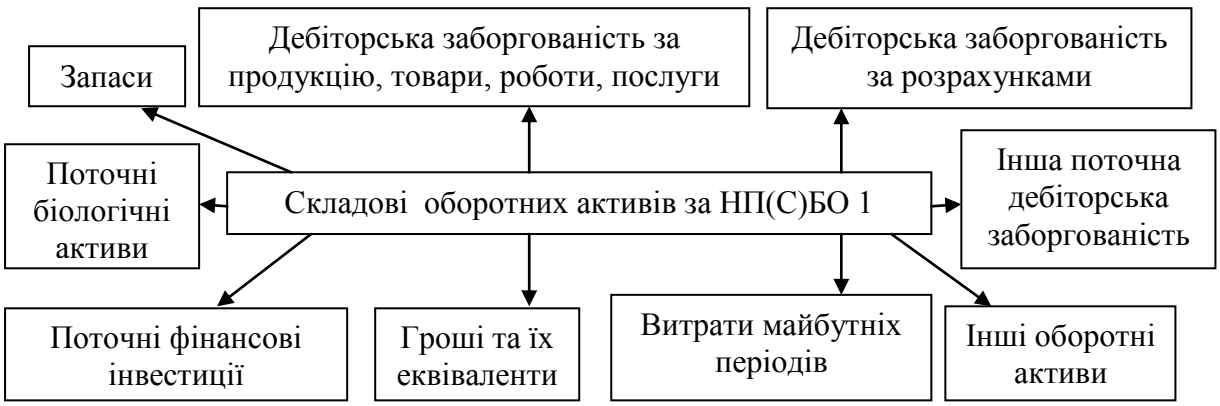

Рис. 1.1. Складові оборотних активів у відповідності з НП(С)БО 1

У Господарському кодексі України поняття «оборотні активи» не наводиться. Натомість статтею 139 ГКУ у складі майна підприємства виокремлюються основні фонди, оборотні засоби, а також кошти та товари. До суміжних понять з цього переліку (у відповідності з визначенням поняття «оборотні активи» в НП(С)БО 1) належать оборотні засоби, кошти та товари.

«Оборотними засобами є сировина, паливо, матеріали, малоцінні предмети та предмети, що швидко зношуються, інше майно виробничого і невиробничого призначення, що віднесено законодавством до оборотних засобів» [23].

«Коштами у складі майна суб'єктів господарювання є гроші у національній та іноземній валюті, призначені для здійснення товарних відносин цих суб'єктів з іншими суб'єктами, а також фінансових відносин відповідно до законодавства» [23].

«Товарами у складі майна суб'єктів господарювання визнаються вироблена продукція (товарні запаси), виконані роботи та послуги» [23].

Враховуючи наближення національних стандартів обліку до міжнародних правових норм, доцільним є розгляд понять, визначених в МСБО 1, у відповідності з яким виокремлено поточні та непоточні активи.

«Суб'єкт господарювання повинен класифікувати актив як поточний, якщо: а) він сподівається реалізувати цей актив або має намір продати чи спожити його у своєму нормальному операційному циклі; б) він утримує актив в основному з метою продажу; в) він сподівається реалізувати актив протягом дванадцяти місяців після звітного періоду; або г) актив є грошовими коштами чи еквівалентами грошових коштів (як визначено у МСБО 7), якщо немає обмежень щодо обміну чи використання цього активу для погашення зобов'язання принаймні протягом дванадцяти місяців після звітного періоду» [83].

Отже, в ГКУ виокремлено певні складові оборотних активів, а поняття «оборотні активи» (відповідно до НП(С)БО 1) та «поточні активи» (відповідно до МСБО 1) по суті є тотожними.

У контексті дослідження поняття «оборотні активи», розглянемо, як визначають дане та суміжні поняття окремі науковці.

Так, Гринюк І. формулює поняття «оборотні активи» наступним чином: «оборотні активи - це сукупність матеріальних активів і грошових коштів, які перебувають у постійному кругообігу з метою забезпечення безперервності виробничого процесу та ліквідності підприємства, змінюючи свою матеріальну форму протягом одного операційного циклу» [26, с. 67].

Домбровська Н.Р. зазначила, що «оборотні активи - ресурси, які формуються за рахунок інвестованого в них капіталу, які, змінюючи свою функціональну форму, беруть участь в одному операційному циклі для забезпечення безперервності діяльності та одержання економічних вигод у перспективі» [31, с. 821].

За визначенням Колумбет О.П., «оборотні активи - це сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаються протягом одного операційного (виробничо-комерційного) циклу» [50, с. 329].

Малий І.Й. та Обітоцький І.С. зазначили, що «оборотні активи - це кошти підприємства, господарських організацій, які використовуються для фінансування поточної (експлуатаційної) діяльності, тобто для створення виробничих запасів сировини, матеріалів, палива, тари, інструментів, виробничого і побутового інвентаря, незавершеного виробництва, запасів готової продукції, включаючи засоби в незавершених розрахунках (платежах), на розрахункових рахунках у банках і в касі підприємства» [72, с. 268].

На основі синтезу фінансово-економічного та бухгалтерського підходів до трактування суті суміжних понять, Полторак А.С. визначає поняття «оборотні активи» як фінансові й матеріальні активи, які не обмежені у використанні, обслуговують господарський процес та призначені для реалізації або споживання упродовж операційного циклу чи року з дати

формування балансу й забезпечення безперервності у виробничо-комерційному циклі [88].

Філатова З.В. та Ротанова А.Г. зазначили, що «оборотні активи підприємства розглядаються як сукупність матеріальних і фінансових активів, які шляхом структурної трансформації здійснюють безперервний кругообіг форм вартості з метою постійного відновлення процесу виробництва, одержання прибутку, підтримки нормальної ліквідності підприємства і повинні повністю використовуватися протягом одного календарного року або операційного циклу» [106].

Фрунза С.А. та Макарицька Н.М. зазначили, що «обороті активи - це сукупність усіх майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і повністю споживаються протягом одного операційного циклу, що пов’язаний з виробничо-комерційною діяльністю підприємства» [108, с. 56].

У складі оборотних коштів окремі науковці виокремлюють оборотні фонди й фонди обігу. При цьому до оборотних фондів прийнято включати фонди у виробничих запасах(сировина та матеріали, запчастини, паливо, малоцінний інвентар) та у виробництві (витрати майбутніх періодів та незавершене виробництво), а до фондів обігу - готову продукцію на складі й у дорозі, кошти на рахунках, готівку, дебіторську заборгованість. Однак при такому розподілі поза увагою залишаються поточні фінансові інвестиції.

Досліджуючи еволюцію поняття «оборотні активи», Фрунза С.А. та Макарицька Н.М. роблять акцент на тому, що спочатку з’явився термін «капітал», який поєднував землю, гроші, засоби праці та товари. З часом Арістотель виокремив поняття «купецький капітал» як грошову складову, але при цьому він надавав перевагу натуральному виробництву, вважаючи такий капітал неприродним. У подальшому, завдяки розвитку торгівлі, купецький (грошовий) капітал набував все більшої популярності та ширшого значення. При цьому він став об’єктом дослідження меркантилістів, а згодом - фізіократів, які розподілили його на «основний» та «оборотний». З часом

розвивалося не лише поняття «оборотний капітал», а й виокремилися його нові ознаки - одноразовість у використанні, оборотність, а в XX столітті виникли поняття «оборотні активи», «оборотні засоби», «оборотні кошти» [108].

Кравченко О.С. та Іванова Г.М. зазначають, що в період функціонування планової економіки поняття «оборотний капітал» не використовувалося з ідеологічних причин. Капітал розглядався у вигляді сукупності виробничих відносин з капіталістичного способу виробництва (а не соціалістичного), і тому застосування поняття «капітал» стало неприйнятним явищем. У той період широко застосовувалася категорія «оборотні кошти», яка ототожнювалася з поняттям «оборотний капітал», а слово «капітал» було замінене на «кошти» [53].

Дядюк М.А. та Васильєва В.В., розглядаючи оборотні активи в контексті фінансового управління, у терміні «оборотні активи» поєднують категорії «оборотні засоби» та «оборотні фонди». Обґрунтовуючи таке ствердження, науковці зазначають, що:

- оборотні виробничі засоби - це засоби та предмети праці, що обслуговують виробничу сферу, забезпечуючи її безперервність (сировина, матеріали основні, матеріали допоміжні (пальне, тара, запчастини), комплектуючі вироби, куповані напівфабрикати);

- засоби (фонди) обігу - це продукція й грошові кошти, які забезпечують безперервність збутового процесу, обслуговуючи сферу реалізації (готова продукція, грошові кошти, дебіторська заборгованість) [33].

Комплексно характеризуючи поняття «оборотні активи підприємства», Дядюк М.А. та Васильєва В.В. виокремили основні елементи, взаємозв’язок між якими, на їхню думку, формує суть оборотних активів:

- характер функціонування (авансування в оборотну частину ресурсного потенціалу, розміщеного в активах підприємства);

- період функціонування (час, упродовж якого вартість засобів переноситься на готовий продукт, або здійснюється їх повне споживання у виробничому процесі, або час, упродовж якого вище розглянуті види активів перетворюються на грошові кошти. Оборотні активи споживаються одноразово упродовж виробничого циклу);

- склад елементів (запаси сировини, готової продукції, незавершене виробництво, кошти та їхні еквіваленти, короткострокові фінансові вкладення, дебіторська заборгованість та ін.) [33].

«З урахуванням зазначених умов заслуговує на увагу таке формулювання: оборотні активи - елемент ресурсного потенціалу, що контролюється організацією та призначений для забезпечення безперервного й планомірного процесу господарської діяльності, використовуються одноразово з метою забезпечення певної економічної вигоди в майбутньому» [33, с. 266].

Деякі науковці розглядають оборотні активи як натуральну та як вартісну категорії. Зокрема, Канцедал Н.Ю., Клімович І.М., Ганін В.І. дають наступне визначення оборотних активів: «оборотні активи - сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і повністю споживаються протягом одного виробничого циклу» [44, с. 105]. «Оборотні активи як вартісна категорія - це вартість, авансована у кругообіг виробничих оборотних фондів та фондів обігу для забезпечення неперервності процесу виробництва та обігу» [44, с. 105]. На цій основі науковці зробили висновок про те, що до складу оборотних активів входять як матеріальні ресурси, так і грошові, а тому не є доречним ототожнення оборотних активів лише з грошовими коштами [44].

Канцедал Н.Ю., Клімович І.М., Ганін В.І., а також Тютюнник Я.В. наголошують на неприпустимості ототожнення понять «оборотні активи» та «оборотний капітал», оскільки у процесі діяльності підприємства оборотні активи споживаються та витрачаються, а оборотний капітал авансується. При

цьому в капітал перетворюються не всі авансовані ресурси, а тільки та його частина, яка дає економічний, екологічний або соціальний ефект [44; 104].

Як зазначає Тютюнник Я.В., оборотні кошти вкладаються у виробництво, а отже не можуть бути спожитими чи витраченими і є «золотою серединою» між активами й пасивами балансу. Також науковець стверджує, що оборотний капітал та оборотні активи, хоч є і різними категоріями, але об'єкти вони характеризують одні й ті ж: грошові кошти та поточні фінансові вкладення, запаси, короткострокову дебіторську заборгованість [104].

За визначенням Тютюнник Я.В., «оборотні активи - це контрольовані суб'єктом господарювання ресурси, які перебувають у постійному кругообігу з метою забезпечення безперебійності виробничого процесу та ліквідності підприємства, що можуть змінювати свою матеріальну форму та переносити свою вартість на вартість готової продукції чи можуть бути перетворені на гроші продовж одного операційного циклу» [104, с. 158-159].

Тютюнник Я.В. вказує, що на відміну від оборотних коштів, оборотні активи включають короткострокові інвестиції, що використовуються в процесі виробництва та повністю переносять свою вартість на готовий продукт. При цьому оборотні кошти, як ресурс, є високоліквідними, і в процесі виробництва вони не витрачаються, а вкладаються у нього. Період функціонування для оборотних активів - рік чи операційний цикл, для оборотних коштів - рік чи кругообіг (поєднання операційного й комерційного фінансового циклу). Тобто виходить, що період функціонування оборотних коштів довший на величину комерційно-фінансового циклу, а отже вартісний еквівалент оборотних коштів та обсяг оборотних активів не є рівними величинами. Як джерело авансування, оборотний капітал формує оборотні активи, які через деякий час повертають авансований капітал, забезпечуючи його безперервний кругообіг [104].

На основі узагальнення власних доказів, Тютюнник Я.В. наводить власні визначення понять «оборотні активи», «оборотні кошти» та

«оборотний капітал». Науковець зазначає, що «оборотні активи - це сукупність матеріальних та грошових цінностей, які обслуговують поточну фінансово-господарську діяльність підприємства, забезпечують його платоспроможність, необхідні для здійснення торгових операцій або споживання продовж виробничого періоду або продовж одного року» [104, с. 160].

«Оборотні кошти - це кількість грошових коштів або їх еквівалентів, вкладених в оборотні фонди та фонди обігу, котрі обслуговують безперервний виробничий процес та продаж готової продукції» [104, с. 160].

«Оборотний капітал - це складова капіталу підприємства, котра є власністю господаря та направляється на забезпечення оборотними фондами підприємства» [104, с. 160].

Отже, оборотний капітал виступає інвестиційним ресурсом для формування оборотних активів. Він авансується в оборотні активи, важливою складовою яких є оборотні кошти [11]. Маючи у наявності грошові кошти, підприємство придбаває необхідні предмети праці, з яких формуються виробничі запаси, потім здійснюється процес виробництва, тобто виготовляється продукція, яка потім реалізовується, а підприємство отримує грошові кошти. У такий спосіб здійснюється оборот капіталу упродовж життєвого циклу підприємства.

Узагальнюючи відмінності між суміжними поняттями, доцільно зазначити, що:

- по-перше, відмінність між категоріями «оборотні активи» та «оборотні кошти» підтверджується відмінностями в їх окремих характеристиках: складових (поточні фінансові інвестиції не входять до складу оборотних коштів, тоді як до складу оборотних активів вони входять); тривалості періоду функціонування (для оборотних коштів - рік або один кругообіг, для оборотних активів - рік або операційний цикл); участі у виробничому процесі (так, у процесі виробництва оборотні активи споживаються (витрачаються), а оборотні кошти є авансованими у

виробництво та виступають як проміжна ланка між активом й пасивом балансу);

- по-друге, відмінність між категоріями «оборотні активи» та «оборотний капітал» підтверджується тим, що оборотні активи розміщуються в активі бухгалтерського балансу, а капітал, як джерело формування оборотних активів, - у пасиві балансу.

Таким чином, «оборотні активи», «оборотний капітал», «оборотні кошти» - це самостійні економічні категорії з характерними для них особливостями й властивостями, які ототожнювати не можна.

Для підвищення якості обліку, аналізу й управління оборотними активами доцільно виокремити ознаки їх класифікації (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація оборотних активів в сучасній економічній науці

Класифікаційна ознака	Види оборотних активів
1	2
За приналежністю підприємству (джерелами формування) (Гринюк І. [26, с. 69]; Дядюк М.А., Васильєва В.В. [33, с. 267]; Канцедал Н.Ю., Клімович І.М., Ганін В.І. [44, с. 105-106])	❖ Власні та прирівняні до них (або придбані на правах фінансового лізингу); ❖ Залучені та інші (орендовані, безкоштовно отримані)
За ступенем ліквідності (залежно від терміну трансформації в грошові кошти) (Гринюк І. [26, с. 69]; Дядюк М.А., Васильєва В.В. [33, с. 267]; Канцедал Н.Ю., Клімович І.М., Ганін В.І. [44, с. 106]; Колумбет О.П. [50, с. 329]; Хохлов М.П., Щербань О.Д., Крилова М.А. [109, с. 412])	❖ Абсолютно ліквідні оборотні активи (які є готовими засобами платежі та не потребують продажу); ❖ Високоліквідні (які можна конвертувати у грошову форму упродовж місяця); ❖ Середньоліквідні (швидколіквідні) (які можна конвертувати у грошову форму упродовж 1-6 місяців); ❖ Низьколіквідні (повільноліквідні) (які можна конвертувати у грошову форму в період від 6 місяців) Канцедал Н.Ю., Клімович І.М., Ганін В.І. виокремлюють абсолютно-, швидко- та малоліквідні активи, а Хохлов М.П., Щербань О.Д., Крилова М.А. - найбільш ліквідні активи, активи, що швидко реалізуються, активи, що повільно реалізуються
За рівнем планування (ступенем керованості, принципами організації й регулювання) (Гринюк І. [26, с. 69]; Дядюк М.А.,	❖ Нормовані (сформовані у сфері виробництва); ❖ Ненормовані (сформовані у сфері обігу - дебіторська заборгованість, грошові кошти)

Продовження табл. 1.1

1	2
Васильєва В.В. [33, с. 268]; Канцедал Н.Ю., Клімович І.М., Ганін В.І. [44, с. 105-106]; Колумбет О.П. [50, с. 331]; Хохлов М.П., Щербань О.Д., Крилова М.А. [109, с. 411])	
За рівнем можливої цінності (Дядюк М.А., Васильєва В.В. [33, с. 269])	❖ Мінімально можливої цінності (можуть бути реалізовані за договірними цінами (дебіторська заборгованість при складному фінансовому становищі, запаси, які важко реалізувати та ін.)); ❖ Середньої можливої цінності (можуть бути реалізовані без збитку для підприємства (короткострокова дебіторська заборгованість, запаси, на які є постійний попит)); ❖ Потенційно високої можливої цінності (ціна на такі оборотні активи постійно зростає в умовах інфляції внаслідок наявності попиту на них)
За видами ризиків (Дядюк М.А., Васильєва В.В. [33, с. 269])	❖ Ризики можливої нереалізації й природних втрат (запаси); ❖ Ризики неповернення боргів (дебіторська заборгованість); ❖ Ризики втрати цінності за рахунок інфляції (грошові кошти). Виходячи з цього виокремлюють невиправданий, підвищений та неприпустимий ризик
Залежно від участі у кругообігу (Гринюк І. [26, с. 68-69]; Канцедал Н.Ю., Клімович І.М., Ганін В.І. [44, с. 106]; Колумбет О.П. [50, с. 331])	❖ Оборотні активи у сфері виробництва (оборотні виробничі фонди) (виробничі запаси (сировина і матеріали, тара, паливо, напівфабрикати й комплектувальні вироби, запчастини та ін.) та незавершене виробництво); ❖ Оборотні активи у сфері обігу (фонди обігу) (грошові кошти, дебіторська заборгованість, товари, готова продукція, вироблені напівфабрикати)
За характером формування джерел фінансування (Канцедал Н.Ю., Клімович І.М., Ганін В.І. [44, с. 106]; Колумбет О.П. [50, с. 331])	❖ Валові оборотні активи (загальна величина оборотних активів, сформована за рахунок власного та залученого капіталу); ❖ Чисті оборотні активи (оборотні активи, які сформовані за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань); ❖ Власні оборотні активи (оборотні активи, сформовані за рахунок власного капіталу)

Слід зазначити, що крім узагальнених у табл. 1.1 ознак класифікації оборотних активів науковці виокремлюють й інші ознаки. Потрібно враховувати, що основні класифікаційні ознаки можуть бути розширені з урахуванням особливостей та мети конкретного дослідження.

1.2. Організаційно-інформаційне забезпечення системи управління оборотними активами підприємства

Система управління оборотними активами поєднує об'єкт управління (складові оборотних активів) з суб'єктом управління (причетними до прийняття рішень щодо забезпечення ефективного використання таких активів органами управління підприємства) на основі реалізації управлінських функцій із застосуванням відповідних методів, інструментів та з урахуванням впливу значної кількості факторів внутрішнього й зовнішнього середовища.

Як будь-яка інша складова майна підприємства, оборотні активи мають властиві їм переваги та недоліки, на які потрібно звертати увагу при формуванні таких активів, а також у процесі їх використання й управління ними (рис. 1.2) [26; 50; 104].

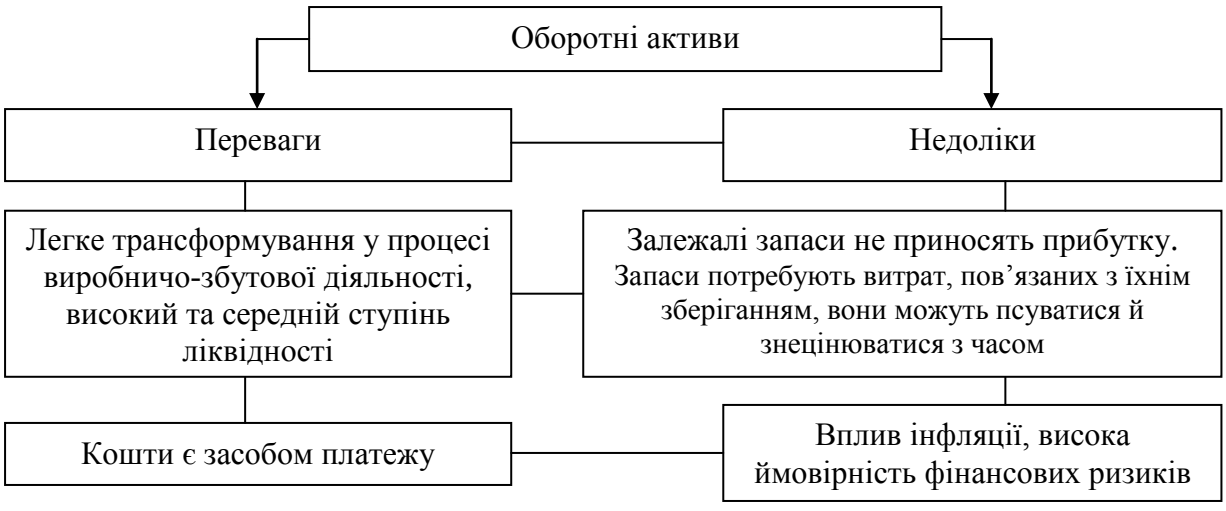

Рис. 1.2. Основні переваги та недоліки, які здійснюють вплив на формування оборотних активів, їх використання та управління ними

Необхідно враховувати, що значний вплив на фінансовий стан підприємства мають такі складові оборотних активів, як запаси виробничого спрямування, грошові кошти, дебіторська заборгованість. Ці складові оборотних активів тісно між собою пов’язані і є важливими компонентами процесу операційної діяльності, забезпечення якого не можливе при відсутності хоча б одного компоненту. Так, відсутність необхідної кількості запасів є причиною зривів у виробництві та виникнення простоїв. Зростання обсягів дебіторської заборгованості спричинює зменшення обсягу грошових коштів в обігу, в результаті чого підприємство вимушене залучати обігові кошти з зовнішніх джерел для забезпечення власних потреб у виробничих запасах.

Як важлива складова загальної стратегії управління підприємством, система управління оборотними активами має за мету формування необхідного обсягу та складу оборотних активів, їх оптимальної структури, а також достатнього обсягу та раціональної структури джерел фінансування.

Система управління оборотними активами суб’єкта господарювання формується поетапно (рис. 1.3).

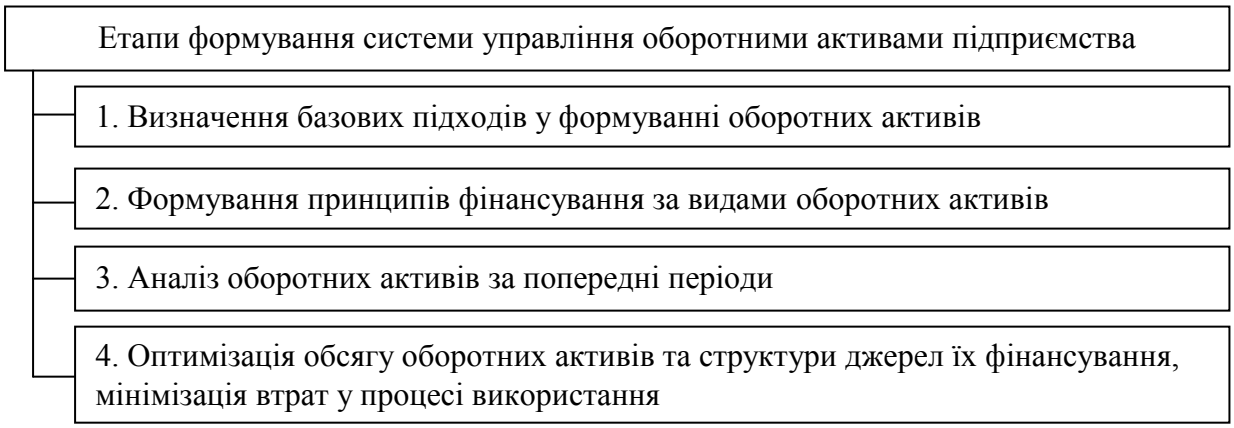

Рис. 1.3. Етапи формування системи управління оборотними активами підприємства

Раціональне управління оборотними активами можливе за умов аналізу й планування обсягу потенційних джерел фінансових ресурсів для

формування й поповнення таких активів, а також формування політики управління оборотними активами. При цьому Кірдіна О.Г. пропонує класифікувати витрати на управління оборотними активами за такими групами:

- витрати на управління запасами;
- витрати на управління поточними фінансовими інвестиціями;
- витрати на управління грошовими коштами;
- витрати на управління дебіторською заборгованістю [47, с. 136].

До витрат на управління запасами, як зазначила Кірдіна О.Г., відносяться транспортно-заготівельні витрати, витрати, пов’язані зі зберіганням запасів та витрати, які зумовлюються нестачею або надлишком запасів. Витрати на управління поточними фінансовими інвестиціями включають витрати перетворення фінансових інвестицій у грошові кошти та витрати непередбачуваних потреб. Витрати на управління грошовими коштами поєднують витрати, зумовлені надлишком або нестачею грошових коштів. Витрати на управління дебіторською заборгованістю включають витрати, пов’язані з обліком дебіторської заборгованості та її утриманням (обслуговуванням) [47].

Дослідження структури джерел фінансування оборотних активів, а також оцінка рівня фінансового ризику сприяють ухваленню виважених управлінських рішень, спрямованих на зменшення фінансового ризику та підвищення ефективності використання оборотних активів.

Визначення стану системи управління оборотними активами на конкретному часовому проміжку може унеможливлюватися в умовах відсутності необхідної інформації, або при наявності недостатньої кількості вхідних параметрів. З метою зменшення рівня невизначеності та для створення достатнього інформаційного супроводу процесу розробки рішень, у тому числі й у сфері управління оборотними активами, Лисенко А.М. пропонує застосовувати формалізовані моделі. При розробці таких моделей рекомендується враховувати мету, завдання, систему обмежень та

альтернатив, а також вплив часового чинника й стан зовнішнього середовища [68, с. 141].

Технологія розробки та реалізації управлінських рішень повинна основуватися як на загальних засадах, так і на урахуванні конкретної області досліджень та її предметному вивченні. Важливе значення при цьому має надаватися організаційно-інформаційному забезпеченню системи управління.

Формування організаційно-інформаційного забезпечення системи управління оборотними активами підприємства в сучасних умовах є одним з важливих аспектів в управлінні. Якщо основні завдання в управлінні оборотними активами визначають те, до чого прагне підприємство, що воно хоче отримати в результаті певним чином побудованої системи управління оборотними активами, то організаційно-інформаційне забезпечення дає відповідь на питання, як саме, з використанням яких дій та способів підприємство зможе забезпечити виконання поставлених завдань в умовах динамічних змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

«У такому контексті, можна стверджувати, що організаційно-інформаційне забезпечення управління розвитком підприємства - це сукупність взаємопов’язаних складових та інструментів управлінської системи, заходів, що здійснюються суб’єктом управління в межах певної організаційної структури, а також формування комунікаційних ланцюгів для збору, накопичення, збереження та аналізу інформаційних потоків, які необхідні для забезпечення результативного розвитку підприємства» [27, с. 6].

Шинькович А.В. визначає організаційно-інформаційне забезпечення як сукупність тісно пов’язаних між собою субсистем, які забезпечують організаційну, інформаційно-комунікаційну, програмну, а також нормативно-регламентну й обліково-аналітичну підтримку процедури розробки й ухвалення якісних управлінських рішень, імплементації сукупності заходів для досягнення поставленої мети [114].

Фундаментальною основою організаційно-інформаційного забезпечення є розробка внутрішніх організаційних ланцюгів, а також взаємозв'язків та залежностей між окремими структурними підрозділами та працівниками, побудова на основі цього підсистем розробки й ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Отже, організаційно-інформаційне забезпечення повинне бути універсальним, тому що організаційне забезпечення потребує компетентного підходу та належної інформаційної підтримки для розробки й ухвалення раціональних управлінських рішень.

Економічний зміст організаційно-інформаційного забезпечення системи управління заключається в динамічній спроможності формувати інформаційно-комунікаційні й компетентнісні можливості, а також організаційні передумови для підтримки процесу розробки й ухвалення рішень. На підставі цього можна стверджувати, що метою формування організаційно-інформаційного забезпечення є здатність формування інформаційно-комунікаційних можливостей, компетенцій, організаційних передумов з метою прийняття раціональних та економічно обґрунтованих управлінських рішень, забезпечення стабільного розвитку підприємства за умов як сталого розвитку, так і несприятливого впливу зовнішніх чинників.

В сучасних умовах при формуванні організаційно-інформаційного забезпечення системи управління оборотними активами підприємства слід відштовхуватися від парадигми побудови системи менеджменту на основі забезпечення відповідальності та комунікабельності співробітників, їх своєчасної реакції на зміни в середовищі, розуміння ними стратегічних аспектів розвитку, чіткої спрямованості на вирішення поставлених завдань.

В організаційно-інформаційному забезпеченні системи управління підприємством відповідно до мети його формування виокремлюються основні завдання. Так, ключові завдання організаційно-інформаційного забезпечення системи управління оборотними активами суб'єкта господарювання узагальнені на рис. 1.4.

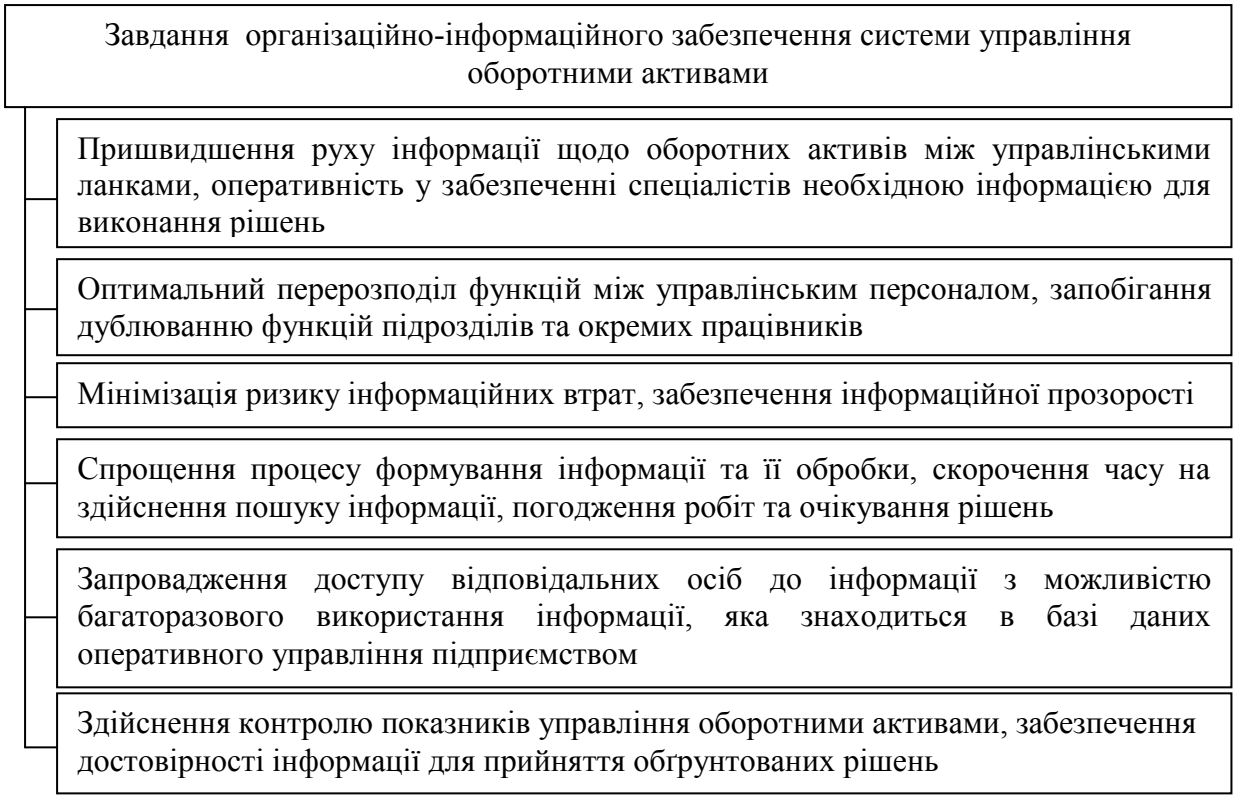

Рис. 1.4. Основні завдання організаційно-інформаційного забезпечення системи управління оборотними активами підприємства

Організаційно-інформаційне забезпечення системи управління оборотними активами формують взаємопов’язані підсистеми (рис. 1.5).

Рис. 1.5. Підсистеми організаційно-інформаційного забезпечення системи управління оборотними активами підприємства

При формуванні таких підсистем враховують їх основні властивості: системність, комплексність, єдність, цілісність, доступність, сумісність компонентів, здатність до інтегрування.

У процесі розробки підсистем організаційно-інформаційного забезпечення системи управління оборотними активами слід враховувати, що кожна з підсистем повинна включати методи, інструменти, засоби організації передавання інформації між всіма структурними підрозділами та управлінськими ланками підприємства й підтримуватися сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями.

Дотримання базових принципів побудови підсистем організаційно-інформаційного забезпечення системи управління оборотними активами сприятиме своєчасному надходженню інформації до керівників усіх ланок управління, забезпеченню її якісної обробки.

Особливості побудови організаційно-інформаційного забезпечення системи управління оборотними активами кожного підприємства залежать від значної кількості чинників:

- стратегії розвитку підприємства;

- особливостей та обсягів діяльності, технологій виробництва;

- норм керованості, компетентностей, особливостей поділу та кооперації праці;

- комп'ютеризації інформаційно-комунікаційних потоків;

- рівня прибутковості та фінансових можливостей підприємства.

На сучасному етапі організаційно-інформаційна система повинна надавати допомогу управлінському персоналу в прийнятті рішень, одержанні своєчасної й достовірної інформації у необхідній кількості, створенні умов для застосування комп'ютерів та засобів зв'язку.

Інформаційне вирішення управлінських завдань щодо управління оборотними активами в умовах функціонування АРМ здійснюється на таких принципах:

- використанні спільних джерел інформації;

- єдності системи показників та кодування інформації;

- наявності зворотного зв'язку.

В умовах становлення цифрової економіки організаційно-інформаційне забезпечення системи управління оборотними активами повинне відповідати певним вимогам та критеріям (рис. 1.6).

Рис. 1.6. Вимоги та критерії, яким повинне відповідати організаційно-інформаційне забезпечення системи управління оборотними активами в умовах становлення цифрової економіки

Для забезпечення якісного організаційно-інформаційного забезпечення системи управління оборотними активами доцільно використовувати лише перевірену інформацію. Необхідно враховувати, що така інформація може надходити на підприємство із внутрішніх та зовнішніх джерел (рис. 1.7).

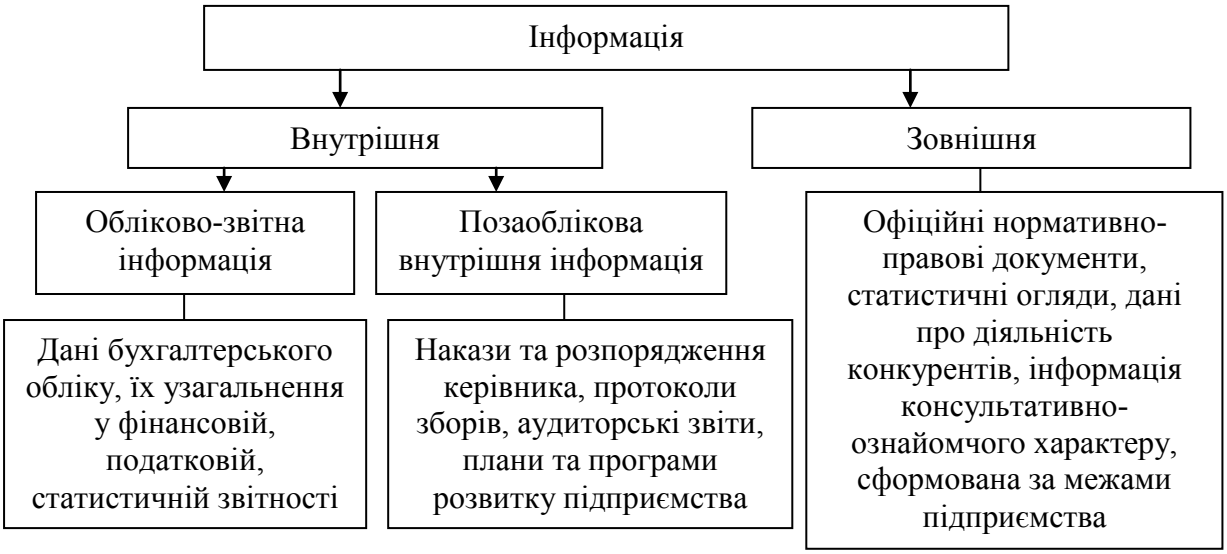

Рис. 1.7. Внутрішня та зовнішня інформація, яка використовується підприємством в управлінському процесі

Організація управління оборотними активами підприємства має здійснюватися на основі урахування взаємозв'язку між такими компонентами (рис. 1.8):

Рис. 1.8. Організаційні компоненти процесу управління оборотними активами підприємства

Організаційні компоненти процесу управління оборотними активами підприємства органічно взаємопов'язані й доповнюють один одного, що сприяє їхній загальній спрямованості на результат.

Організаційне забезпечення процесу управління оборотними активами залежить від загальної організаційної структури підприємства, масштабів його діяльності й передбачає чіткий перерозподіл функцій між його окремими підрозділами. Інтегрування певних компонентів в структуру організаційного забезпечення процесу управління оборотними активами повинне враховувати загальний вектор розвитку підприємства, бути поетапним та обґрунтованим.

На основі узагальнення визначень поняття організаційно-інформаційного забезпечення науковцями, а також з урахуванням його мети, завдань, базових компонентів, пропонуємо визначати організаційно-інформаційне забезпечення системи управління оборотними активами підприємства, як сукупність підсистем, які тісно взаємопов'язані між собою через суб'єкти, об'єкти впливу, управлінські завдання та інструменти, поєднані інформаційними потоками, сформованими на основі збору, накопичення й аналізу інформації про оборотні активи, взаємодія і взаємозалежність між якими спрямовані на створення ефективної системи управління такими активами.

1.3. Теоретико-методичні основи обліку та аналізу в системі управління оборотними активами підприємства

Облік та аналіз в системі управління оборотними активами повинні забезпечувати повноту та правильність облікових даних, відповідність інформації, відображеної в обліку та звітності, попередження фактів крадіжок й захист інтересів власника щодо забезпечення збереження запасів, раціонального використання оборотних активів підприємства, формування надійної й достатньо захищеної інформаційної системи з поданням необхідної інформації про оборотні активи за кожним рівнем менеджменту.

Ефективне управління оборотними активами не можливе без створення якісної системи обліку та аналізу, належного обліково-аналітичного забезпечення розробки рішень з використанням актуальних методик та підходів, основаних на урахуванні положень чинного законодавства.

Нормативно-правове регулювання обліку здійснюється як на макроекономічному рівні, так і на рівні підприємства. На макроекономічному рівні ведення обліку оборотних активів забезпечує Закон України № 996-

XIV [90], відповідні НП(С)БО та МСБО [28; 37; 40; 41; 39; 83], а також положення, інструкції, методичні рекомендації [43; 73-76; 86; 87] (рис. 1.9).

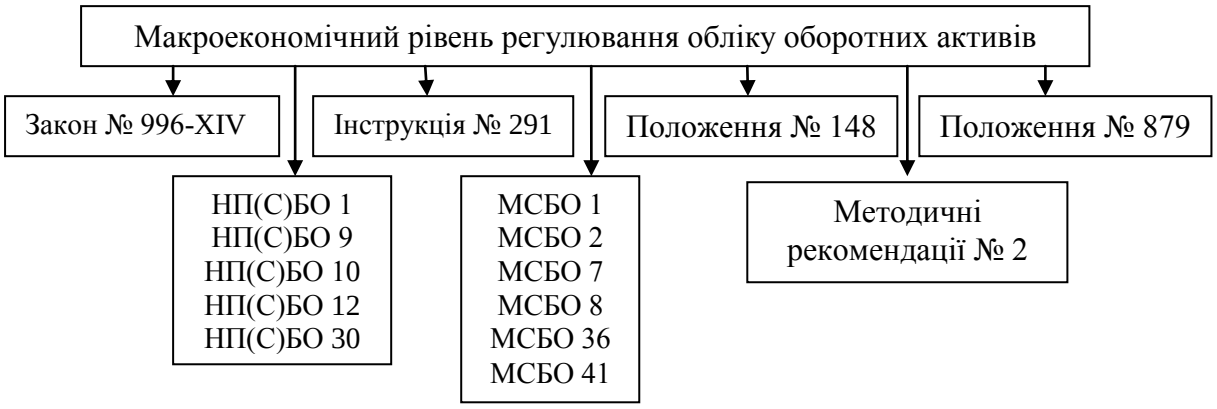

Рис. 1.9. Основні складові макроекономічного регулювання обліку оборотних активів

На рівні підприємства регулювання обліку оборотних активів здійснюється з використанням таких регулюючих компонентів (рис. 1.10).

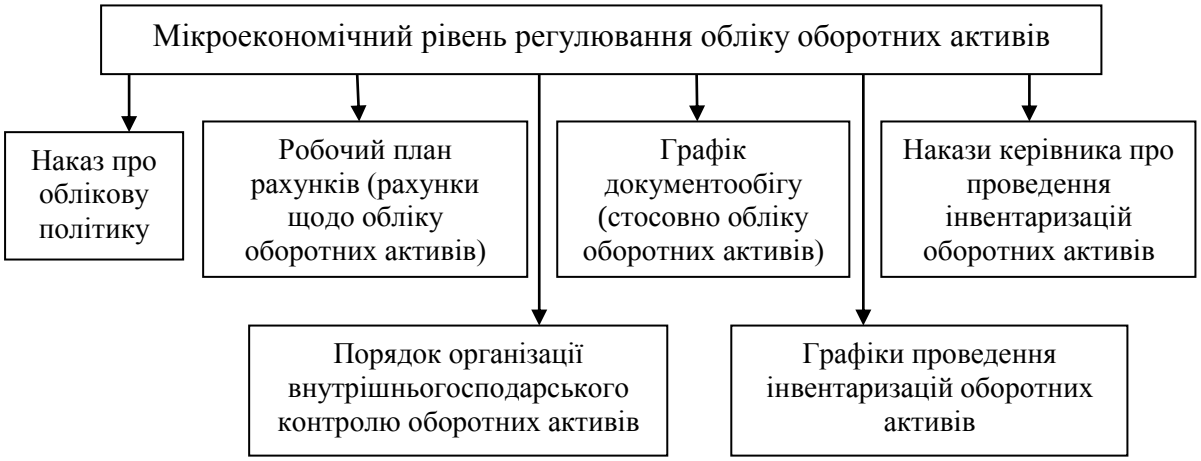

Рис. 1.10. Регулювання обліку оборотних активів на рівні підприємства

Законом України № 996-XIV встановлено базові підходи в організації обліку й загальні вимоги до складання фінансової звітності. При цьому кожне підприємство має право самостійно обрати форму обліку, розробити систему і форми управлінського обліку, звітності й контролю господарських операцій. Підприємство затверджує правила документообігу, обирає зручну для себе технологію обробки даних, визначає (за виключенням випадків, які

визначені законодавством) доречність застосування міжнародних стандартів [90].

НП(С)БО 1 регламентує загальні вимоги до складання фінансової звітності. Відповідно з цим стандартом, до складу оборотних активів входять: запаси, дебіторська заборгованість (за продукцію, товари, роботи, послуги, за розрахунками з бюджетом та за виданими авансами й інша поточна заборгованість), гроші та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції, поточні біологічні активи, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи [37]. Особливості кожної складової оборотних активів здійснюють вплив на організаційно-методичні аспекти їх обліку та аналізу.

НП(С)БО 9 «Запаси» [40] та Методичні рекомендації № 2 [73] регламентують порядок визнання запасів, здійснення їх первісної оцінки, а також особливості визначення оцінки запасів на дату балансу та при вибутті, оформлення операцій щодо їх руху, порядок формування типової кореспонденції бухгалтерських рахунків. Зокрема, в НП(С)БО 9 зазначено перелік видів запасів для забезпечення цілей бухгалтерського обліку:

- сировина, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі вироби, інші матеріальні цінності, призначені для виробництва продукції, для виконання робіт чи надання послуг, а також розподілу, передачі й обслуговування виробництва та адміністративних потреб;

- незавершене виробництво у вигляді деталей, вузлів та виробів, не закінчених обробкою і складанням, а також незавершених технологічних процесів;

- готова продукція, виготовлена на підприємстві та призначена для подальшого продажу, яка відповідає технічним і якісним характеристикам, що передбачені договором чи іншим нормативно-законодавчим актом;

- товари у вигляді матеріальних цінностей, які придбані (отримані) й утримуються суб’єктом господарювання для їх подальшого продажу;

- МШП, які використовуються не більше року або нормального операційного циклу, коли він перевищує один рік;

- поточні біологічні активи, оцінені за НП(С)БО 9, а також с/г продукція та продукція лісового господарства (після первісного визнання) [40].

Придбані або вироблені запаси зараховуються на баланс суб'єкта господарювання за первісною вартістю, а при відпуску у виробництво, при продажі й іншому вибутті оцінка запасів здійснюється за одним із рекомендованих в НП(С)БО 9 методів: ідентифікованої собівартості певної одиниці запасів; ціни продажу; середньозваженої собівартості; нормативних затрат; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО) [40].

Інформація про дебіторську заборгованість формується в обліку та фінансовій звітності підприємства з урахуванням положень НП(С)БО 10. Так, поточна дебіторська заборгованість за продукцію визнається активом з одночасним визнанням доходу від реалізації продукції й оцінюється за первісною вартістю. Поточна дебіторська заборгованість у вигляді фінансового активу включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. При класифікації дебіторської заборгованості за продукцію здійснюють групування такої заборгованості з урахуванням термінів непогашення та коефіцієнтів сумнівності.

Організації готівкових розрахунків та документальне оформлення касових операцій в обліку підприємства регламентується Положенням № 148 [86], у відповідності з яким підприємства можуть розраховуватися готівкою протягом дня як за одним, так і за кількома платіжними документами: між собою - у розмірі до 10 тис. грн. включно, а з фізичними особами - до 50 тис. грн. включно. Платежі, які перевищують встановлені граничні суми, проводяться через надавачів платіжних послуг.

Встановлені обмеження стосуються і розрахунків за товари, що придбаваються на виробничо-господарські потреби за рахунок отриманої з використанням платіжного інструменту готівки. Обмеження не стосуються розрахунків підприємства з бюджетами і державними цільовими фондами, виплат на оплату праці та у зв'язку з відрядженнями, добровільних

пожертвувань і благодійної допомоги, а також використання готівки з фонду оперативно-розшукових дій [86].

Готівка, що надійшла до каси, повинна бути оприбуткована у день її отримання в повній сумі. Сам порядок оприбуткування готівки у касі затверджується внутрішнім документом, у якому повинна бути максимально врахована специфіка роботи підприємства і його підрозділів. Приймання готівки в касу підприємства здійснюється з використанням прибуткових касових ордерів, а видача готівки здійснюється за видатковими касовими ордерами, які фіксуються в Журналі реєстрації прибуткових та видаткових касових документів. Операції з надходження та видачі готівки в національній валюті відображаються в Касовій книзі.

Підприємство узгоджує з банком термін зарахування готівки, установлює ліміт каси й строки здачі готівки у відповідності з розділом V Положення № 148 [86].

При відображенні в обліку та фінансовій звітності інформації про фінансові інвестиції на підприємствах керуються нормами НП(С)БО 12, яким визначено особливості здійснення первісної оцінки фінансових інвестицій, їх відображення на дату балансу (за справедливою вартістю, або за собівартістю з урахуванням зменшення корисності).

НП(С)БО 30 застосовують сільськогосподарські підприємства для відображення в обліку та фінансовій звітності інформації щодо біологічних активів. При цьому об’єктами обліку є окремі види або групи біологічних активів, а в фінансовій звітності відображаються групи поточних біологічних активів.

Якщо підприємство здійснює облік за міжнародними стандартами, то при веденні обліку оборотних активів та відображенні інформації щодо них у фінансовій звітності використовують МСБО 1 (при урахуванні загальних підходів щодо подання фінансової звітності), МСБО 2 (при формуванні в обліку та відображенні у фінансовій звітності інформації про запаси), МСБО 7 (при формуванні інформації про рух грошових коштів), МСБО 8

(при розробці облікової політики), МСБО 36 (щодо зменшення корисності активів), МСБО 41 (при формуванні в обліку та відображенні у фінансовій звітності інформації про діяльність в сфері сільськогосподарського виробництва).

Відповідно з Інструкцією № 291 [43], для узагальнення інформації про наявність та рух оборотних активів передбачено застосування рахунків класів:

- 2 «Запаси» (20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28);

- 3 «Кошти, розрахунки та інші активи» (30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39).

Суб'єкти господарювання, які відповідно до Наказу МФУ № 186 [91] використовують спрощений План рахунків бухгалтерського обліку, при відображенні в обліку оборотних активів застосовують наступні синтетичні рахунки: 20, 21, 23, 26, 30, 31, 35, 37, 39.

Відповідно до Методичних рекомендацій № 356, суб'єкти господарювання формують щомісячно облікові регістри (книги, відомості, журнали тощо) за підписом виконавців та головного бухгалтера. При цьому передбачається використання відповідних регістрів обліку для кожної групи оборотних активів. Так, при здійсненні обліку грошових коштів та грошових документів використовують журнал 1, а також відомості №№ 1.1-1.3 (за дебетом рахунків 30, 31, 33); при обліку розрахунків - журнал 3, а також відомості аналітичного обліку розрахунків (з покупцями і замовниками - № 3.1, з різними дебіторами - № 3.2, за іншими операціями - № 3.5, з бюджетом - № 3.6); при відображенні в обліку витрачання запасів - журнал 5, 5А та відомість аналітичного обліку запасів № 5.1 [75].

Також потрібно враховувати, що малі підприємства мають право узагальнювати інформацію про операції з оборотними активами з урахуванням особливостей звичайної, простої або спрощеної форми обліку. Використовувані при виборі простої або спрощеної форми бухгалтерського

обліку регістри мають бути побудовані із застосуванням спрощеного Плану рахунків.

При простій формі бухгалтерського обліку суб'єкти господарювання використовують журнал обліку господарських операцій, а при спрощеній формі обліку, яка рекомендована для застосування малими підприємствами з більшим обсягом документообігу, - п'ять відомостей (№№1-м - 5-м) та оборотно-сальдову відомість. Облік оборотних активів за спрощеною формою передбачає узагальнення інформації у відомостях 1-м (для грошових коштів та їх еквівалентів), 2-м (для запасів), 3-м (для розрахунків). Проте малі підприємства, за власним бажанням, можуть використовувати ті облікові регістри, які передбачені Методичними рекомендаціями № 356.

Платники ЄП групи 3, які не є платниками ПДВ, відповідно до Закону України № 996-XIV [90] мають право вести спрощений облік доходів та витрат й узагальнювати інформацію в облікових регістрах без застосування подвійного запису. Порядок складання такими суб'єктами господарювання форм № 1-мс і № 2-мс визначено Методичними рекомендаціями № 720 [74], а для обліку активів вони застосовують виготовлені самостійно додаткові регістри, дані із яких переносять до журналу 1-мс.

З метою забезпечення повноти й достовірності відображення в обліку та звітності підприємства інформації про оборотні активи проводиться інвентаризація таких активів з урахуванням норм Положення № 879 [87]. Інвентаризація проводиться з визначеною керівником підприємства періодичністю, а також обов'язково при заміні МВО, перед складанням річної фінансової звітності, при передачі майна бюджетної установи, при виявленні фактів крадіжок, зловживань, псування майна та в інших передбачених законодавством випадках.

Важливі аспекти обліку оборотних активів зазначаються в наказі (або положенні) про облікову політику суб'єкта господарювання. При розробці такого наказу в частині обліку оборотних активів встановлюються загальні правила отримання, фіксації, обробки, передачі інформації про такі активи

(їх оцінку, зберігання, рух, ведення рахунків, відображення в обліку й фінансовій звітності).

Організація обліку оборотних активів передбачає:

- розробку внутрішніх документів розпорядчого характеру щодо порядку відображення операцій з обліку оборотних активів, проведення інвентаризації таких активів з урахуванням особливостей діяльності підприємства;

- розробку робочого плану рахунків, а також регістрів обліку й графіка документообігу щодо оборотних активів;

- фіксацію сфер відповідальності й інших важливих організаційних аспектів діяльності бухгалтерської служби.

Мета, завдання, суб'єкти та об'єкт організації обліку оборотних активів відображені на рис. 1.11.

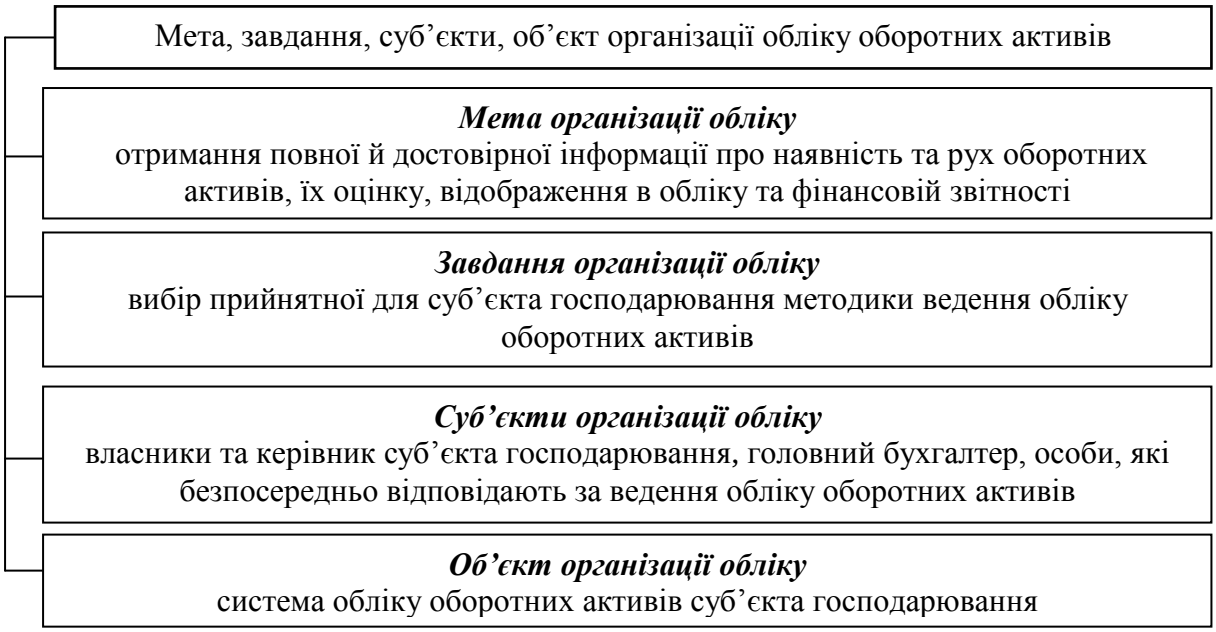

Рис. 1.11. Мета, завдання, суб'єкти та об'єкт організації обліку оборотних активів

Раціональна організація обліку оборотних активів передбачає дотримання положень нормативно-правового законодавства, урахування особливостей конкретного суб'єкта господарювання, рівня

диверсифікованості його діяльності, особливості побудови обліку та системи внутрішнього контролю.

Від раціональної організації й інформаційного забезпечення обліку оборотних активів та ефективності їх використання значною мірою залежать реалії та перспективи розвитку підприємства, його фінансове становище. Належне організаційно-інформаційне забезпечення обліку формує надійну базу для проведення аналізу складу й структури оборотних активів, пришвидшення їх оборотності та нарощування рівня віддачі.

Метою аналізу оборотних активів є пошуку шляхів підвищення ефективності використання оборотних активів, оптимізація їх структури та джерел фінансування.

Організація аналізу оборотних активів передбачає:

- забезпечення наукового підходу в проведенні аналізу оборотних активів на основі підбору прийнятних для суб'єкта господарювання методик дослідження;

- здійснення раціонального розподілу розрахунково-аналітичних робіт між виконавцями з урахуванням особливостей суб'єкта господарювання;

- наявність достатнього обсягу перевіреної інформації, дотримання узгодженості між економічними показниками, відображеними у різних інформаційних джерелах;

- систематизація та оформлення результатів аналізу оборотних активів, контроль за їх практичним впровадженням.

Потрібно враховувати, що існуючі методики аналізу оборотних активів різняться визначеною послідовністю етапів аналізу, широтою охвату оборотних активів та акцентуванням більшої уваги на їх певних складових.

Так, Купріна Н.М., Тофаніло О.А., Котобан І.О., Скіпор Р.Є. пропонують проводити аналіз оборотних активів у такій послідовності:

- аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів;

- аналіз структури розміщення оборотного капіталу підприємства (з розподілом на сферу виробництва та сферу обігу);

- аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості;

- аналіз використання оборотних активів [59].

При проведенні аналізу оборотних активів традиційно розраховують наступні основні показники:

- абсолютна зміна обсягу оборотних активів ($\Delta ОАабс$):

$$\Delta ОАабс = ОАк - ОАп, \quad (1.1)$$

де $ОАк$ - обсяг оборотних активів на кінець періоду, або за звітний період;

$ОАп$ - обсяг оборотних активів на початок періоду, або за базисний період;

- відносна зміна обсягу оборотних активів ($\Delta ОАвідн$):

$$\Delta ОАвідн = \frac{ОАк}{ОАп} \times 100\% - 100\%, \quad (1.2)$$

де $ОАк$ - обсяг оборотних активів на кінець періоду, або за звітний період;

$ОАп$ - обсяг оборотних активів на початок періоду, або за базисний період;

- коефіцієнт оборотності оборотних активів (швидкість обороту, або показник завантаження оборотних активів) ($КобОА$):

$$КобОА = \frac{Вр}{\overline{ОА}}, \quad (1.3)$$

де $Вр$ - виручка від реалізації продукції;

$\overline{ОА}$ - середня вартість оборотних активів;

- коефіцієнт оборотності запасів ($КобЗ$):

$$КобЗ = \frac{Ср}{\overline{З}}, \quad (1.4)$$

де $Ср$ - собівартість реалізованої продукції;

$\overline{З}$ - середня вартість запасів;

- коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості ($КобДЗ$):

$$КобДЗ = \frac{Вр}{\overline{ДЗ}}, \quad (1.5)$$

де $Вр$ - виручка від реалізації продукції;

$\overline{ДЗ}$ - середня дебіторська заборгованість;

- тривалість одного обороту в днях (період обороту, або швидкість обороту) ($Тд$):

$$Тд = \frac{Д}{КобОА}, \quad (1.6)$$

$Д$ - тривалості періоду в днях;

$КобОА$ - коефіцієнт оборотності оборотних активів.

Внаслідок прискорення оборотності оборотних активів виникає економічний ефект, який виражається у відносному вивільненні коштів з обороту й у нарощуванні прибутку.

Зазначені вище показники визначаються як загалом за всіма оборотними активами, так і у розрізі їх видів.

Так, Лисенко А.М. при проведенні аналізу дебіторської заборгованості пропонує визначати наступні показники: коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (ефективність кредитного контролю); співвідношення

середньої величини дебіторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції; тривалість обороту дебіторської заборгованості; частка дебіторської заборгованості (у т. ч. дебіторської заборгованості за продукцію (товари, роботи, послуги) в загальному обсязі оборотних активів [66, с. 189-190].

Подібний підхід рекомендуємо використовувати при аналізі кожного компоненту оборотних активів підприємства.

Окрім аналізу складу й структури оборотних активів, оцінки ефективності їх використання при проведенні аналізу здійснюється факторний аналіз результативних показників, а також розрахунок резервів підвищення ефективності використання оборотних активів.

Необхідно зазначити, що облік та аналіз є важливими складовими компонентами, які сприяють виявленню проблем в управлінні оборотними активами, а отже й забезпечують постановку цілей, що у в подальшому дає можливість здійснити розробку альтернативних варіантів рішень, здійснити вибір альтернатив та їх реалізацію й оцінити отримані результати.

Висновки до розділу 1

Уточнення категорійного апарату дало можливість з’ясувати зміст поняття «оборотні активи» з урахуванням таких їх характеристик, як складові, тривалість періоду функціонування, участь у виробничому процесі, розміщення в бухгалтерському балансі. Встановлено, що поняття «оборотні активи», «оборотний капітал», «оборотні кошти» - це самостійні економічні категорії з характерними для них особливостями й властивостями.

Узагальнено ключові ознаки класифікації оборотних активів: джерела формування (приналежність підприємству); ступінь ліквідності (залежність від терміну трансформації в грошові кошти); рівень планування (ступінь керованості, принципи організації й регулювання); рівень можливої цінності;

види ризиків; залежність від участі у кругообігу; характер формування джерел фінансування. Виділені класифікаційні ознаки можуть бути розширені з урахуванням особливостей та мети конкретного дослідження.

В системі управління оборотними активами поєднуються об'єкт управління з суб'єктом управління на основі реалізації управлінських функцій із застосуванням відповідних методів, інструментів та з урахуванням впливу факторів внутрішнього й зовнішнього середовища. Як складова загальної стратегії управління підприємством, система управління оборотними активами має за мету формування необхідного обсягу та складу оборотних активів, їх оптимальної структури, достатнього обсягу та раціональної структури джерел фінансування.

Організаційно-інформаційне забезпечення системи управління оборотними активами підприємства пропонуємо визначати як сукупність підсистем, які тісно взаємопов'язані між собою через суб'єкти, об'єкти впливу, управлінські завдання та інструменти, поєднані інформаційними потоками, сформованими на основі збору, накопичення й аналізу інформації про оборотні активи, взаємодія і взаємозалежність між якими спрямовані на створення ефективної системи управління такими активами.

Ефективне управління оборотними активами не можливе без створення якісної системи обліку та аналізу, належного обліково-аналітичного забезпечення розробки рішень з використанням актуальних методик та підходів, основаних на урахуванні положень чинного законодавства. Для узагальнення в обліку інформації про оборотні активи передбачено застосування рахунків класів 2 «Запаси» та 3 «Кошти, розрахунки та інші активи». При проведенні аналізу оборотних активів традиційно розраховують наступні основні показники: абсолютна та відносна зміна обсягу оборотних активів; коефіцієнти оборотності оборотних активів загалом та у розрізі складових; тривалість одного обороту в днях.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ СПОРТИВНОГО КЛУБУ «СК-ЯТРАНЬ» ДП ФІРМИ «ВІВАТОН»

2.1. Організаційно-економічна характеристика Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»

Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» засновано 12.09.1995 р. Суб'єкт господарювання знаходиться за адресою: 25031, Кіровоградська обл., м. Кропивницький, Парк Дендропарк, Будівля Спортивно-Оздоровчого Комплексу. Розмір статутного капіталу підприємства становить 50 тис. грн.

Структура власності підприємства представлена на рис. 2.1 (додаток А).

Рис. 2.1. Структура власності Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»

Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» взяте на облік в Державній службі статистики України, а також як платник податків та єдиного внеску - в Кропивницькій ДПІ головного управління ДПС у Кіровоградській області.

Питання, пов'язані з управлінням поточною діяльністю підприємства, вирішує керівник (президент) - Гержев Олексій Сергійович. З метою ефективного управління створено організаційну структуру з визначеним складом, підпорядкованістю та взаємодією персоналу.

Відповідно зі штатним розкладом, на підприємстві працює 13 осіб, місячний фонд заробітної плати на 01.01.2021 р. становив 78250,00 грн., а з початку 2022 та 2023 рр. до штатного розпису вносилися зміни у зв'язку з підвищенням розміру мінімальної заробітної плати (додатки Б, В).

Склад працівників Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» відображено на рис. 2.2.

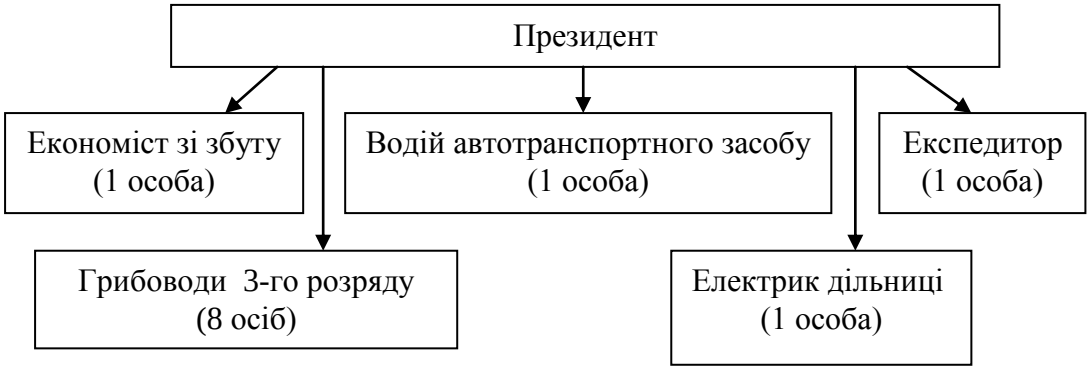

Рис. 2.2. Склад працівників Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»

Представлена структура штату є прийнятною для Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон», оскільки забезпечує раціональний процес організації фінансово-господарської діяльності, ухвалення рішень і потребує незначних витрат.

На підприємстві організовано ведення обліку й формування звітності з урахуванням норм Закону України № 996-XIV та НП(С)БО, розроблено наказ про організацію обліку, а також форми облікових регістрів, затверджено

систему субрахунків й регістрів аналітичного обліку. Бухгалтер проставляє на первинних документах відмітку щодо їх обробки, щомісячно формує облікові регістри та довідки, дані яких узагальнюються в оборотно-сальдовій відомості, на підставі чого складається бухгалтерський баланс. Для забезпечення достовірності облікових даних та інформації, відображеної у фінансовій звітності, на підприємстві проводиться інвентаризація.

В наказі про організацію обліку встановлено межі істотності при формуванні фінансової звітності, вартісну оцінку основних засобів і малоцінних необоротних матеріальних активів, методи нарахування амортизації та оцінки вибуття запасів, підходи щодо визначення резерву сумнівних боргів, забезпечення оплати гарантійних зобов'язань, перелік і склад загальновиробничих витрат.

Особливості організації обліку та аналізу позначаються на формуванні економічних показників, які комплексно характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства (табл. 2.1, додатки Д.1-Д.3).

Таблиця 2.1

Аналіз основних економічних показників діяльності Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022р.	Абсолютна зміна, (+,-)		Відносна зміна (+,-), %	
				за 2022 р. порівняно з 2020 р.	за 2022 р. порівняно з 2021 р.	за 2022 р. порівняно з 2020 р.	за 2022р. порівняно з 2021 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Доходи, тис. грн. у тому числі:	2760,1	2020,2	671,0	-2089,1	-1349,2	-75,69	-66,79
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1349,5	1506,0	671,0	-678,5	-835,0	-50,28	-55,44
- інші операційні доходи	1410,6	514,2	-	-1410,6	-514,2	-	-
2. Витрати, тис. грн. у тому числі:	2702,0	2000,8	641,2	-2060,8	-1359,6	-76,27	-67,95

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
- собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2505,9	1767,8	254,9	-2251,0	-1512,9	-89,83	-85,58
- інші операційні витрати	196,1	233,0	386,3	190,2	153,3	96,99	65,79
3. Середньорічна вартість основних засобів (залишкова вартість), тис. грн.	13,20	11,45	10,75	-2,45	-0,7	-18,56	-6,11
4. Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	577,05	587,35	363,8	-213,25	-223,55	-36,96	-38,06
5. Середньооблікова чисельність працюючих, осіб	13	13	13	-	-	-	-
6. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	58,1	19,4	29,8	-28,3	10,4	-48,71	53,61
7. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	47,6	15,9	24,4	-23,2	8,5	-48,74	53,46
8. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):							
- на 1 грн. вартості основних засобів, грн.	102,23	131,53	62,42	-37,61	-69,11	-36,79	-52,54
- на одного працюючого, тис. грн.	103,81	115,85	51,62	-52,19	-64,23	-50,27	-55,44
9. Чистий прибуток (збиток):							
- на 1 грн. вартості основних засобів, грн.	3,61	1,39	2,27	-1,34	0,88	-37,12	63,31
- на 1 грн. вартості оборотних активів, грн.	0,08	0,03	0,07	-0,01	0,04	-12,5	133,33
- на одного працюючого, тис. грн.	3,66	1,22	1,88	-1,78	0,66	-48,63	54,10

У 2022 р. у порівнянні з 2020 р. по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» відбулося зниження доходів (на 2089,1 тис. грн.), витрат (на 2060,8 тис. грн.), чистого прибутку (на 23,2 тис. грн.). У порівнянні з 2021 р. у 2022 р. збільшився чистий прибуток підприємства на 8,5 тис. грн., у

результаті чого при зменшенні вартості основних засобів та оборотних активів і незмінній чисельності персоналу чистий прибуток на гривню вартості основних засобів збільшився на 0,88 грн. (на 63,31 %), на гривню вартості оборотних активів - на 0,04 грн. (на 133,33 %), на одного працюючого - на 0,66 грн. (на 54,10 %),

Динаміку сукупних доходів, витрат та фінансових результатів підприємства до оподаткування за 2020-2022 рр. відображено на рис. 2.3.

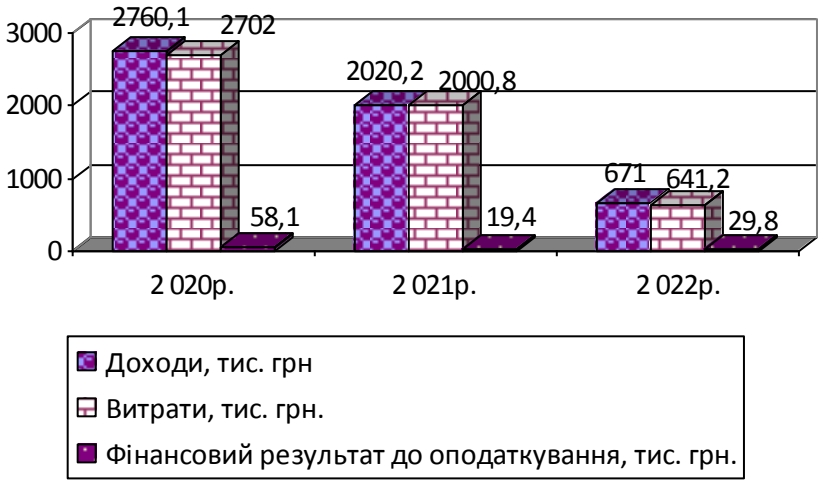

Рис. 2.3. Динаміка доходів, витрат та фінансових результатів до оподаткування по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Динаміку складових, що формували сукупний дохід підприємства у 2020-2022 рр., відображено на рис. 2.4.

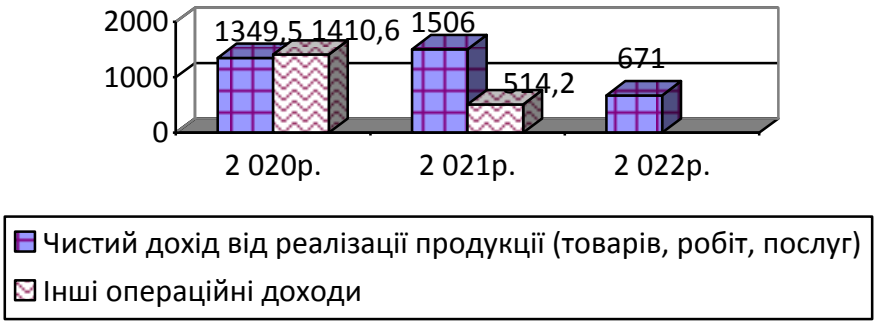

Рис. 2.4. Динаміка складових сукупного доходу Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр., тис. грн.

У 2020 та 2021 рр. сукупний дохід підприємства формувався за рахунок чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та інших операційних доходів, а в 2022 р. - виключно за рахунок чистого доходу від реалізації.

Структуру доходів Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр. відображено на рис. 2.5.

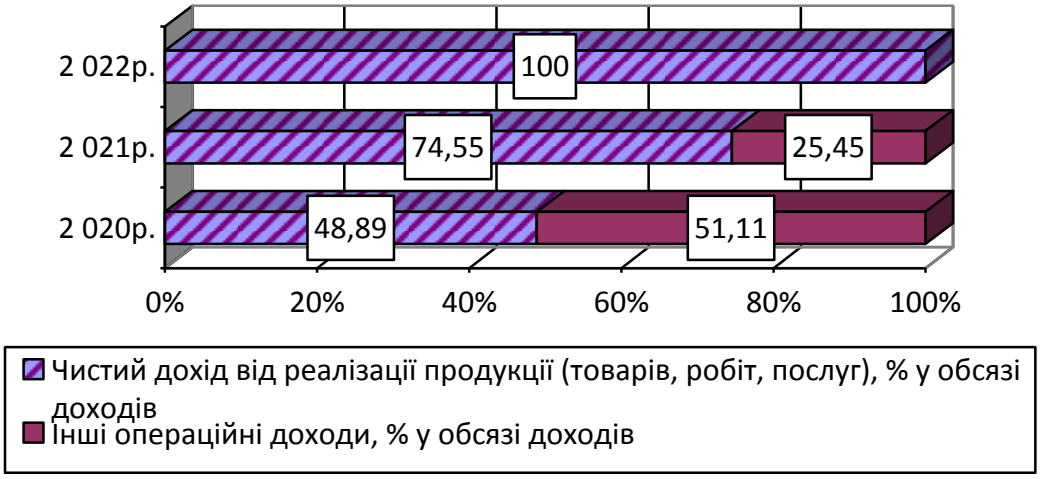

Рис. 2.5. Структура доходів Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр., %

Динаміку складових, що формували сукупні витрати підприємства у 2020-2022 рр., відображено на рис. 2.6.

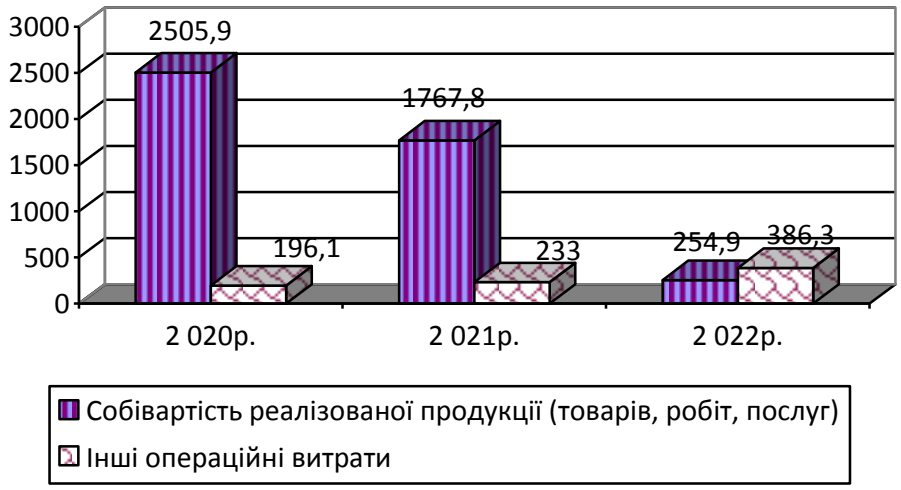

Рис. 2.6. Динаміка складових сукупних витрат Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Структуру витрат Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр. відображено на рис. 2.7.

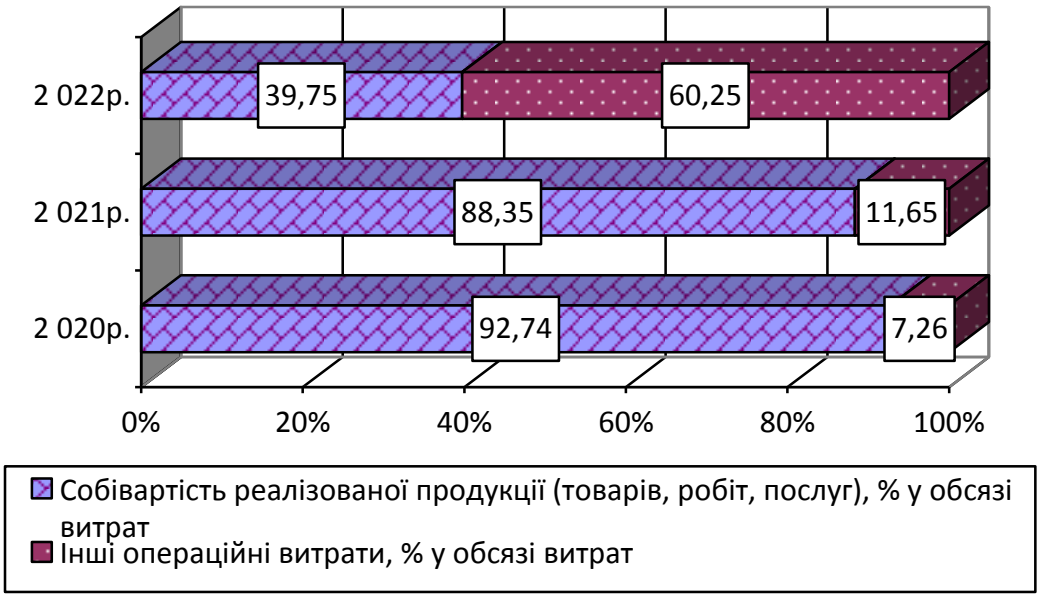

Рис. 2.7. Структура витрат Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр., %

Динаміку середньорічної вартості основних засобів та оборотних активів підприємства за 2020-2022 рр. відображено на рис. 2.8.

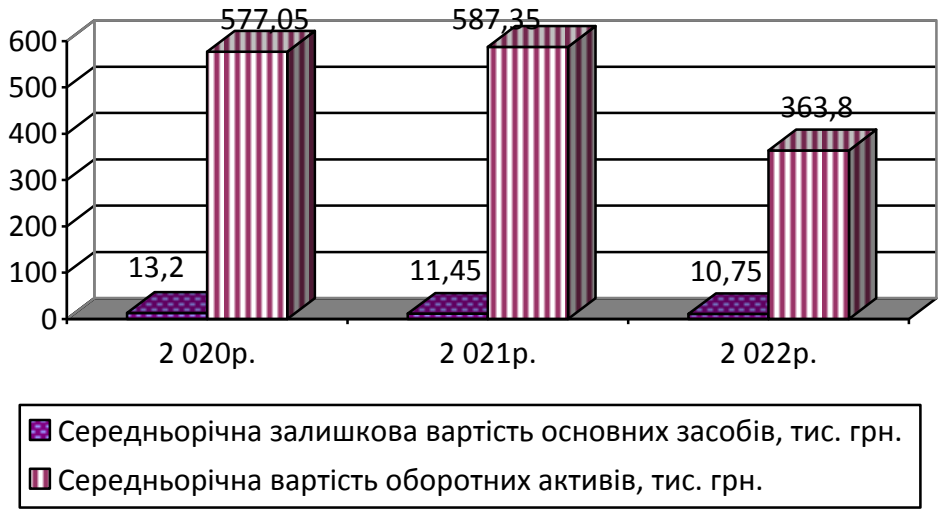

Рис. 2.8. Динаміка середньорічної вартості основних засобів та оборотних активів Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр., тис. грн.

У 2022 р. порівняно з 2020 та 2021 рр. залишкова середня вартість основних засобів підприємства зменшилася, відповідно, на 213,25 та 223,55 тис. грн.

Динаміку окупності витрат підприємства чистим прибутком та норми прибутку відображено на рис. 2.9.

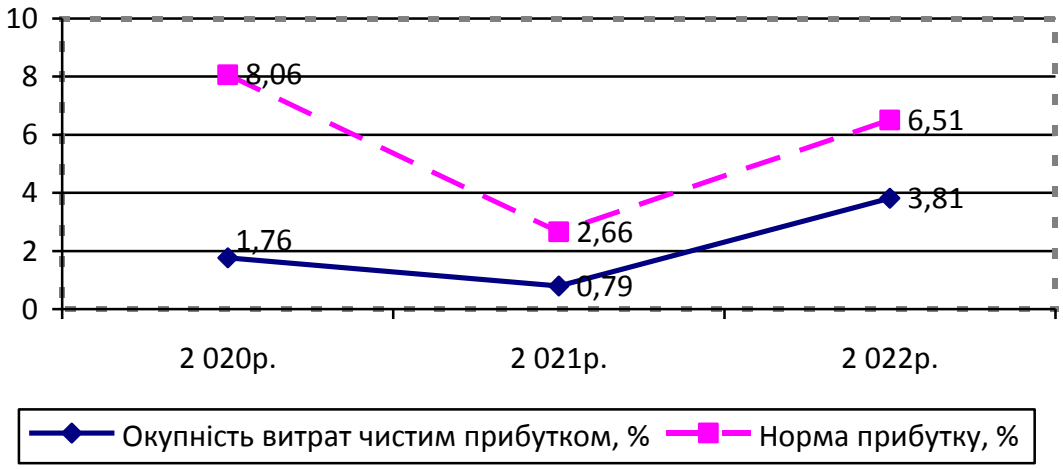

Рис. 2.9. Динаміка окупності витрат підприємства чистим прибутком та норми прибутку за 2020-2022 рр., %

Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» є платником податку на прибуток (додатки Е.1-Е.3), податку на додану вартість (додаток Е.4), сплачує рентну плату за спеціальне використання води (додаток Е.5), плату за землю (орендну плату) (додаток Е.6), податок на майно, відмінне від земельної ділянки (додаток Е.7), єдиний внесок та є податковим агентом щодо операцій зі сплати податку на доходи фізичних осіб, військового збору (додатки Е.8, Е.9).

Як платник податку на прибуток, Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» складає податкові декларації у відповідності з нормами чинного законодавства (додатки Е.1-Е.3). Податок на прибуток нараховують за базовою ставкою - 18%.

Інформацію стосовно доходів, витрат підприємства та податку на прибуток за 2020-2022 рр. узагальнено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Доходи, фінансові результати та суми податку на прибуток по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1. Дохід від будь-якої діяльності, визначений за правилами бухгалтерського обліку, грн.	2760144	2020104	670968
2. Фінансовий результат до оподаткування (+,-), грн.	58113	19328	29763
3. Об’єкт оподаткування, грн.	58113	19328	29763
4. Податок на прибуток, нарахований за результатами останнього податкового періоду, грн.	10460	3479	5357

Як видно з табл. 2.2, фінансовий результат, як об’єкт оподаткування податком на прибуток, змінювався динамічно за рахунок впливу зміни обсягів сукупних доходів та витрат, у зв’язку з чим змінювалися й суми податку на прибуток.

Узагальнення інформації щодо обсягу податкових зобов’язань та податкового кредиту й суми ПДВ здійснюється в податковій декларації з ПДВ (додаток Е.4).

В Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» застосовується основна ставка ПДВ - 20 % від бази оподаткування. Інформацію щодо сум ПДВ в обсязі податкових зобов’язань підприємства та податкового кредиту за вересень 2023 р. узагальнено табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Інформація щодо сум ПДВ в обсязі податкових зобов’язань та податкового кредиту, відображена Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» у податковій декларації з ПДВ за вересень 2023 р.

Показник	Сума ПДВ, грн.
1. Податкові зобов’язання:	
1.1. Операції на митній території України, що оподатковуються за основною ставкою	1834
1.2. Нараховано податкових зобов’язань за операціями, що оподатковуються за основною ставкою	1834
1.3. Усього податкових зобов’язань	1834
2. Податковий кредит:	
2.1. Придбання товарів (послуг) та необоротних активів на митній території України, що оподатковується за основною ставкою	1834
2.2. Від’ємне значення, що включається до складу податкового кредиту поточного звітного періоду	64628
2.3. Усього податкового кредиту	66462

Дані щодо розрахунку ПДВ за вересень 2023 р. узагальнено табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Дані щодо розрахунку ПДВ, відображені Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» у податковій декларації з ПДВ за вересень 2023 р.

Показник	Сума ПДВ, грн.
Від'ємне значення різниці між сумою податкового зобов'язання та податкового кредиту поточного звітного періоду	64628
Сума від'ємного значення, що зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного періоду	64628

Як платник рентної плати за спеціальне використання води, Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» складає відповідну податкову декларацію, у додатку 5 до якої відображає розрахунок з рентної плати за спеціальне використання води (додаток Е.5). Узагальнена інформація по підприємству щодо формування обсягів рентної плати відображена в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Узагальнення інформації, відображеної Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» у податковій декларації з рентної плати за ІІІ квартал 2023 р.

Показник	Значення
1. Податкове зобов'язання з рентної плати за звітний період - усього, грн.	116,32
- у т.ч. за користування надрами, грн.	116,32
2. Установлений річний ліміт витрачання води, м³	890
3. Об'єкт оподаткування з початку року, м³	154
- у т.ч. в межах установленого річного ліміту, м³	154
4. Ставка рентної плати, грн. за 100 м³	75,53
5. Податкове зобов'язання з початку року, грн.	116,32

У податковій декларації з плати за землю Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» відображає розрахунок суми орендної плати та податкового зобов'язання (додаток Е.6). Площа орендованої земельної ділянки становить 5855 м², нормативна грошова оцінка 1м² земельної ділянки

- 261,37 грн., розмір орендної плати - 3%. Виходячи з цього, річна сума орендної плати становить 45909,64 грн. Ця сума рівномірно розподіляється у помісячному розрізі (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Розрахунок податкового зобов'язання з орендної плати по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020 р.

Період	Нараховано за 2020 р. - усього, грн.	Нараховано за 2020 р. за даними раніше поданої декларації, грн.	Нараховано до зменшення податкового зобов'язання, грн.
Річна сума у т.ч.:	45909,64	45909,64	3825,8
- січень	3825,8	3825,8	-
- лютий	3825,8	3825,8	-
- березень	-	3825,8	3825,8
- квітень	3825,8	3825,8	-
- травень	3825,8	3825,8	-
- червень	3825,8	3825,8	-
- липень	3825,8	3825,8	-
- серпень	3825,8	3825,8	-
- вересень	3825,8	3825,8	-
- жовтень	3825,8	3825,8	-
- листопад	3825,8	3825,8	-
- грудень	3825,84	3825,84	-

Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» є також платником податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (додаток Е.7). Так, за 2022 р. податкове зобов'язання з цього податку склало 24293,75 грн.

Інформація щодо нарахування та сплати єдиного внеску за грудень 2020 р. узагальнена в звіті за формою № Д4 (додаток Е.8), за I-III квартали 2023 р. - у формі податкового розрахунку.

У 2020 р. по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» при оподаткуванні сум заробітної плати роботодавцем нараховувався єдиний внесок за базовою ставкою - 22% (за іншими ставками нарахування не здійснювалися) (додаток Е.8).

Узагальнена інформація про нарахування єдиного внеску та його суми, що підлягала сплаті за грудень 2020 р. представлена в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Узагальнена інформація про нарахування Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» єдиного внеску та визначення суми внеску, що підлягала сплаті, за грудень 2020 р.

Показник	Сума, грн.
1. Сума заробітної плати, на яку нараховується єдиний внесок, грн.	55300
- у т.ч. роботодавцями за ставкою 22 %	55300
2. Нараховано єдиного внеску, грн.	12166
3. Загальна сума єдиного внеску, що підлягає сплаті, грн.	12166

У IV кварталі 2020 р. загальна сума нарахованого й перерахованого (утриманого) ПДФО склала 28726,92 грн., а сума нарахованого й перерахованого (утриманого) військового збору - 2488,5 грн. (додаток Е.9).

При здійсненні фінансово-господарської діяльності Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» використовує різні види активів, вартість яких відображає в формі № 1-м «Баланс» (додатки Д.1-Д.3, табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Склад та динаміка активів Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» станом на 31.12.2020-31.12.2022 рр.

Активи	На 31.12. 2020 р., тис. грн.	% у валюті балансу	На 31.12. 2021 р., тис. грн.	% у валюті балансу	На 31.12. 2022 р., тис. грн.	% у валюті балансу	Абсолютна зміна показника на 31.12.2022 р. порівняно з (+,-), тис. грн.:	
							показником на 31.12. 2020 р.	показником на 31.12. 2021 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Необоротні активи - усього	12,3	2,34	10,6	1,58	10,9	14,06	-1,4	0,3
у т.ч. основні засоби	12,3	2,34	10,6	1,58	10,9	14,06	-1,4	0,3
II. Оборотні активи - усього у т. ч.:	513,7	97,66	661	98,42	66,6	85,94	-447,1	-594,4
- запаси	92	17,49	79,8	11,88	-	-	-92	-79,8
у т.ч. готова продукція	3	0,57	48,3	7,19	-	-	-3	-48,3

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8	9
- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	199,2	37,87	385,7	57,43	-	-	-199,2	-385,7
- дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	197	37,45	157,9	23,51	63	81,29	-134	-94,9
- інша поточна дебіторська заборгованість	-	-	9,6	1,43	-	-	-	-9,6
- гроші та їх еквіваленти	14,7	2,79	28	4,17	3,6	4,65	-11,1	-24,4
- інші оборотні активи	10,8	2,06	-	-	-	-	-10,8	-
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	526	100	671,6	100	77,5	100	-448,5	-594,1

На 31.12.2022 р. у порівнянні з показниками на 31.12.2021 та 31.12.2020 рр. валюта балансу Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» зменшилася, відповідно, на 594,1 та 448,5 тис. грн. Значну питому вагу у валюті балансу займали оборотні активи - 85,94-98,42 % (рис. 2.10).

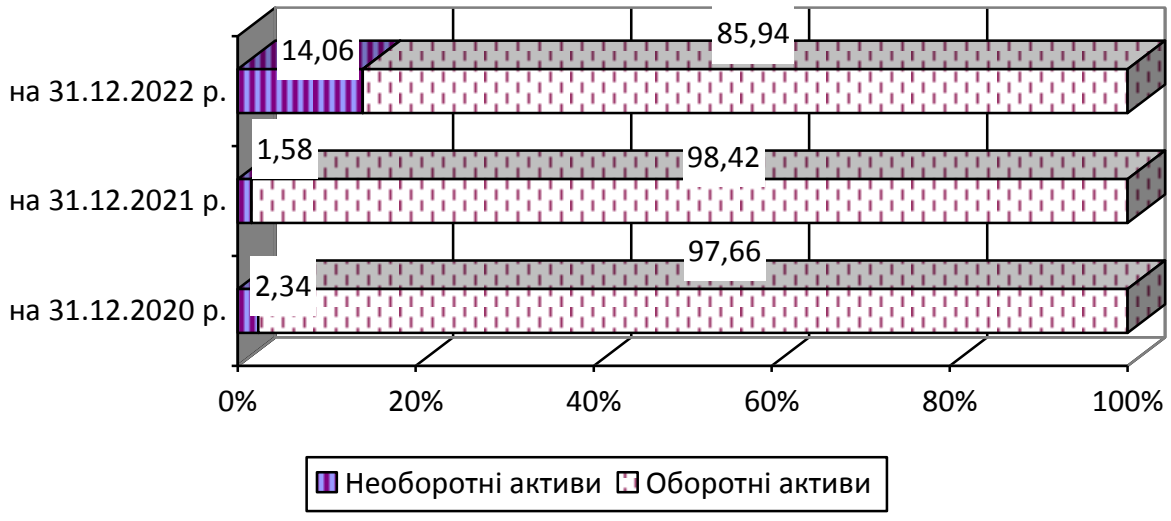

Рис. 2.10. Структура активів Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр., %

Для оцінки складу й динаміки джерел формування майна Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр. будуємо табл. 2.9 (додатки Д.1-Д.3).

Таблиця 2.9

Склад і динаміка джерел формування майна Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр.

Пасиви	На 31.12. 2020 р., тис. грн.	На 31.12. 2021 р., тис. грн.	На 31.12. 2022 р., тис. грн.	Абсолютна зміна показника на 31.12.2022 р. порівняно з (+,-), тис. грн.:	
				показником на 31.12. 2020 р.	показником на 31.12. 2021 р.
I. Власний капітал - усього у т. ч.:	-989,1	-973,2	-948,8	40,3	24,4
зареєстрований (пайовий) капітал	30,5	30,5	30,5	-	-
нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-1019,6	-1003,7	-979,3	40,3	24,4
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	-	-	-	-	-
III. Поточні зобов'язання - усього у т. ч.:	1515,1	1644,8	1026,3	-488,8	-618,5
Поточна кредиторська заборгованість за:					
товари, роботи, послуги	38,4	111,7	50,6	12,2	-61,1
розрахунками з бюджетом	12,9	2,5	194,2	181,3	191,7
у т.ч. з податку на прибуток	8,6	2,5	7,9	-0,7	5,4
розрахунками зі страхування	8,4	-	0,2	-8,2	0,2
розрахунками з оплати праці	22,4	-	1,9	-20,5	1,9
Інші поточні зобов'язання	1433	1530,6	779,4	-653,6	-751,2
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	-	-	-	-	-
Разом	526	671,6	77,5	-448,5	-594,1

Джерелами формування майна Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр. є власний капітал та поточні зобов'язання. Не дивлячись на зменшення валюти балансу (значною мірою

за рахунок власного капіталу), позитивним моментом є зменшення сум непокритого збитку.

Поточні зобов'язання на 31.12.2022 р. зменшилися у порівнянні з показниками на 31.12.2020 р. на 488,8 тис. грн., на 31.12.2021 р. - на 618,5 тис. грн. Значну питому вагу у їхньому обсязі займали інші поточні зобов'язання (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Склад та структура поточних зобов'язань Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр.

Поточні зобов'язання	На 31.12. 2020 р.:		На 31.12. 2021 р.:		На 31.12. 2022 р.:		Зміна на 31.12.2022 р. порівняно з показником на 31.12.2020 р. (+,-):	
	тис. грн.	% у підсумку	тис. грн.	% у підсумку	тис. грн.	% у підсумку	абсолютна, тис. грн.	відносна, %
Поточні зобов'язання - усього у т. ч.:	1515,1	100	1644,8	100	1026,3	100	-488,8	-32,26
Поточна кредиторська заборгованість за:								
товари, роботи, послуги	38,4	2,53	111,7	6,79	50,6	4,93	12,2	31,77
розрахунками з бюджетом	12,9	0,86	2,5	0,15	194,2	18,92	181,3	у 15,05 разів >
у т.ч. з податку на прибуток	8,6	0,57	2,5	0,15	7,9	0,77	-0,7	-8,14
розрахунками зі страхування	8,4	0,55	-	-	0,2	0,02	-8,2	-97,62
розрахунками з оплати праці	22,4	1,48	-	-	1,9	0,19	-20,5	-91,52
Інші поточні зобов'язання	1433	94,58	1530,6	93,06	779,4	75,94	-653,6	-45,61

Динаміку поточних зобов'язань Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр. відображено на рис. 2.11.

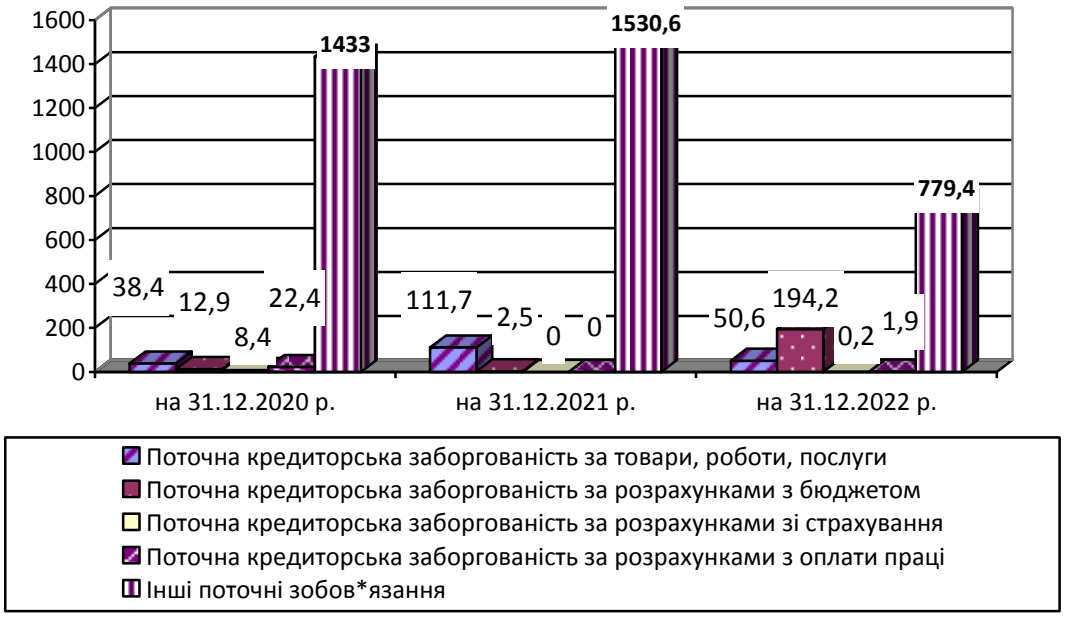

Рис. 2.11. Динаміка поточних зобов'язань Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр., тис. грн.

Зменшення суми поточних зобов'язань на 31.12.2022 р. порівняно з показником на 31.12.2020 р. на 488,8 тис. грн. відбулося за рахунок зменшення обсягу інших поточних зобов'язань на 653,6 тис. грн., поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці - на 20,5 тис. грн., за розрахунками зі страхування - на 8,2 тис. грн., а також за рахунок збільшення поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом на 181,3 тис. грн., за товари, роботи, послуги - на 12,2 тис. грн.

У структурі поточних зобов'язань значною є питома частка інших поточних зобов'язань - 75,94-94,58 %. За іншими складовими поточних зобов'язань питома частка є порівняно незначною: за поточною кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги - 2,53-6,79 %, за розрахунками з бюджетом - 0,15-18,92 %, за розрахунками зі страхування - 0,02-0,55 %, з оплати праці - 0,19-1,48 %.

Структуру поточних зобов'язань Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020 р. відображено на рис. 2.12.

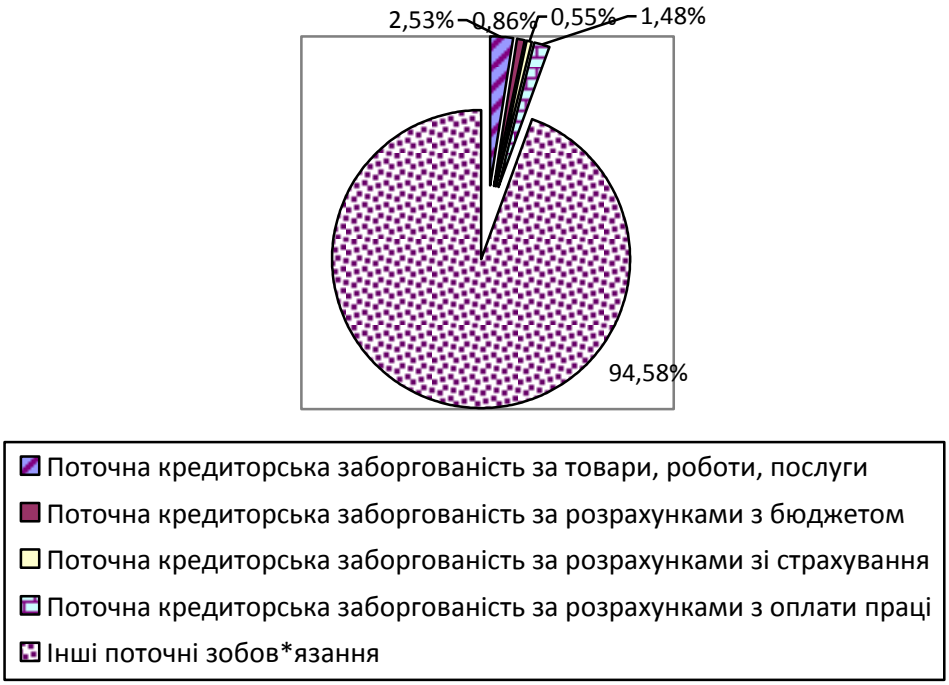

Рис. 2.12. Структура поточних зобов'язань Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020 р., %

Структуру поточних зобов'язань підприємства на 31.12.2021 р. відображено на рис. 2.13.

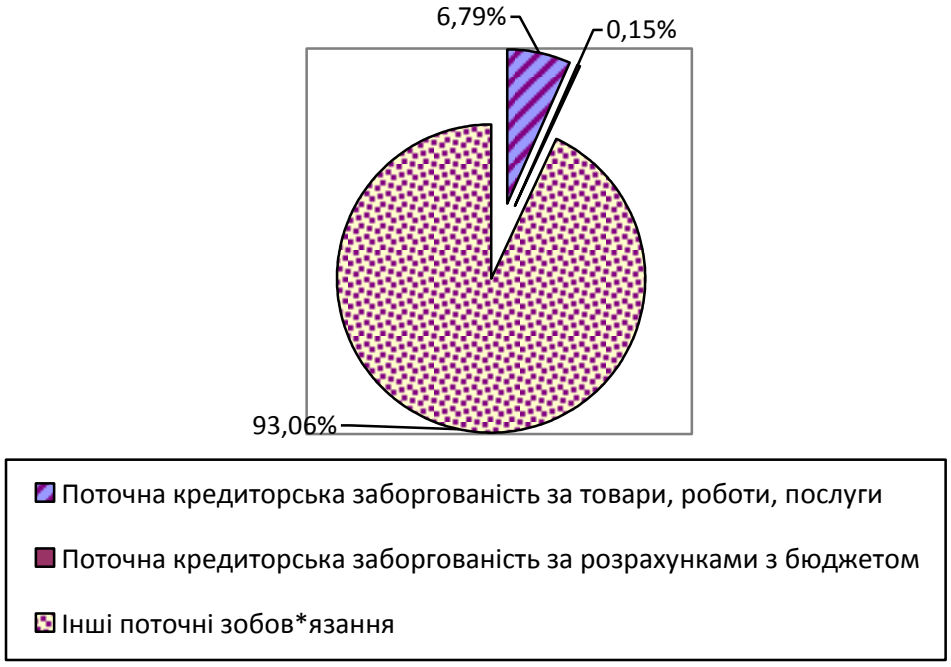

Рис. 2.13. Структура поточних зобов'язань Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2021 р., %

Структуру поточних зобов’язань підприємства на 31.12.2022 р. відображено на рис. 2.14.

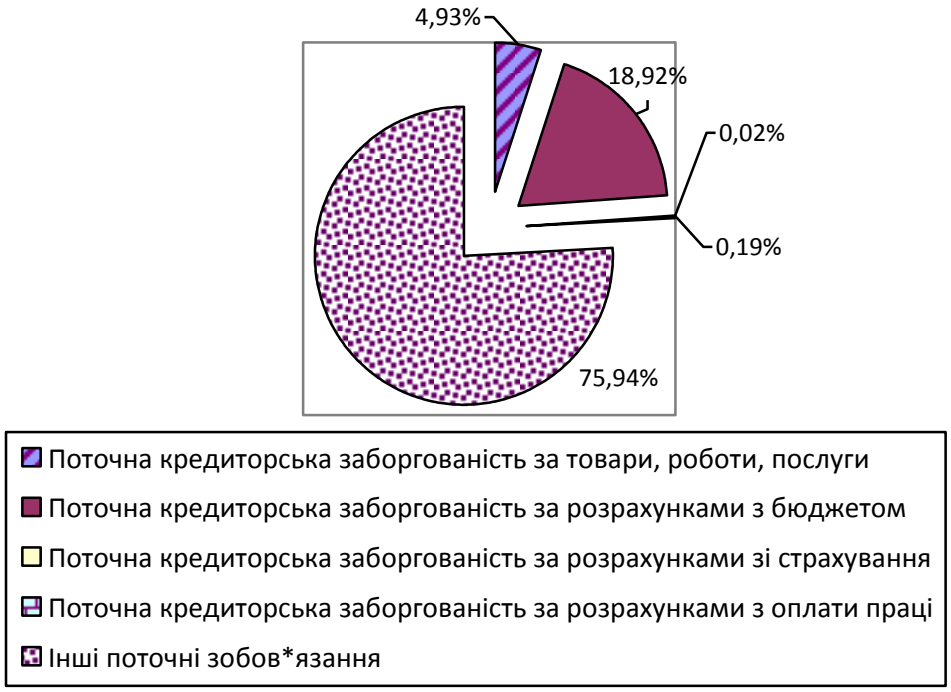

Рис. 2.14. Структура поточних зобов’язань Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2022 р., %

Використовуючи інформацію бухгалтерського балансу, доцільно здійснити оцінку фінансового стану Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон».

Враховуючи від’ємні значення величини власного капіталу станом на 31.12.2020-31.12.2022 рр., розрахунок показників фінансової стійкості (коефіцієнта автономії, коефіцієнта залучених коштів, коефіцієнта фінансової стабільності) є недоречним, тому що підприємство, яке працює виключно на залучених коштах, не є фінансово стійким.

У процесі фінансово-господарської діяльності Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» не використовує короткострокові банківські кредити. Крім того, підприємство не є залежним від довгострокових зобов’язань.

2.2 Облік оборотних активів та його організаційно-інформаційне забезпечення на підприємстві

У Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» бухгалтерський облік оборотних активів ведеться автоматизовано, з урахуванням норм чинного законодавства, а також положень, прописаних у Наказі про облікову політику, затвердженому керівником підприємства.

Важливою складовою оборотних активів є запаси, облік яких ведеться з урахуванням НП(С)БО 9, у відповідності з яким формується склад запасів для цілей бухгалтерського обліку й здійснюється їх оцінка.

Придбані (або отримані) запаси зараховуються на баланс за їх первісною вартістю, яка формується з суми, яка у відповідності з договором сплачена постачальнику (за вирахуванням наданих постачальником знижок, а також непрямих податків), суми непрямих податків щодо придбання запасів, які підприємству не відшкодовуються, ТЗВ та інших витрат, безпосередньо пов’язаних із придбанням запасів та доведенням їх до придатного для використання в запланованих цілях стану [40].

При надходженні запасів, а також при наданні підприємству різних видів робіт чи послуг іншими суб’єктами господарювання оформлюється двосторонній договір, у якому вказується найменування сторін, вид товарів чи послуг, а також їх кількість та терміни постачання. За потреби формують додаткову угоду.

Наприклад, 18.12.2020 р. між Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» та ТОВ «Центральна газопостачальна компанія» було укладено додаткову угоду № 14 до договору постачання природного газу № 11/1154-19 від 29.03.2019 р. щодо вартості постачання газу (додаток Ж.1). Приймання-передача природного газу оформлене відповідним актом № 5915 від 31.12.2020 р., де вказана кількість газу (1,076 тис. м³), його ціна без ПДВ (5750,00 грн.), сума без ПДВ (6187,00 грн.), сума ПДВ (1237,40 грн.) та вартість з ПДВ (7424,40 грн.) (додаток Ж.2). Крім того, оформлено акт здачі-

прийняття за наданою послугою № 5916 від 31.12.2020 р., у якому зазначено найменування послуги (компенсація вартості замовленої (договірної) потужності), обсяг послуги (2 тис. м³ за добу), ціна без ПДВ (136,58 грн.), сума без ПДВ (273,16 грн.), сума ПДВ (54,63 грн.), вартість з ПДВ (327,79 грн.) (додаток Ж.3).

До договору прикладається товарно-транспортна накладна, у якій зазначається замовник (платник), вантажовідправник та вантажоодержувач, пункт навантаження та пункт розвантаження, сума з ПДВ (у т.ч. ПДВ), супровідні документи на вантаж, а також відомості про вантаж, параметри транспортного засобу, вантажно-розвантажувальні операції.

Так, у відповідності з товарно-транспортною накладною № Р5096 від 23.12.2021 р., ТОВ «ВІДЖИ ФАРМІНГ» відправило для Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» блок грибного міцелію. Відомості про цей вантаж узагальнимо в табл. 2.11(додаток З.1).

Таблиця 2.11

Відомості про вантаж для Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» (постачальник - ТОВ «ВІДЖИ ФАРМІНГ») у товарно-транспортній накладній № Р5096 від 23.12.2021 р.

Найменування вантажу	Одиниця виміру	Кількість	Ціна за одиницю без ПДВ, грн.	Сума з ПДВ, грн.	Документи з вантажем	Маса брутто, т.
Блок грибного міцелію Triplex S	шт	1000,00	56,60	67920,00	Витратна накладна № 5096 від 23.12. 2021 р.	18,5

Підприємства-постачальники формують для Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» рахунки на оплату товарів (рахунок-фактуру), видаткові (витратні) накладні, акти прийняття-передавання товарної продукції (додатки З.2-З.4). Зокрема, у витратній накладній № 5096 від

23.12.2021 р. (ТОВ «ВІДЖИ ФАРМІНГ») зазначається найменування товару (блок грибного міцелію Triplex S), його кількість та одиниця виміру (1000,00 шт.), а також ціна без ПДВ (56,60 грн.), сума без ПДВ (56600,00 грн.) та сума з ПДВ (67920,00 грн.) (додаток З.2). В акті прийняття-передавання товарної продукції 310070078/12/1 за грудень 2021 р. (ТОВ «Кіровоградська обласна ЕК «Кропивницький ЦОС»») зазначено місяць постачання товару (послуги) (грудень 2021 р.), його найменування (електроенергія), одиниця виміру (кВт.-год.), код товару згідно з УКТ ЗЕД (2716000000), кількість (3966), тариф (4,823640 грн.), сума без ПДВ (19130,56 грн.), ПДВ (3826,11 грн.), сума з ПДВ (22956,67 грн.) (додаток З.3).

Інформація, відображена в рахунку-фактурі, має бути відповідною тій інформації, яка зазначається надавачем послуги в акті надання послуг. Наприклад, у рахунку-фактурі № 5592/1 від 13.12.2021 р. відображена така інформація про послуги з водопостачання, надані ОКВП «Дніпро-Кіровоград» для Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» (табл. 2.12, додаток З.4).

Таблиця 2.12

Дані рахунка-фактури № 5592/1 від 13.12.2021 р.

Надавач послуги	Споживач послуги	Назва послуги	Одиниця виміру	Поточні дані лічильника	Попередні дані лічильника	Період	Кількість використаної води	Ціна без ПДВ, грн.	Сума без ПДВ, грн.	Сума ПДВ, грн.	Сума з ПДВ, грн.
ОКВП «Дніпро-Кіровоград»	Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»	Водопостачання (ЛК-15х№8371716)	м³	677	671	12.11.2021-13.12.2021	6	20,04	120,24	24,05	144,29

Кількість використаної води, тариф та сума без ПДВ, відображені в рахунку-фактурі № 5592/1 від 13.12.2021 р., відповідають тій інформації, яка зазначена в акті наданих послуг № 5592 від 13.12.2021 р. (табл. 2.13, додаток З.4).

Таблиця 2.13

Узагальнення інформації щодо обсягу послуг з водопостачання та водовідведення, наданих ОКВП «Дніпро-Кіровоград» для Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» (згідно з актом наданих послуг № 5592 від 13.12.2021 р.).

Дата	Надавач послуги	Споживач послуги	Поточні показники лічильника	Попередні показники лічильника	Р/р UA 303223130000026009000048941 в АТ «УКРЕКСІМБАНК», МФО 322313, ЄДРПОУ 03346822					
					водопостачання			водовідведення		
					різниця, м³	тариф, грн.	сума, грн.	різниця, м³	тариф, грн.	сума, грн.
13.12.2021 р.	ОКВП «Дніпро-Кіровоград»	Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»	677	671	6	20,04	120,24 - без ПДВ, 24,05 - ПДВ, 144,29 - з ПДВ	1,25	17,04	21,30 - без ПДВ, 4,26 - ПДВ, 25,56 - з ПДВ

По факту виконання робіт або надання послуг складають акти здачі-прийняття (додаток З.5).

У випадках повернення товару продавцеві в Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» формується відповідний документ (наприклад, повернення від покупця № 792 від 06.12.2021 р.), у якому вказують артикул товару (№ 4.1.2.0002), його найменування (Блок грибного міцелію Triplex

ONYXX (210929_№ 4.1.2.0002_000676866), кількість (300 шт.), ціну без ПДВ (49,05 грн.), суму без ПДВ (14715,00 грн.), суму ПДВ (2943,00 грн.), суму з ПДВ (17658,00 грн.) (додаток З.6).

На основі узагальнення інформації з прибуткових і видаткових документів за кожен місяць формують реєстри, у яких зазначають дати складання документів, їх тип та номер, суми, інформацію про суб'єкти господарювання, з якими взаємодіє підприємство (табл. 2.14, додаток И).

Таблиця 2.14

Реєстр видаткових накладних за жовтень 2021 р. (вибірково)

№ з/п	Дата	Документ	Сума, грн.	Інформація про суб'єкти господарювання, з якими взаємодіє підприємство
1	02.10.2021	Видаткова накладна	17852,40	ТОВ «Вересень Плюс»
2	04.10.2021	Видаткова накладна	2692,80	ТОВ «КОПІЛКА»
3	08.10.2021	Видаткова накладна	2688,00	ТОВ «КОПІЛКА»
4	11.10.2021	Видаткова накладна	20208,96	ТОВ «ФЗП»
5	13.10.2021	Видаткова накладна	3374,40	ТОВ «КОПІЛКА»
6	14.10.2021	Видаткова накладна	48896,88	ТОВ «Вересень Плюс»
7	15.10.2021	Видаткова накладна	2453,28	ТОВ «КОПІЛКА»
8	21.10.2021	Видаткова накладна	3119,04	ТОВ «КОПІЛКА»
9	22.10.2021	Видаткова накладна	21712,32	ТОВ «ФЗП»
10	23.10.2021	Видаткова накладна	3383,52	ТОВ «КОПІЛКА»
11	26.10.2021	Видаткова накладна	2530,80	ТОВ «КОПІЛКА»
12	26.10.2021	Видаткова накладна	23487,84	ТОВ «ФЗП»
13	29.10.2021	Видаткова накладна	3365,28	ТОВ «КОПІЛКА»

При вибутті запасів їх оцінювання в Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» здійснюється із застосуванням методу ФІФО, у відповідності з яким запаси, які відпускаються у процес основної діяльності першими, оцінюються за собівартістю запасів, перших за часом їх надходження [40]. Відпуск товарів (продукції) покупцям здійснюється за видатковими накладними, в яких зазначають реквізити сторін, види товарів (продукції), інформацію щодо обсягів їх продажу, ціни та вартості.

На підприємстві формують журнали надходження й продажу запасів та послуг у системі автоматизованого обліку.

В оборотно-сальдовій відомості за 2020 р. в Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» відображалися такі види матеріалів (рис. 2.15, додаток К.1).

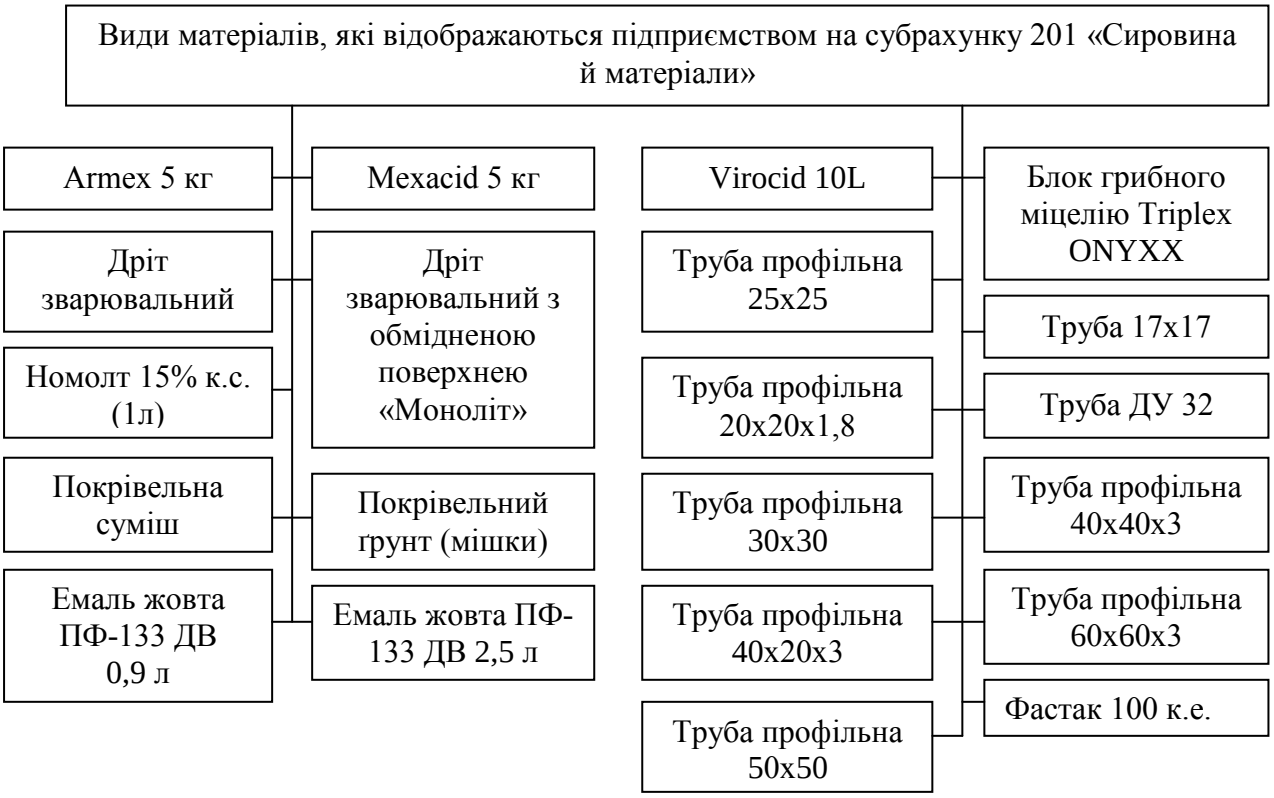

Рис. 2.15. Види матеріалів, які відображалися Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на субрахунку 201 «Сировина й матеріали» у 2020 р.

Господарські операції відображаються після їхнього проведення на рахунках бухгалтерського обліку. В Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» у процесі ведення обліку оборотних активів у 2022 рр. застосовували рахунки 20, 23, 26, 30, 31, 36, 37 (рис. 2.16, додаток Л).

В кінці кожного місяця та на дату інвентаризації складають відомість залишків запасів. Відомості автоматизованого обліку застосовують у розрізі найменувань за групами оборотних активів.

Обороти по рахунках класів 2 та 3 кожного місяця відображають в оборотно-сальдових відомостях за кожним рахунком (додатки К.1-К.4), а також в річній оборотно-сальдовій відомості (додаток Л).

Рис. 2.16. Рахунки, які використовуються Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» у процесі ведення обліку оборотних активів

Розглянемо відображення в обліку придбання матеріалів на прикладі Блоку грибного міцелію Triplex S (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Відображення в обліку Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» придбання Блоку грибного міцелію Triplex S, 2021 р.

Господарська операція	Дт	Кт	Сума, грн.
1. Відображено в обліку оплату ТОВ «ВІДЖИ ФАРМІНГ» за Блок грибного міцелію Triplex S	3771	311	67920,00
2. Відображено податковий кредит з ПДВ на основі зареєстрованої податкової накладної	6415	6441	11320,00
3. Отримано Блок грибного міцелію Triplex S	201	631	56600,00
4. Обліковано суму раніше відображеного податкового кредиту з ПДВ	6441	631	11320,00
5. Відображено закриття заборгованості перед ТОВ «ВІДЖИ ФАРМІНГ»	631	3771	67920,00

У процесі обліку продукції на складі в системі автоматизованого обліку формується документ «Інвентаризація», у якому вказуються залишки

продукції, автоматично вноситься інформація про їх облікову й фактичну кількість. При цьому облікові кількість та сума відображаються в базі за первинними документами, а фактичні залишки продукції вводяться вручну (за результатами інвентаризації). Відхилення між фактичною та обліковою інформацією відображаються зі знаком «+», або «-», вноситься ціна для розрахунку вартості. Акт інвентаризації та Інвентаризаційний опис формуються автоматично.

Обороти за рахунками класу 2 переносять до оборотно-сальдової відомості за звітний період (додаток Л).

При веденні касових операцій у Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» дотримуються норм Положення № 148 [86]. При оформленні надходження й видачі готівки використовують прибуткові та видаткові касові документи, які реєструють у журналі реєстрації таких документів.

Обсяг готівкових розрахунків Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» з юридичними особами за день не перевищує 10 тис. грн., з фізичними особами - 5 тис. грн. Якщо платіж перевищує вказані суми, то його проводять виключно через надавача платіжних послуг. У той же час, встановлені обмеження не стосуються розрахунків з бюджетами та державними цільовими фондами, готівки для відряджень та інших обмежень, встановлених у п. 8 розділу II Положення № 148 [86].

При обліку готівки на підприємстві використовують субрахунок 301 «Готівка в національній валюті» до рахунку 30 «Каса». Основою для відображення операцій в системі рахунків є банківські виписки та первинні документи, що підтверджують факт надходження і витрачання коштів. Інформацію узагальнюють в оборотно-сальдових відомостях. Так, на початок 2022 р. залишок коштів на субрахунку 301 склав 13100,00 грн., за рік у касу підприємства надійшло 10836,50 грн. (Дт 301), а було видано коштів на суму 23936,50 грн. (Кт 301) (додаток Л).

Для обліку коштів, що знаходяться на банківському рахунку в АТ КБ «ПРИВАТБАНК», у Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» використовують субрахунок 311 «Поточні рахунки в національній валюті» до рахунку 31 «Рахунки в банках» (табл. 2.16).

Таблиця 2.16

Відображення в обліку Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» господарських операцій по субрахунку 311 (вибірково)

Господарська операція	Кореспонденція рахунків:		
	Дт	Кт	сума, грн.
20.12.2021 р.:			
Сплачено податок за воду за 4 квартал 2021 р.	6418	311	50,00
Оплата за розрахунково-касове обслуговування	92	311	3,00
21.12.2021 р.:			
Перераховано кошти постачальникам	631	311	28830,3
Отримано поворотну фінансову допомогу	311	3771	50000,00

Інформацію по субрахунку 311 узагальнюють в оборотно-сальдовій відомості (додатки К.2, Л).

Кошти, призначені для виплати заробітної плати, перераховують на транзитний рахунок банку. На суму виплаченої заробітної плати на підприємстві формується бухгалтерське проведення Дт 661-Кт 311. Інформаційною основою для визначення обсягу використання робочого часу та суми коштів, спрямованих на оплату праці, у Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» слугують: табель обліку робочого часу (додаток М.1), розрахунково-платіжна відомість (додаток М.2), зведення щодо відрахувань (додаток М.3).

Для узагальнення інформації щодо розрахунків із покупцями та замовниками використовують однойменний рахунок 36, до якого відкрито субрахунок 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями». При цьому в оборотно-сальдовій відомості зазначають перелік дебіторів, відводять необхідну кількість рядків з метою упорядкування записів за кожним з дебіторів та у їхньому розрізі на кінець періоду розгорнуто визначають сальдо.

Контрагентами Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» є ТОВ «Вересень Плюс», ТОВ «КОПІЛКА», ТОВ «ФЗП» та інші суб'єкти господарювання. Узагальнення інформації по субрахунку 361 здійснюється в оборотно-сальдових відомостях (додатки И, К.3). Зокрема, вибіркова інформація за жовтень 2021 р. відображена в табл. 2.17 (додаток И).

Таблиця 2.17

Відображення інформації на рахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» за жовтень 2021 р. (вибірково), грн.

Контрагенти	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дт	Кт	Дт	Кт	Дт	Кт
ТОВ «Вересень Плюс»	153051,84		66749,28	219801,12		
ТОВ «КОПІЛКА»	13807,80		23607,12	27957,48	9457,44	
ТОВ «ФЗП»	15329,33		65409,12	27926,16	52812,29	

При відвантаженні продукції покупцям на підприємстві формували бухгалтерське проведення Дт 361, Кт 70. Отримання коштів від покупців за відвантажену продукцію у кореспонденції формувалося записом Дт 311, Кт 361.

Для відображення в обліку розрахунків з іншими дебіторами у Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» застосовують рахунок 3771 (додаток К.4). Надходження коштів інших дебіторів на розрахунковий рахунок підприємства відображається проведенням Дт 311, Кт 3771.

Дані щодо наявності й руху оборотних активів відображають в облікових регістрах на основі використання методу подвійного запису. Такі регістри формуються кожного місяця шляхом групування інформації, зафіксованої в первинних документах. Накопичена інформація надходить до зведеної обліково-сальдової відомості та у подальшому відображається в формах фінансової звітності.

Як суб'єкт малого підприємництва, Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» відображає інформацію про залишки оборотних активів у формі № 1-м «Баланс» (коди 1100-1195). Так, на балансах підприємства на

01.01.2021-01.01.2023 рр. відображено залишки за такими складовими оборотних активів (табл. 2.18, додатки Д.1-Д.3):

Таблиця 2.18

Інформація про залишки оборотних активів Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон», відображена на балансах на 01.01.2021-01.01.2023 рр., тис. грн.

Складові оборотних активів	На 01.01.2021 р.	На 01.01.2022 р.	На 01.01.2023 р.
Запаси	92	79,8	-
у т.ч. готова продукція	3	48,3	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	199,2	385,7	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	197	157,9	63
Інша поточна дебіторська заборгованість	-	9,6	-
Гроші та їх еквіваленти	14,7	28	3,6
Інші оборотні активи	10,8	-	-
Усього	513,7	661	66,6

Таким чином, облік оборотних активів у Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» здійснюється автоматизовано. У процесі його ведення враховують як нормативно-законодавчу базу, так і особливості підприємства.

2.3. Організаційно-інформаційне забезпечення аналізу в системі управління Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»

Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон», як і будь-яке інше підприємство, є відкритою системою, а тому може функціонувати виключно за умови тісної взаємодії із навколишнім середовищем. З зовнішнього середовища підприємство отримує фактори виробництва, які перетворює на продукцію або товари, що на відповідному етапі кругообігу ресурсів надходять знову в зовнішнє середовище. Невід'ємною умовою

життєздатності підприємства як системи є постійний обмін між «входом» та «виходом».

Оскільки Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» - штучно створена система, то її важливими характеристиками є горизонтальний та вертикальний поділ праці. Зважаючи на те, що у процесі горизонтального поділу праці різні види робіт на підприємстві розподіляються між різними виконавцями, керівник координує взаємодію працівників для досягнення ключової мети діяльності підприємства - отримання прибутку. За допомогою вертикального поділу праці здійснюється формування відповідних рівнів управління.

Управління Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» здійснюється з урахуванням загальних принципів управління суб'єктами господарювання, закріплених статтею 65 Господарського кодексу України [23]:

1. Основні підходи щодо управління підприємством прописані в статуті й основані на поєднанні прав та обов'язків власника й участі трудового колективу в процесі управління;

2. Відповідно до статуту, власники реалізують свої права й обов'язки через призначеного керівника, який є посадовою особою підприємства, а отже діє без доручення від імені підприємства, представляючи його інтереси в державних структурах, у відносинах з юридичними та фізичними особами;

3. Враховуючи, що Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» використовується наймана праця, на підприємстві укладається колективний договір з метою регулювання виробничо-трудових та соціально-економічних відносин між працівниками та роботодавцем;

4. Повноваження щодо участі трудового колективу в управлінні підприємством регламентовані статутом з урахуванням вимог законодавства України.

Прийняттю управлінських рішень, спрямованих на забезпечення ефективної діяльності Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»,

передує економічний аналіз господарських процесів та конкретних ситуацій, тому його організаційно-інформаційному забезпеченню надається особлива увага.

Організація економічного аналізу та його інформаційне забезпечення в системі управління Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» є складним процесом, який передбачає: планування аналітичних робіт, їх ресурсне та інформаційне забезпечення; прийняття рішень з урахуванням результатів попередньо проведеного аналізу; контроль виконання пропонованих заходів та оцінка ефективності ухвалених рішень.

Планування аналітичних робіт розпочинається із розробки плану дій на певний часовий проміжок, з виокремлення об’єктів аналізу, календарно-часових рамок його проведення та конкретних виконавців, планування обсягів та якості ресурсного й інформаційного забезпечення.

Аналіз господарської діяльності Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» організовується й проводиться керівником підприємства (президентом клубу), який розробляє розгорнутий і достатньо деталізований для дослідження певної проблеми перелік питань, які потребують опрацювання. На основі ретельного вивчення проблем розробляються висновки та пропозиції. Їх розробка базується на використанні різних джерел інформації, у зв’язку з чим така інформація повинна відповідати вимогам об’єктивності й достовірності, актуальності, репрезентативності та наочності.

При обробці інформації керівником Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» здійснюється її групування, проводиться порівняння показників та детермінований факторний аналіз, формуються таблиці для узагальнення проміжних розрахунків та результатів аналізу. За потреби президент клубу консультується з бухгалтером, а також з персоналом органів Державної податкової служби, Державної служби статистики, банківських установ, юристами і т. ін.

Запорукою ефективного аналізу господарських ситуацій є коректність планування аналітичних робіт, дотримання термінів їх проведення,

урахування відповідності наявної інформаційної бази вимогам до інформації, витрачання достатньої кількості часу та матеріально-технічних ресурсів.

В основу розробки алгоритмізації інформаційних потоків покладено першу функцію менеджменту - планування та прогнозування. З урахуванням цього, проведення аналізу на підприємстві передбачає: розробку плану-програми; формування інформаційного забезпечення; здійснення аналітичної обробки інформації; узагальнення результатів аналізу (рис. 2.17).

Рис. 2.17. Організаційні етапи проведення економічного аналізу в Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»

Розподіл аналітичних робіт за етапами забезпечує контроль та за їх виконанням, а успіх реалізації розробленого плану-програми аналізу

господарської діяльності значною мірою залежить від якості інформаційного забезпечення.

Повнота, достовірність, об'єктивність інформації, яка використовується у процесі аналізу та слугує основою для розробки рішень, залежить від джерела її як видачі, так і прийняття. При цьому економічна інформація виступає, з одного боку, даними, які обробляються, зберігаються й передаються при проведенні аналізу та розробці рішень, а з іншого - ресурсом, на формування, обробку та зберігання якого здійснюються певні витрати.

Характерними особливостями економічної інформації є:

- використання абсолютних та відносних показників, натуральних та вартісного вимірника;

- циклічність;

- об'ємність та специфічність форм відображення;

- особливості обробки.

У процесі управління Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» забезпечується збір, передача інформації, її обробка та зберігання. Ефективність управління підприємством є значно залежною від здатності й можливості керівника вчасно зібрати інформацію, інтерпретувати її та проаналізувати. Також слід враховувати, що прийняття рішень основане на створенні відповідних умов пошуку інформації, забезпеченні безперервності у її надходженні, систематизації та обробці.

Систему інформаційного забезпечення Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» формують такі складові:

- інформація;

- канали руху, носії та передавачі інформації;

- інформаційні системи та технології;

- комунікативне середовище.

При формуванні інформаційного забезпечення економічного аналізу в системі управління Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» враховують такі показники якості інформації (рис. 2.18):

Рис. 2.18. Ключові показники якості інформації для аналізу та прийняття управлінських рішень

Забезпечення ключових показників якості інформації визначається при їх дотриманні у процесі аналізу господарської діяльності підприємства та прийняття управлінських рішень.

В узагальненому форматі інформаційне забезпечення економічного аналізу в Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» можна представити наступним чином (рис. 2.19):

Рис. 2.19. Складові інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон»

Основою для прийняття рішень керівником Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» слугує система економічної інформації, складові якої різнобічно характеризують фінансово-господарську діяльність.

Так, у процесі аналізу фінансово-господарської діяльності та прийняття рішень широко застосовується нормативно-планова та техніко-технологічна інформація. Керівником Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» розроблено бізнес-план, на підставі якого формуються планові завдання на більш короткі часові проміжки. Основою для такого планування, а також для здійснення операційної діяльності, слугує нормативна інформація (норми витрачання матеріально-технічних ресурсів, норми часу і т. ін.). Крім того, важливе значення у процесі аналізу господарських ситуацій та прийнятті рішень має техніко-технологічна документація (технічні паспорти, технологічні інструкції, стандарти).

В інформаційному забезпеченні аналітично-управлінського процесу важливе значення належить бухгалтерському обліку, дані якого найбільш повно відображають господарські процеси та їх результати шляхом безпосереднього документування. Для кількісної оцінки характеру прояву масових явищ та суспільних процесів, виявлення економічних закономірностей на рівні підприємства застосовується статистичний та оперативно-технічний облік. Використання програмного забезпечення дозволяє оперативно опрацьовувати дані обліку, отримувати зведені дані та формувати звітність.

Фінансова, статистична та податкова звітність - важливі джерела інформації для проведення поточного аналізу, які містять узагальнені дані за звітний проміжок часу (місяць, квартал, рік).

Для більш глибокого й всебічного дослідження господарських ситуацій застосовуються офіційні документи (Закони України, укази президента, постанови уряду і т. ін.), господарсько-правові документи (договори, угоди), матеріали внутрішнього та зовнішнього контролю (перевірок, здійснених податковими органами тощо), перевірену інформацію, яка надходить від конкурентів та іншу інформацію позаоблікового характеру.

По відношенню до об’єктів аналізу інформація може бути внутрішньою (сформованою у межах підприємства) та зовнішньою

(отриманою зі спеціальних видань, статистичних збірників і т. ін.). Відносно предмета дослідження інформація розподіляється на основну й допоміжну, за періодичністю надходження - на регулярну та епізодичну, по відношенню до процесу обробки - на первинну й вторинну. У процесі такого групування інформації враховується її відповідність потребам аналізу та управління, забезпечується збір та подальша обробка потрібної й достатньої інформації для ухвалення рішень.

Потрібну інформацію керівник прагне отримати якомога швидше, тому для підвищення рівня її оперативності застосовуються новітні засоби зв'язку, передачі та обробки. Наявне на підприємстві програмне забезпечення пришвидшує пошук та групування даних про хід операційної та інших видів діяльності, дозволяє формувати зведення й проводити аналіз у гранично стислі терміни за розробленим алгоритмом. Раціональні підходи у забезпеченні отримання, обробки інформації та її зберігання сприяють підвищенню рівня використання первинної інформації з мінімальними витратами.

Від якості використовуваної інформації та оперативності її отримання залежить достовірність аналітичних висновків, а отже і якість прийнятих рішень. Тому аналізу передує ретельна перевірка інформації на предмет її повноти, точності й достовірності. З цією метою контролюється забезпечення правильності арифметичних підрахунків, узгодженість та взаємозв'язок між показниками, відображеними у різних формах звітності.

Отже, у Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» ефективність проведення аналізу господарської діяльності та розробки на цій основі управлінських рішень забезпечується з дотриманням раціональних підходів до організації аналізу, побудови інформаційних потоків, а також з урахуванням відповідності інформації встановленим вимогам щодо її якісного складу. Раціональне управління інформаційними потоками створює умови для прийняття ефективних управлінських рішень з мінімальними ресурсними втратами.

2.4. Аналіз складу, динаміки, структури оборотних активів та ефективності їх використання на підприємстві

Для аналізу складу та динаміки оборотних активів Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр. використовуємо інформацію з форм фінансової звітності підприємства (додатки Д.1-Д.3). Узагальнюємо отриману інформацію та проведені розрахунки в табл. 2.19.

Таблиця 2.19

Склад та динаміка оборотних активів Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр., тис. грн.

Оборотні активи	На 31.12. 2020 р.	На 31.12. 2021 р.	На 31.12. 2022 р.	Показник на 31.12. 2022 р. у порівнянні з:	
				31.12. 2020 р.	31.12. 2021 р.
Оборотні активи - усього у т. ч.:	513,7	661	66,6	-447,1	-594,4
- запаси	92	79,8	-	-92	-79,8
у т.ч. готова продукція	3	48,3	-	-3	-48,3
- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	199,2	385,7	-	-199,2	-385,7
- дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	197	157,9	63	-134	-94,9
- інша поточна дебіторська заборгованість	-	9,6	-	-	-9,6
- гроші та їх еквіваленти	14,7	28	3,6	-11,1	-24,4
- інші оборотні активи	10,8	-	-	-10,8	-

З кожним наступним звітним періодом загальний залишок оборотних активів на підприємстві зменшувався (рис. 2.20): на 31.12. 2022 р. порівняно з показником на 31.12. 2020 р. - на 447,1 тис. грн.; на 31.12. 2022 р. порівняно з показником на 31.12. 2021 р. - на 594,4 тис. грн.

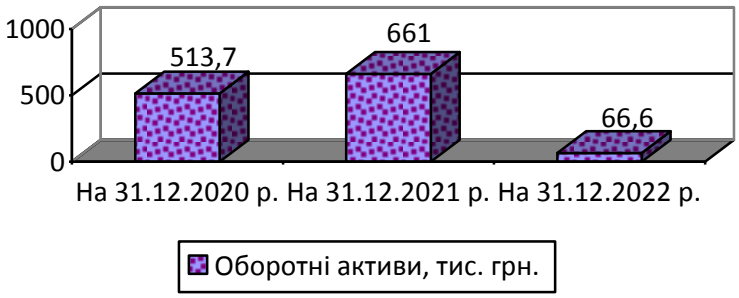

Рис. 2.20. Динаміка загального залишку оборотних активів Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр., тис. грн.

Зменшення загального залишку оборотних активів на 31.12.2022 р. відбулося за всіма складовими оборотних активів (рис. 2.21).

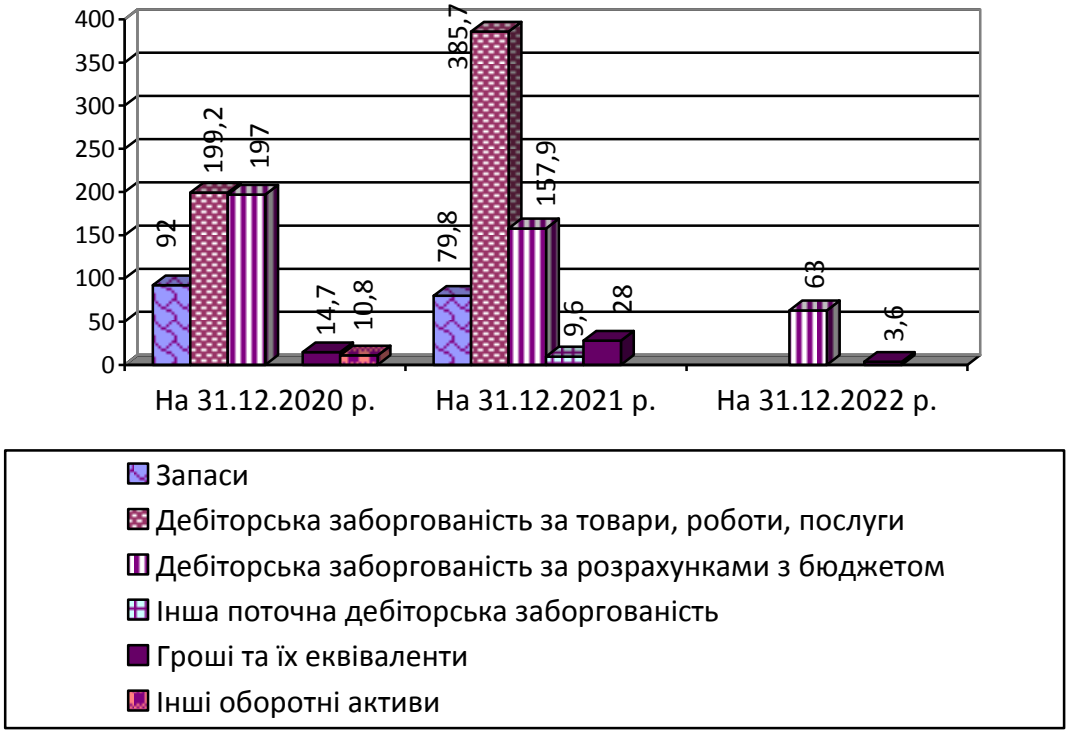

Рис. 2.21. Динаміка залишків за складовими оборотних активів Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр., тис. грн.

Для аналізу структури оборотних активів Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр. здійснюємо

відповідні розрахунки на основі використання інформації, представленої в табл. 2.19. Узагальнюємо результати в табл. 2.20.

Таблиця 2.20

Структура оборотних активів Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр.

Оборотні активи	Питома вага у підсумку, %:			Показник на 31.12. 2022 р. у порівнянні з:	
	на 31.12. 2020 р.	на 31.12. 2021 р.	на 31.12. 2022 р.	31.12. 2020 р.	31.12. 2021 р.
Оборотні активи - усього у т. ч.:	100	100	100	-	-
- запаси	17,91	12,07	-	-17,91	-12,07
у т.ч. готова продукція	0,58	7,31	-	-0,58	-7,31
- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	38,78	58,35	-	-38,78	-58,35
- дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	38,35	23,89	94,59	56,24	70,7
- інша поточна дебіторська заборгованість	-	1,45	-	-	-1,45
- гроші та їх еквіваленти	2,86	4,24	5,41	2,55	1,17
- інші оборотні активи	2,10	-	-	-2,1	-

Структура оборотних активів Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр. була досить динамічною. Зокрема, на 31.12.2020 та 31.12.2021 рр. найбільшу питому вагу у загальній вартості оборотних активів займали такі складові: дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги (відповідно, 38,78 та 58,35 %), дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом (38,35 та 23,89 %), запаси (17,91 та 12,07 %). На 31.12.2022 р. значну частку в загальній вартості оборотних активів займала дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги (94,59 %).

Для наочності представлення структури оборотних активів підприємства використовуємо діаграму (рис. 2.22).

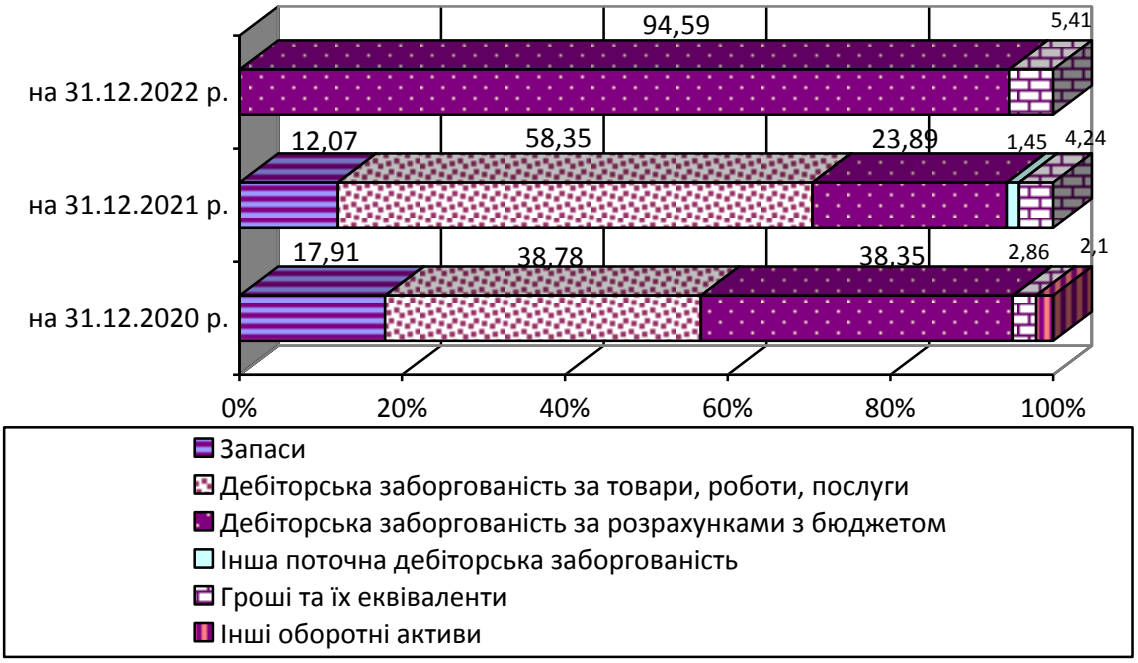

Рис. 2.22. Структура оборотних активів Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр., %

Про те, що оборотні активи є важливим об'єктом аналізу в Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» свідчить значна частка їхньої вартості у загальній вартості майна підприємства (85,94-98,42 %) (рис. 2.23).

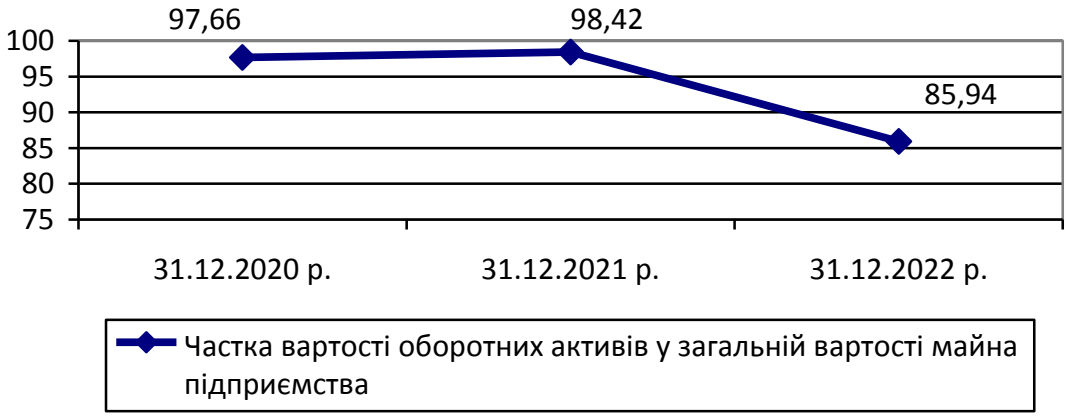

Рис. 2.23. Частка вартості оборотних активів у загальній вартості майна Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр., %

Важливе значення на підприємстві надається проведенню аналізу інформації, відображеної в оборотно-сальдових відомостях за рахунками.

Для прикладу проведемо аналіз надходження та використання матеріалів по субрахунку 201 за 2020 р. за даними додатку К.1 (табл. 2.21).

Таблиця 2.21

Аналіз надходження та використання матеріалів по субрахунку 201 «Сировина й матеріали» по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020 р.

Види матеріалів	Надходження		Використання		Зміна обсягу матеріалів за 2020 р.:	
	кількість	сума, грн.	кількість	сума, грн.	кількість	сума, грн.
Armex 5 кг	2,000	1310	2,000	1310	-	-
Mexacid 5 кг	2,000	490	2,000	490	-	-
Virocid 10L	1,000	2920	1,000	2920	-	-
Блок грибного міцелію Triplex ONYXX	14504	716766,2	13444	663872,2	1060	52894,0
Дріт зварювальний	0,005	232,0	0,005	232,0	-	-
Дріт зварювальний з обмідненою поверхнею «Моноліт»	0,060	2784,00	0,060	2784,00	-	-
Емаль жовта ПФ-133 ДВ 0,9 л	17,000	1332,12	17,000	1332,12	-	-
Емаль жовта ПФ-133 ДВ 2,5 л	10,000	2090,50	10,000	2090,50	-	-
Номолт 15% к.с. (1л)	5,000	6045,00	5,000	6045,00	-	-
Покрівельна суміш	2800,000	32900,00	2800,000	32900,00	-	-
Покрівельний ґрунт (мішки)	2800,000	32900,00	2800,000	32900,00	-	-
Труба 17х17	0,705	11387,50	0,705	11387,50	-	-
Труба ДУ 32	0,015	258,00	0,015	258,00	-	-
Труба профільна 20х20х1,8	0,034	580,75	0,034	580,75	-	-
Труба профільна 25х25	0,037	610,60	0,037	610,60	-	-
Труба профільна 30х30	0,076	1506,40	0,076	1506,40	-	-
Труба профільна 40х20х3	0,498	8039,30	0,498	8039,30	-	-
Труба профільна 40х40х3	0,500	8067,50	0,500	8067,50	-	-
Труба профільна 50х50	0,071	1154,60	0,071	1154,60	-	-
Труба профільна 60х60х3	0,062	1060,30	0,062	1060,30	-	-
Фастак 100 к.е.	8,000	2945,00	8,000	2945,00	-	-
Разом	х	835379,77	х	782485,77	х	52894,00

З табл. 2.23 видно, що за всіма видами матеріалів, які обліковувалися у 2020 р. на субрахунку 201, крім блоку грибного міцелію Triplex ONYXX, надходження та вибуття були рівнозначними. Це свідчить про відсутність залежалих запасів на підприємстві.

Кожного року як загалом, так і у помісячному розрізі по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» проводиться аналіз залишків коштів у дебіторській заборгованості за субрахунком 361. Результати такого аналізу за окремими контрагентами за жовтень 2021 р. відображені на рис. 2.24.

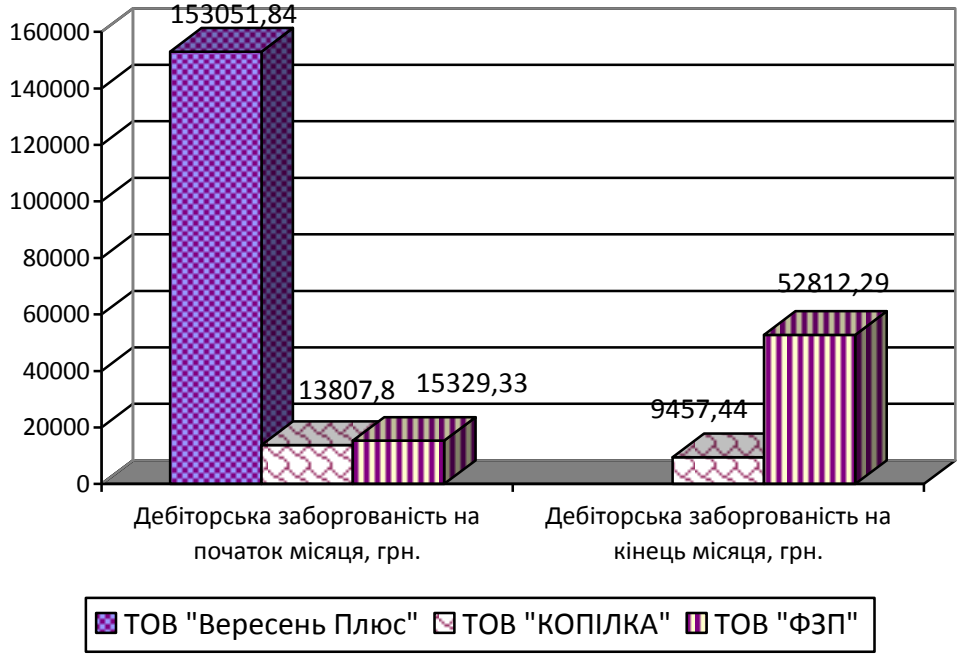

Рис. 2.24. Динаміка залишку коштів у дебіторській заборгованості за субрахунком 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» за окремими контрагентами за жовтень 2021 р., грн.

Для оцінки ефективності використання оборотних активів Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» необхідно визначити показники управління ними із застосуванням формул (1.1)-(1.6).

Попередньо розраховуємо середньорічні залишки загалом по оборотних активах підприємства, а також за їх складовими. Результати розрахунку узагальнюємо в табл. 2.22.

Таблиця 2.22

Вихідні дані для розрахунку показників ефективності використання оборотних активів Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» у 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	1349,50	1506,00	671,00
2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	2505,90	1767,80	254,90
3. Середньорічна вартість усіх оборотних активів, тис. грн.	577,05	587,35	363,80
4. Середньорічна вартість запасів, тис. грн.	229,20	85,90	39,90
5. Середньорічний обсяг дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, тис. грн.	186,65	292,45	192,85
6. Середньорічний обсяг поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, тис. грн.	85,45	75,05	81,15

Здійснюємо розрахунок основних показників управління оборотними активами по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр.:

- коефіцієнт оборотності оборотних активів ($КобОА$) (розрахунок через чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)):

$$КобОА_2020 = \frac{1349,50}{577,05} = 2,34;$$

$$КобОА_2021 = \frac{1506,00}{587,35} = 2,56;$$

$$КобОА_2022 = \frac{671,00}{363,80} = 1,84;$$

- тривалість одного обороту оборотних активів у днях ($ТдОА$) (за кількістю робочих днів у році):

$$ТдОА_2020 = \frac{251}{2,34} = 107;$$

$$ТдОА_2021 = \frac{250}{2,56} = 98;$$

$$ТдОА_2022 = \frac{249}{1,84} = 135;$$

- коефіцієнт оборотності запасів ($КобЗ$) (розрахунок через собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)):

$$КобЗ_2020 = \frac{2505,90}{229,20} = 10,93;$$

$$КобЗ_2021 = \frac{1767,80}{85,90} = 20,58;$$

$$КобЗ_2022 = \frac{254,90}{39,90} = 6,39;$$

- тривалість одного обороту запасів у днях ($ТдЗ$) (за кількістю робочих днів у році):

$$ТдЗ_2020 = \frac{251}{10,93} = 23;$$

$$ТдЗ_2021 = \frac{250}{20,58} = 12;$$

$$ТдЗ_2022 = \frac{249}{6,39} = 39;$$

- коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги ($КобД$) (розрахунок через чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)):

$$КобД_2020 = \frac{1349,50}{186,65} = 7,23;$$

$$КобД_2021 = \frac{1506,00}{292,45} = 5,15;$$

$$КобД_2022 = \frac{671{,}00}{192{,}85} = 3{,}48;$$

- тривалість одного обороту дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги у днях ($ТдД$) (за кількістю робочих днів у році):

$$ТдД_2020 = \frac{251}{7{,}23} = 35;$$

$$ТдД_2021 = \frac{250}{5{,}15} = 49;$$

$$ТдД_2022 = \frac{249}{3{,}48} = 72;$$

- коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги ($КобК$) (розрахунок через чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)):

$$КобК_2020 = \frac{1349{,}50}{85{,}45} = 15{,}79;$$

$$КобК_2021 = \frac{1506{,}00}{75{,}05} = 20{,}07;$$

$$КобК_2022 = \frac{671{,}00}{81{,}15} = 8{,}27;$$

- тривалість одного обороту поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги у днях ($ТдК$) (за кількістю робочих днів у році):

$$ТдК_2020 = \frac{251}{15{,}79} = 16;$$

$$ТдК_2021 = \frac{250}{20{,}07} = 12;$$

$$ТдК_2022 = \frac{249}{8{,}27} = 30.$$

Результати розрахунку узагальнимо в табл. 2.23.

Таблиця 2.23

Основні показники управління оборотними активами та поточною кредиторською заборгованістю по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютна зміна показника за 2022 р. у порівнянні з (+,-):	
				2020 р.	2021 р.
1. Коефіцієнт оборотності оборотних активів загалом	2,34	2,56	1,84	-0,5	-0,72
2. Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	107	98	135	28	37
3. Коефіцієнт оборотності запасів	10,93	20,58	6,39	-4,54	-14,19
4. Тривалість одного обороту запасів, днів	23	12	39	16	27
5. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги	7,23	5,15	3,48	-3,75	-1,67
6. Тривалість обороту дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, днів	35	49	72	37	23
7. Коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	15,79	20,07	8,27	-7,52	-11,8
8. Тривалість обороту поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, днів	16	12	30	14	18
9. Порівняння тривалості оборотів поточної кредиторської та дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги	0,46	0,24	0,42	-0,04	0,18

У 2022 р. порівняно з 2020 р. за всіма складовими оборотних активів зменшилася кількість оборотів та, відповідно, зросла тривалість їх оборотів у днях. Так, коефіцієнт оборотності оборотних активів загалом зменшився на 0,5, а тривалість їх одного обороту зросла на 28 днів; коефіцієнт оборотності запасів зменшився на 4,54, а тривалість їх одного обороту зросла на 16 днів; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги зменшився на 3,75, а тривалість її одного обороту зросла на 37 днів.

Схожі тенденції у зміні розглянутих показників відбувалися й при їх порівнянні за 2021-2022 рр.

Для відображення динаміки коефіцієнтів оборотності оборотних активів по підприємству будуємо рис. 2.25.

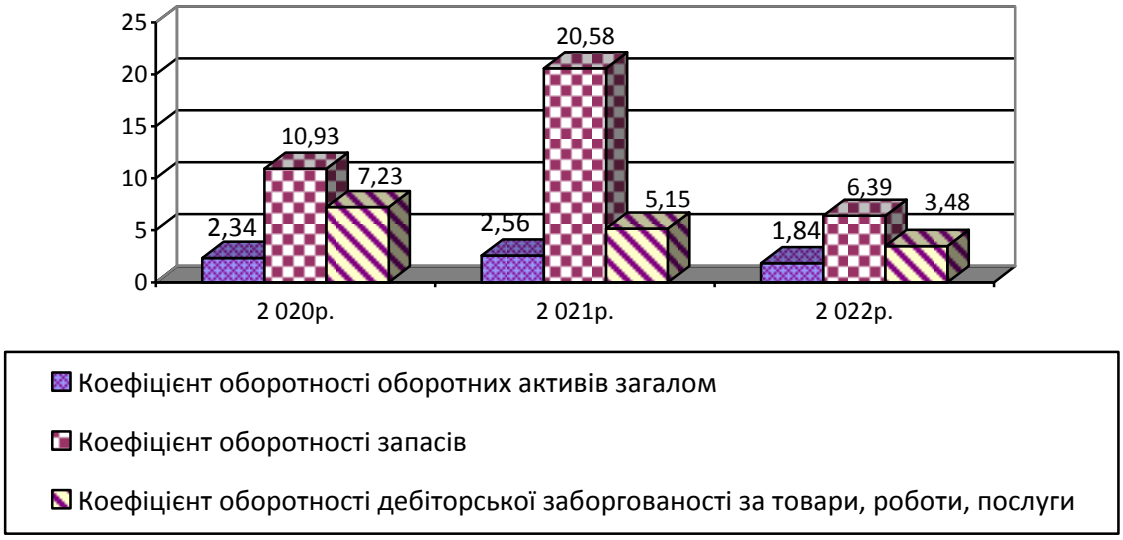

Рис. 2.25. Динаміка коефіцієнтів оборотності оборотних активів по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр.

Динаміка тривалості обороту оборотних активів підприємства представлена на рис. 2.26.

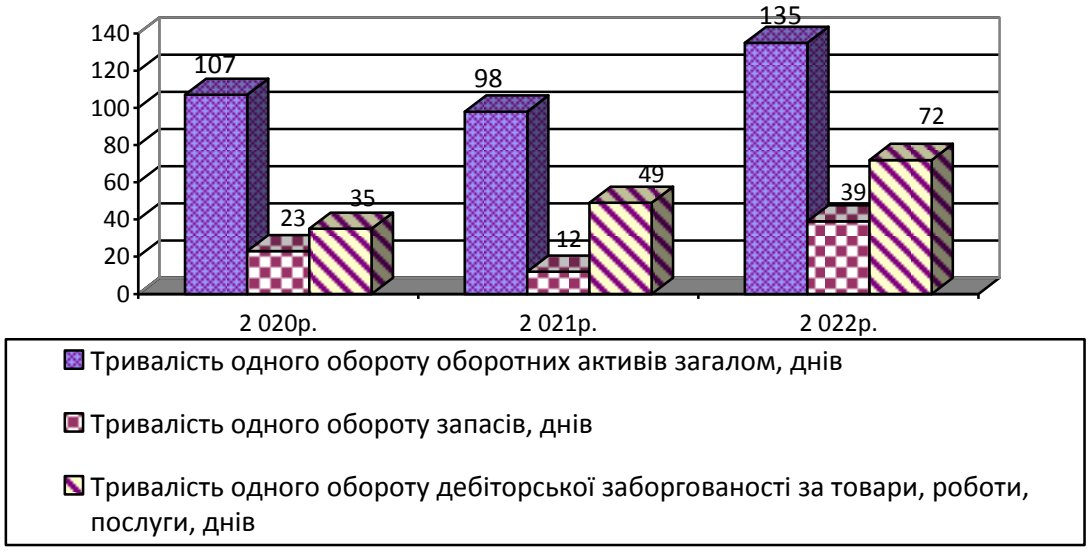

Рис. 2.26. Динаміка тривалості одного обороту оборотних активів по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр.

В управлінні заборгованістю доцільно вивчати динаміку змін за показниками оборотності дебіторської й поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Для відображення динаміки коефіцієнтів оборотності дебіторської й поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги по підприємству будуємо рис. 2.27.

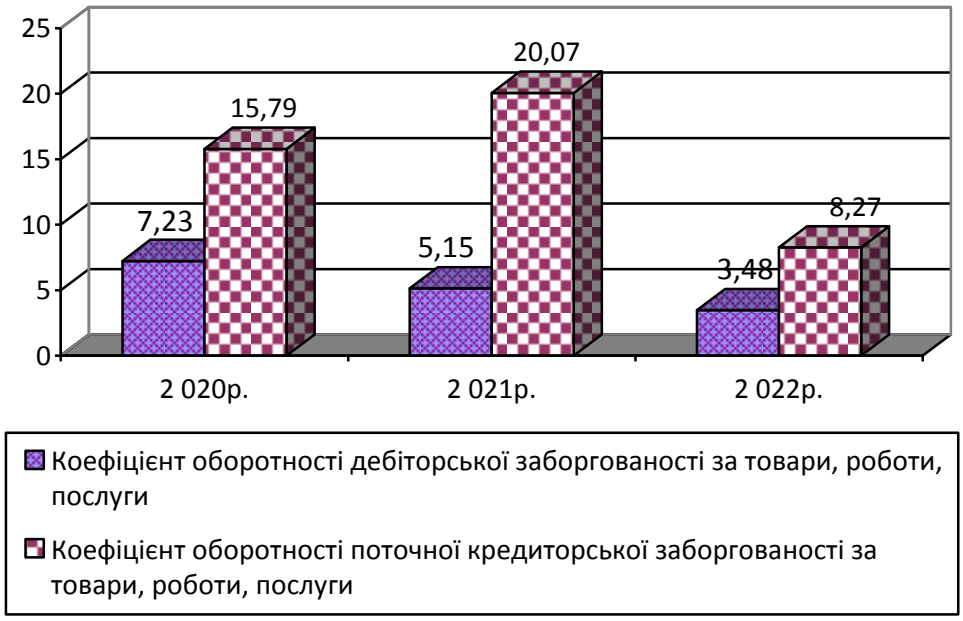

Рис. 2.27. Динаміка коефіцієнтів оборотності дебіторської й поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр.

З рис. 2.27 видно, що у 2020-2022 рр. коефіцієнти оборотності поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги значно перевищували коефіцієнти оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Відповідно, тривалість одного обороту поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги була значно меншою, порівняно з тривалістю одного обороту дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Тобто, боржники утримували кошти підприємства довше, ніж Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми

«Віватон» утримував кошти інших суб'єктів у своїй господарській діяльності (рис. 2.28).

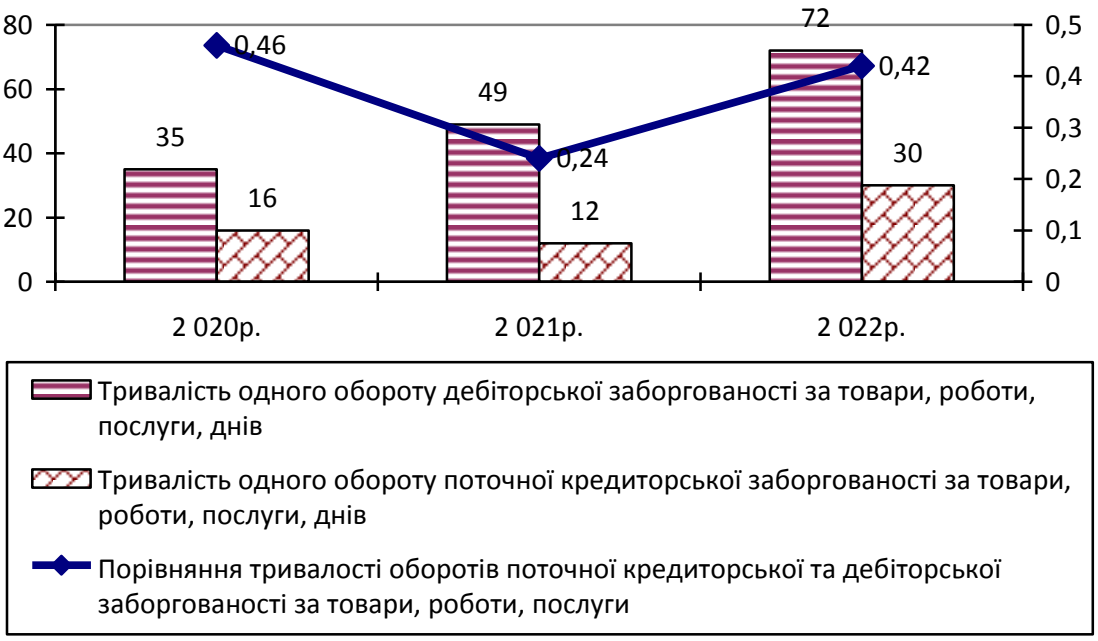

Рис. 2.28. Динаміка й порівняння тривалості одного обороту поточної кредиторської та дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» за 2020-2022 рр.

Використання оборотних активів впливає на формування показників платоспроможності підприємства (табл. 2.24).

Таблиця 2.24

Показники платоспроможності Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр.

Показник	На 31.12. 2020 р.	На 31.12. 2021 р.	На 31.12. 2022 р.
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,001	0,017	0,004
2. Коефіцієнт покриття	0,339	0,402	0,065
3. Коефіцієнт ліквідної платоспроможності	0,339	0,402	0,065
4. Коефіцієнт критичної ліквідності	0,278	0,353	0,065

Для відслідковування динаміки змін показників платоспроможності підприємства на 31.12.2020-31.12.2022 рр. будуємо стовпчикову діаграму (рис. 2.29).

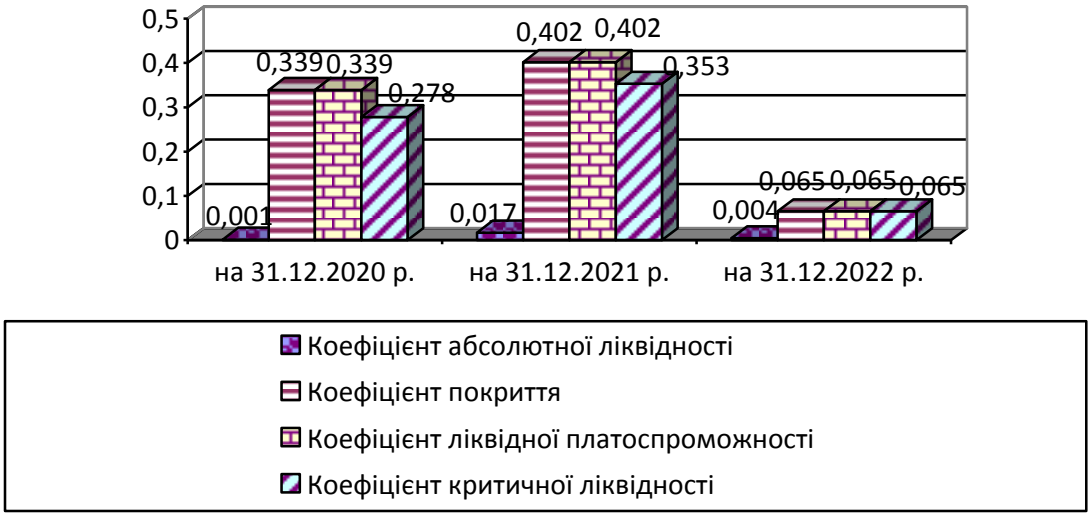

Рис. 2.29. Динаміка показників платоспроможності Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» на 31.12.2020-31.12.2022 рр.

На 31.12.2020-31.12.2022 рр. в Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» грошовими коштами та їх еквівалентами погашалося 0,1-1,7% обсягу поточних зобов'язань (при нормативі 20-35 %), а на 1 грн. поточних зобов'язань припадало 0,065-0,339 грн. оборотних активів (при нормативі 1,7-2 грн./грн.). Підприємство не мало довгострокових зобов'язань, у зв'язку з чим коефіцієнти покриття та ліквідної платоспроможності мали однакові значення (при нормативі показника - більше за 1). Оборотними активами без урахування запасів покривалося 6,5-35,3 % поточних зобов'язань підприємства.

При цьому потрібно враховувати, що Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» не має власного оборотного капіталу внаслідок того, що на балансі підприємства знаходиться значна сума непокритого збитку, яка більше, ніж у 9 разів перевищує вартість необоротних активів.

Отже, ефективність використання підприємством оборотних активів у 2022 р. порівняно з 2021 та 2020 рр. погіршилася, що негативно позначилося на формуванні індикаторів платоспроможності.

Висновки до розділу 2

Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» знаходиться у м. Кропивницький. Сформована структура штату забезпечує раціональний процес організації фінансово-господарської діяльності, ухвалення рішень та потребує незначних витрат. На підприємстві організовано ведення обліку й формування звітності з урахуванням норм законодавства України, розроблено наказ про організацію обліку, а також форми облікових регістрів, затверджено систему субрахунків й регістрів аналітичного обліку. На підставі даних, узагальнених в оборотно-сальдовій відомості, складається бухгалтерський баланс.

Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» є платником податку на прибуток, ПДВ, сплачує рентну плату за спеціальне використання води, плату за землю (орендну плату), податок на майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний внесок та є податковим агентом щодо операцій зі сплати ПДФО та військового збору.

У 2022 р. у порівнянні з 2020 р. по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» відбулося зниження доходів (на 2089,1 тис. грн.), витрат (на 2060,8 тис. грн.), чистого прибутку (на 23,2 тис. грн.). У порівнянні з 2021 р. у 2022 р. збільшився чистий прибуток підприємства на 8,5 тис. грн., у результаті чого при зменшенні вартості основних засобів та оборотних активів і незмінній чисельності персоналу чистий прибуток на гривню вартості основних засобів збільшився на 0,88 грн., на гривню вартості оборотних активів - на 0,04 грн., на одного працюючого - на 0,66 грн.

Підприємство працює виключно на залучених коштах, а отже не є фінансово стійким. На 31.12.2022 р. у порівнянні з показниками на 31.12.2021 та 31.12.2020 рр. валюта балансу Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» зменшилася, відповідно, на 594,1 та 448,5 тис. грн. Значну питому вагу у валюті балансу займали оборотні активи - 85,94-98,42 %.

Облік оборотних активів ведеться автоматизовано із застосуванням рахунків 20, 23, 26, 30, 31, 36, 37 та відповідних субрахунків. При відображенні господарських операцій в обліку застосовують типові бухгалтерські проведення. Інформація про залишки оборотних активів відображається у формі № 1-м «Баланс».

Прийняттю рішень, спрямованих на забезпечення ефективної діяльності підприємства, передує економічний аналіз господарських процесів та конкретних ситуацій. Проведення аналізу передбачає: розробку плану-програми, формування інформаційного забезпечення, здійснення аналітичної обробки інформації, узагальнення результатів аналізу. Основою для прийняття рішень слугує система економічної інформації, складові якої різнобічно характеризують фінансово-господарську діяльність.

З кожним наступним звітним періодом загальний залишок оборотних активів на підприємстві зменшувався: на 31.12. 2022 р. порівняно з показником на 31.12. 2020 р. - на 447,1 тис. грн.; на 31.12. 2022 р. порівняно з показником на 31.12. 2021 р. - на 594,4 тис. грн. На 31.12.2020 та 31.12.2021 рр. найбільшу питому вагу у загальній вартості оборотних активів займали такі складові: дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги (відповідно, 38,78 та 58,35 %), дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом (38,35 та 23,89 %), запаси (17,91 та 12,07 %). На 31.12.2022 р. значну частку в загальній вартості оборотних активів займала дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги (94,59 %). Важливе значення на підприємстві надається проведенню аналізу інформації, відображеної в оборотно-сальдових відомостях за рахунками.

У 2022 р. порівняно з 2020 р. за всіма складовими оборотних активів зменшилася кількість оборотів та, відповідно, зросла тривалість їх обороту в днях. Боржники утримували кошти підприємства довше, ніж Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» утримував кошти інших суб’єктів у своїй господарській діяльності. Це негативно позначилося на формуванні індикаторів платоспроможності підприємства.

РОЗДІЛ 3
УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Шляхи удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку оборотних активів

Важливість удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку оборотних активів - актуальне питання для Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон», адже повне й своєчасне відображення в обліку і звітності інформації щодо оборотних активів, швидке виявлення недоліків в організації, інформаційному забезпеченні та веденні обліку, їх вчасна нейтралізація є основою розробки ефективного механізму управління оборотними активами, спрямованого на забезпечення платоспроможності підприємства та його фінансової стійкості.

Розроблена на підприємстві політика формування оборотних активів має сприяти обґрунтованому визначенню потреби в матеріальних ресурсах, оптимізації обсягу й структури оборотних активів, забезпеченню їх ефективного використання, раціональному вибору джерел фінансування.

Необхідною умовою дієвості системи організаційно-інформаційного забезпечення обліку оборотних активів є побудова раціональної моделі такого забезпечення з урахуванням особливостей формування оборотних активів та ведення їх обліку на конкретному підприємстві.

Пропонуємо для Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» використовувати модель організаційно-інформаційного забезпечення обліку оборотних активів, яка поєднує його мету й ключові завдання у контексті первинного документування господарських операцій, ведення аналітичного й синтетичного обліку оборотних активів та формування звітності (рис. 3.1).

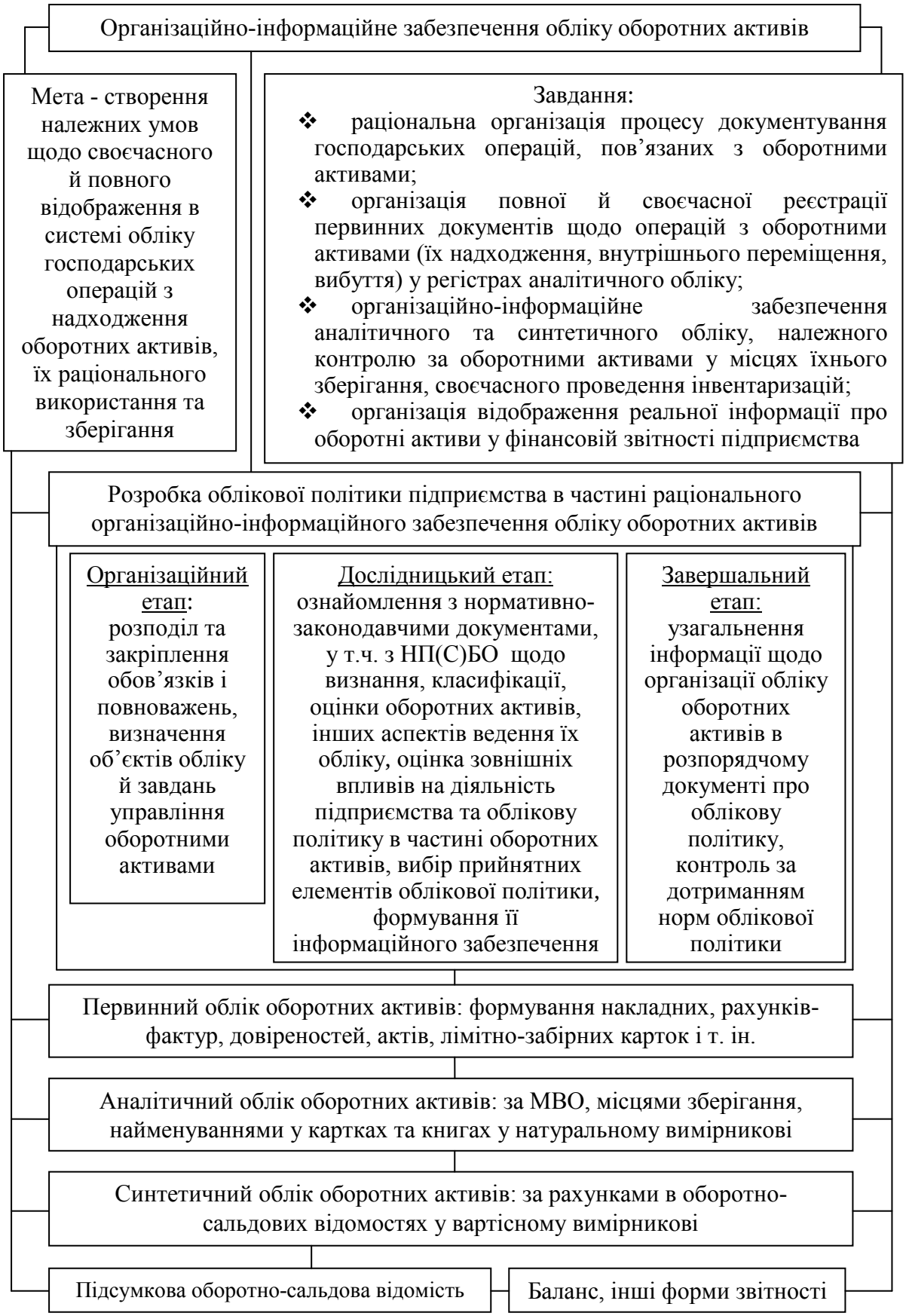

Рис. 3.1. Пропонована модель організаційно-інформаційного забезпечення обліку оборотних активів

Пропонована модель організаційно-інформаційного забезпечення обліку оборотних активів дає чітке розуміння того, які саме облікові процедури та в якій послідовності підприємству потрібно застосовувати, щоб отримати достовірну й своєчасну інформацію про оборотні активи в системі бухгалтерського обліку. При внесенні змін щодо оборотних активів в облікову політику слід детально описувати порядок коригування показників у розпорядчому документі про організацію обліку й облікову політику підприємства.

Раціональне організаційно-інформаційне забезпечення обліку оборотних активів у Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» передбачає:

- дотримання вимог законодавства та внутрішніх положень облікової політики в частині ведення обліку запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів та їх еквівалентів;

- раціональна класифікація наявних запасів за групами й видами, вірне визначення їх вартості при придбанні та використанні у процесі діяльності підприємства, прозоре документування руху запасів, їх обліку за місцем зберігання;

- визнання дебіторської заборгованості, її раціональна класифікація за терміном погашення й у розрізі контрагентів;

- виділення у робочому плані рахунків достатньої кількості субрахунків та аналітичних рахунків для обліку запасів та дебіторської заборгованості;

- своєчасне документування господарських операцій з оборотними активами, раціональна систематизація наявної інформації на рахунках, її повне та достовірне відображення у формах фінансової звітності.

В сучасних надскладних умовах керівнику Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» часто доводиться приймати управлінські рішення в умовах невизначеності та ризику, тому він повинен тримати під постійним контролем усі аспекти фінансово-господарської діяльності підприємства, які відображаються у значній кількості документів з різним

інформаційним наповненням. Раціонально оброблена та належним чином систематизована інформація є запорукою ефективного управління підприємством, у той час як відсутність достовірної інформації неминуче призведе до прийняття необґрунтованих рішень.

Якість інформації є залежною від якості носіїв як первинної, так і поточної й підсумкової інформації. Отримання такої інформації забезпечує раціональна організація інформаційного, а також методичного й технологічного етапів обліку.

В умовах нарощування обсягів інформації зростають вимоги до оперативності й якості її обробки, а також інформаційне навантаження на управлінський персонал. При цьому актуалізується проблема комплексної автоматизації не лише обліково-аналітичних робіт, а й управлінської діяльності загалом на основі застосування сучасних інформаційних технологій та засобів телекомунікації. Крім того, документальна фіксація даних є невід'ємним елементом обліку. Саме тому для вирішення цієї проблеми впроваджується електронний документообіг.

Необхідно зазначити, що інформаційні технології повинні розвиватися на основі формування інтегрованого банку облікових даних з метою задоволення інформаційних потреб користувачів у реальному часовому режимі.

На сьогоднішній день інформаційна система Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» є автоматизованою та базується на використанні комп'ютерних технологій у процесі збору інформації, її обробки, зберігання та передачі. При цьому забезпечуються базові інформаційні потреби усіх ланок системи з урахуванням особливостей діяльності підприємства. За потреби така система доповнюється новими компонентами й удосконалюється.

Функціональне управління суб'єктом господарювання формують процеси підготовки основної діяльності, її планування, забезпечення матеріально-технічного постачання й функціонування системи збуту,

ведення обліку, вирішення кадрових питань. У цьому контексті найбільш важливою підсистемою управління є бухгалтерський облік, оскільки він виконує головну роль у забезпеченні управління інформаційними потоками.

Автоматизована бухгалтерська інформаційна система є сполучною ланкою між фінансово-господарською діяльністю та керівником як особою, яка приймає рішення, зокрема й у сфері управління оборотними активами (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Інформація про оборотні активи як компонент автоматизованої бухгалтерської інформаційної системи підприємства

Таким чином, інформація про оборотні активи, відображена в обліку, обробляється в автоматизованій бухгалтерській інформаційній системі, а вихідна інформація, сформована у такий спосіб, є базою даних для оперативного управління оборотними активами та прийняття рішень. Отримана у процесі такої обробки інформація допомагає керівникові належним чином проаналізувати ситуацію, розробити варіанти рішень та спрогнозувати майбутній стан системи управління оборотними активами.

При формуванні масиву інформації про оборотні активи в обліковій системі підприємства слід дотримуватися таких принципів: системності (при цьому передбачається одноразове введення інформації та її багаторазове використання); безперервності (передбачено можливості щодо розширення системи без значних її організаційних змін); надійності (забезпечення безперебійності функціонування системи); сумісності (повинна забезпечуватися сумісність застосовуваних програмних компонентів з

урахуванням організаційної структури підприємства та кваліфікації працівників, задіяних у процесі збирання й обробки інформації про оборотні активи); економічності (перевищення вигоди над витратами); зворотного зв'язку (базується на існуванні взаємозв'язків та залежностей між компонентами системи).

Процес впровадження інформаційних систем на підприємстві тісно пов'язаний з своєчасним діагностуванням проблем, а також з пошуком способів їх усунення (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Проблеми впровадження інформаційних систем у Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» та рекомендації щодо їхнього вирішення

Проблеми	Рекомендації щодо вирішення проблем
Відсутність корпоративних стандартів у впровадженні інформаційних систем	Доцільно розробити корпоративні стандарти у впровадженні інформаційних систем, а також максимально уніфікувати бізнес-процеси
Не планується повний цикл впровадження інформаційних систем	Розробити цикл впровадження інформаційних систем

На основі урахування інформаційних зв'язків між обліковими завданнями, можна виокремити такі стадії обробки обліково-економічної інформації про оборотні активи в автоматизованій бухгалтерській інформаційній системі (рис. 3.3).

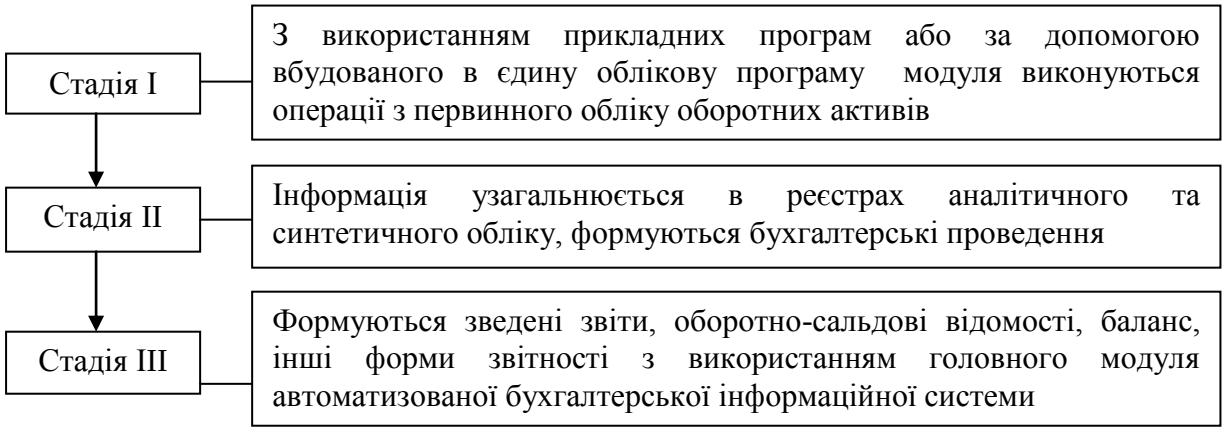

Рис. 3.3. Стадії обробки обліково-економічної інформації про оборотні активи в автоматизованій бухгалтерській інформаційній системі підприємства

Застосування автоматизованої бухгалтерської інформаційної системи забезпечує постійний контроль за формуванням документів й здійсненням облікових записів, що зумовлюється внутрішньою структурою такої системи та вбудованими алгоритмами вирішення поставлених завдань.

У Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» при організації та здійсненні обліку оборотних активів, формуванні первинних документів з обліку запасів керуються Методичними рекомендаціями № 2 [73]. Тривалий час при веденні обліку запасів на підприємстві застосовували типові форми первинних документів, які затверджувалися Державною службою статистики України й іншими органами виконавчої влади. Нині дозволено використовувати замість типових форм первинні документи, які містять обов'язкові реквізити, передбачені законодавством й іншими нормативно-правовими актами, але на підприємстві при розробці власних документів враховують стандартні шаблони як ті, які є зручними у використанні.

Необхідно зазначити, що у процесі ведення обліку оборотних активів підприємство може стикатися з такими проблемами:

- проблема ідентифікації (визначення моменту реєстрації господарської операції);

- проблема оцінки. З метою недопущення проблеми доцільно удосконалювати методики оцінки, наприклад, за певними компонентами заборгованості (враховуючи особливості прояву проблеми на конкретному підприємстві) і т. ін.;

- проблема класифікації (може спричинити неоднозначність при визначенні об'єктів обліку). Для недопущення проблеми класифікації оборотних активів необхідно будувати систему рахунків з урахуванням економіко-правової сутності складових таких активів.

На кожному підприємстві доцільно здійснювати систематизацію окреслених проблем за видами оборотних активів. Зокрема, якісна облікова інформація щодо наявності й руху запасів значною мірою залежить від

чіткості визначення критеріїв визнання запасів. Залишається актуальною й проблема дотримання вимог НП(С)БО 9 щодо класифікації запасів, адже прийняття рішень щодо їх ефективного використання є залежним від інформації щодо наявності запасів та їх руху не лише за видами, а й за найменуваннями. Крім того, достовірність облікової інформації про запаси значною мірою залежить від обґрунтованого визначення їх первісної вартості, а також від застосовуваного методу оцінки вибуття. Обираючи певний метод оцінки вибуття, необхідно пересвідчитись в його ефективності, тому що отримана в процесі розрахунку сума впливатиме на собівартість продукції (товарів, робіт, послуг), а отже і на фінансовий результат діяльності підприємства.

Вирішення проблем в обліку оборотних активів стає можливим на основі урахування порядку застосування певних елементів методу бухгалтерського обліку (балансу та звітності) та виявлення системних взаємозв'язків між ними (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Системні зв'язки між окремими елементами методу бухгалтерського обліку (балансом, іншими формами звітності) й проблемними аспектами обліку оборотних активів

<table>
<tr><td rowspan="2">Проблеми обліку</td><td colspan="2">Баланс та звітність як елементи методу бухгалтерського обліку:</td></tr>
<tr><td>Баланс</td><td>Інші форми звітності</td></tr>
<tr><td>Проблема ідентифікації</td><td rowspan="2">Обсяг оборотних активів, відображених у балансі - результат їх ідентифікації та оцінки</td><td>У звітності оборотні активи відображаються за видами (групами), або узагальнено</td></tr>
<tr><td>Проблема оцінки</td><td>Застосовується принцип періодичності відображення</td></tr>
<tr><td>Проблема класифікації</td><td colspan="2">Відображення оборотних активів у балансі та інших формах звітності основане на їх класифікації за видами та групами (запаси), термінами погашення (дебіторська заборгованість), іншими ознаками</td></tr>
</table>

З метою удосконалення організації обліку в частині оборотних активів у Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» доцільно:

- відкрити до субрахунків 201 та 207 аналітичні рахунки за групами та видами виробничих запасів, що сприятиме більш раціональному веденню обліку виробничих запасів;

- встановити ліміти по сумах заборгованості для кожного з контрагентів на основі урахування попередньої взаємодії з ними, запровадити дієві засоби для забезпечення швидкого повернення заборгованості, а також розробити необхідні документи для здійснення моніторингу дебіторської заборгованості. Це дасть можливість покращити якість управління дебіторською заборгованістю.

При розробці організаційно-інформаційного забезпечення обліку оборотних активів доцільно враховувати вплив використання оборотних активів на формування показників платоспроможності підприємства. Так, щоб запобігти невчасному поверненню дебіторської заборгованості потрібно запровадити механізм проведення моніторингу заборгованості. Для недопущення проблеми неплатежів на підприємстві пропонуємо формувати такі документи:

1) «Реєстр дебіторської заборгованості», де потрібно узагальнювати інформацію про дати виникнення та обсяги заборгованості за контрагентами. Такий реєстр потрібно формувати за сукупністю відвантажувальних та платіжних документів, а також з урахуванням інформації, відображеної в оборотно-сальдових відомостях за рахунками обліку дебіторської заборгованості;

2) «Звіт про динаміку та структуру дебіторської заборгованості», у якому слід відображати заборгованість за контрагентами з урахуванням її обсягів, термінів виникнення та погашення;

3) «Звіт про прострочену дебіторську заборгованість», де систематизуватиметься інформація про суми простроченої заборгованості за контрагентами із зазначенням термінів такого прострочення;

4) «Журнал результатів моніторингу дебіторської заборгованості». Він слугуватиме дієвим інструментом контролю за дебіторською заборгованістю,

а отже сприятиме здійсненню контролю й за залученням коштів для забезпечення безперебійної діяльності підприємства.

Взаємозв'язок між пропонованими для використання у Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» документами показано на рис. 3.4.

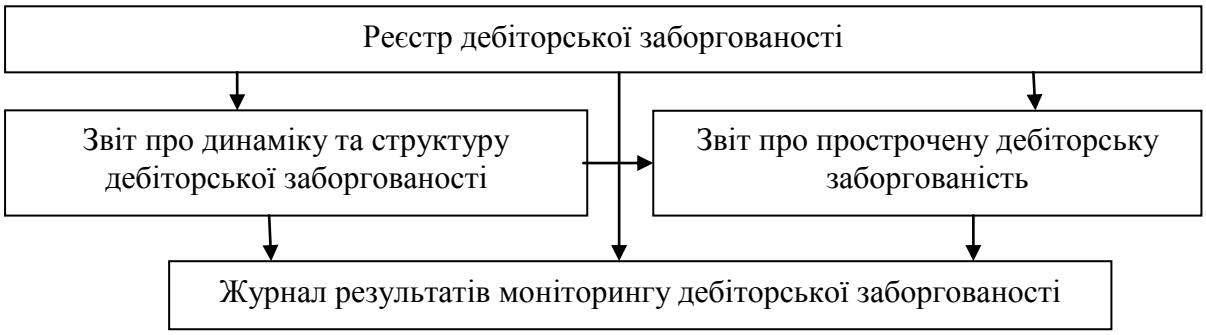

Рис. 3.4. Рекомендоване документування моніторингу дебіторської заборгованості

Впровадження у Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» запропонованих шляхів удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку оборотних активів сприятиме підвищенню якості управління оборотними активами.

3.2. Удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення аналізу та напрями підвищення ефективності використання підприємством оборотних активів

Прийняття рішень щодо ефективного управління оборотними активами повинне базуватися на належному організаційно-інформаційному та методичному забезпеченні й обґрунтовуватися конкретними розрахунково-аналітичними процедурами. У зв'язку з цим рекомендуємо Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» дотримуватися логічної послідовності у виконанні аналітичних робіт. Пропонована підприємству

послідовність дій при проведенні аналізу оборотних активів представлена на рис. 3.5.

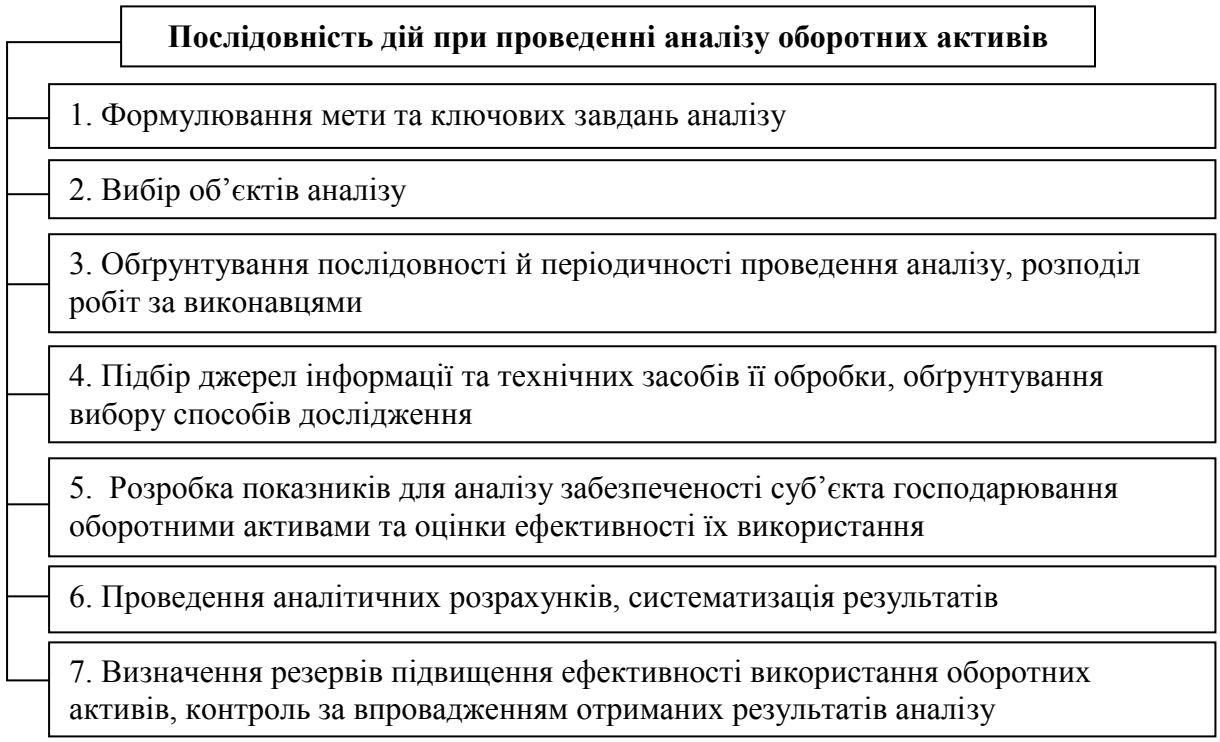

Рис. 3.5. Рекомендована послідовність дій при проведенні аналізу оборотних активів підприємства

Дотримання пропонованої послідовності забезпечить раціональний розподіл часу й обов'язків при проведенні аналізу оборотних активів.

Пропонуємо використовувати у процесі аналізу оборотних активів не лише традиційний підхід, оснований на розрахунку коефіцієнтів оборотності оборотних активів, тривалості одного обороту в днях та показників платоспроможності, а й методи АВС та XYZ. Ці методи доречно використовувати при проведенні аналізу такої важливої складової оборотних активів, як запаси.

Метод АВС оснований на розподілі номенклатури запасів у залежності від їх вартості за трьома категоріями:

- категорія «А» - найбільш дорогі за вартістю запаси, які у натуральному вимірникові використовуються у незначній кількості. Розмір

таких запасів слід постійно контролювати, визначати по них обсяги та момент нового замовлення, а також витрати, пов’язані з закупівлею, доставкою та зберіганням;

- категорія «В» - запаси, які мають середню вартість та використовуються у більшій кількості, порівняно з запасами, віднесеними до категорії «А»;

- категорія «С» - запаси з порівняно незначною вартістю й різноманітним асортиментом. На частку таких запасів припадає найменший обсяг від загальної суми коштів, вкладених у запаси.

В управлінні запасами більша увага приділятиметься складовим, віднесеним до категорії «А», оскільки вони можуть формувати найбільш залежалі залишки запасів, а отже утримувати значний обсяг коштів, вкладених в такі запаси, без руху. Використовуючи метод АВС, підприємство зможе визначати резерви зниження собівартості продукції (товарів, робіт, послуг) за центрами формування витрат. Також АВС-аналіз спрямований на вивчення залежностей між такими факторними та результативними показниками:

- кількістю, ціною та вартістю придбаних запасів за окремими позиціями та групами;

- кількістю, ціною та вартістю використаних запасів за окремими позиціями та групами;

- кількістю рахунків, виставлених постачальниками, й розмірами оплати за цими рахунками.

Метод XYZ передбачає розподіл запасів на три класи з урахуванням рівномірності їх споживання у процесі основної діяльності:

- клас «X» - запаси з рівномірним попитом, обсяги яких є чітко прогнозованими;

- клас «Y» - запаси, обсяг споживання яких має сезонний характер. Можливість прогнозування попиту на такі запаси вважається середньою;

- клас «Z» - запаси, попит на які є епізодичним. Такий попит важко прогнозувати.

Відмінність між аналітичними методами АВС та XYZ полягає у тому, що при використанні методу АВС віднесення запасів до певної категорії залежить від їх вартості, а метод XYZ оснований на урахуванні рівномірності попиту й можливості його точно спрогнозувати.

За умов поглиблення зовнішніх загроз зміцнення рівня економічної безпеки підприємства є прямо залежним від раціонального формування й ефективного використання оборотних активів як найбільш мобільної складової ресурсного потенціалу. У процесі формування політики управління оборотними активами підприємством може бути використано один з підходів:

- консервативний (оснований на повному задоволенні потреб в нормованих оборотних активах та створенні їх значних резервів на випадок перебоїв з постачанням);

- агресивний (передбачає формування мінімального страхового резерву нормованих оборотних активів та є ризиковим);

- компромісний (оснований на задоволенні потреб в нормованих оборотних активах та створенні їх середніх страхових резервів на випадок перебоїв з постачанням).

При виборі політики управління оборотними активами, прийнятної для підприємства, а також у процесі ухвалення рішень й коригування показників, отриманих за попередні періоди, для їх урахування в наступних періодах доцільно враховувати взаємозв’язок компонентів організаційно-інформаційної моделі забезпечення ефективного використання оборотних активів.

Функціонування організаційно-інформаційної моделі забезпечення ефективного використання оборотних активів забезпечується через єдність цілей, принципів, способів реалізації поставлених завдань, належного рівня організаційно-інформаційного забезпечення, розробки політики управління

оборотними активами та її оцінки, прийняття рішень в управлінні оборотними активами та розробки шляхів їх ефективного використання (рис. 3.6).

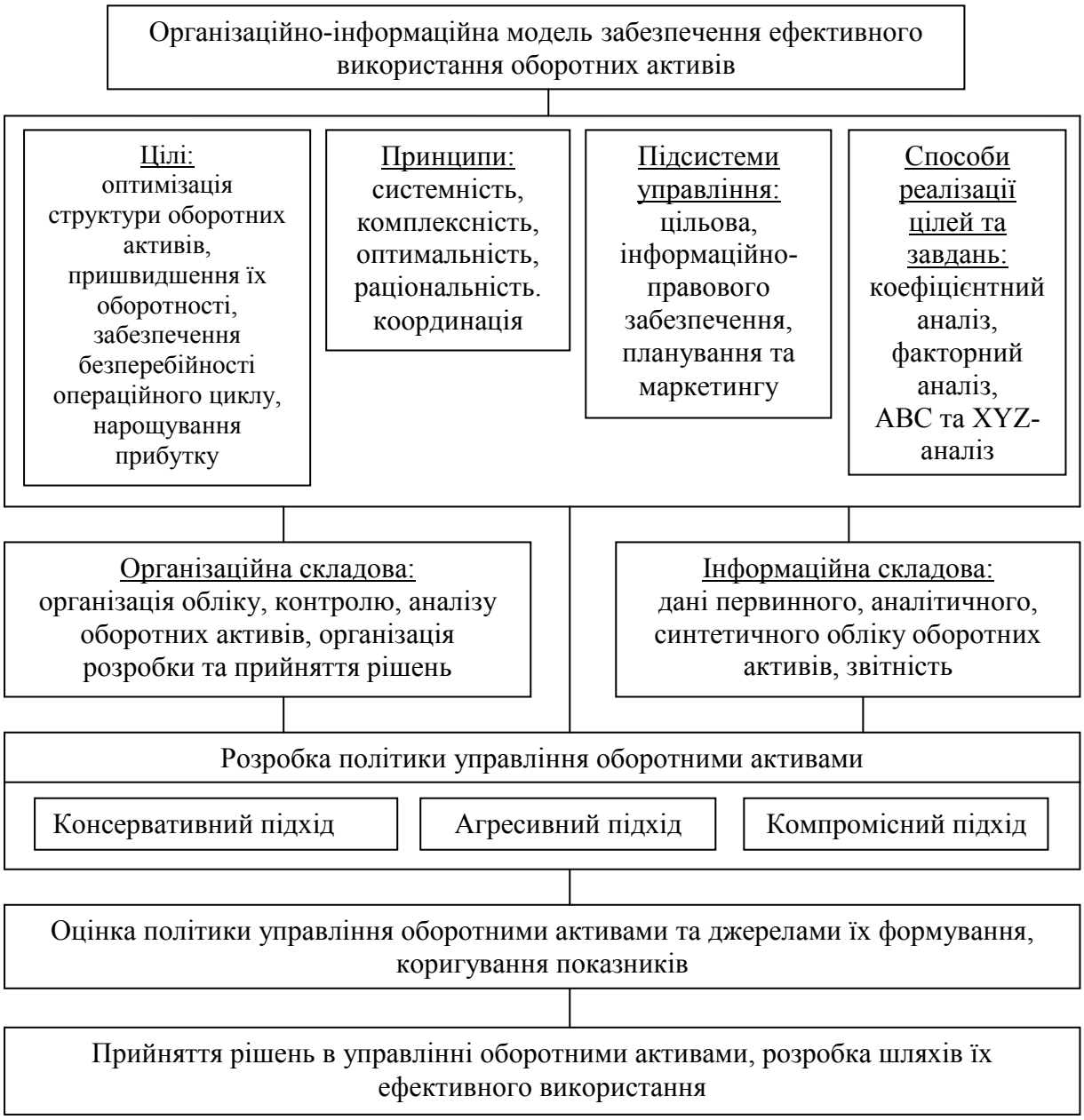

Рис. 3.6. Організаційно-інформаційна модель забезпечення ефективного використання оборотних активів

Ефективне використання оборотних активів забезпечується, передусім, пришвидшенням їх оборотності. Важливу роль при цьому відіграє своєчасне оформлення документації, прискорення її руху, дотримання договірної й платіжної дисципліни.

Пошук шляхів підвищення ефективності використання оборотних активів на всіх стадіях руху оборотних активів. Так, на стадії формування виробничих запасів доречним є удосконалення процесу їх нормування, організації постачання (через оптимальний вибір постачальників, установлення чітких правил у дотриманні договірних умов), поліпшення організації складського господарства, ліквідація залежалих запасів. На стадії обігу необхідно забезпечити раціональну організацію збуту продукції із застосуванням таких підходів до розрахунків, які гарантують швидке оформлення платежів та надходження коштів на рахунки підприємства. У такий спосіб забезпечується формування ділових відносин з контрагентами, покращується платіжно-фінансова дисципліна.

Пришвидшення оборотності оборотних активів свідчить як про підвищення ефективності їх використання, так і про підвищення ефективності діяльності підприємства загалом. За умов прибуткової діяльності підприємства, зокрема й за рахунок пришвидшення оборотності оборотних активів, відбувається нарощування обсягів основної діяльності. У випадку існування обмежень щодо попиту на продукцію (товари, роботи, послуги) підприємства пришвидшення оборотності оборотних активів сприяє вивільненню певної суми коштів з обороту й появі можливості щодо їх використання за іншим напрямом, що сприяє отриманню додаткового прибутку чи соціального ефекту.

Якщо ж рівень оборотності оборотних активів є невиправдано низьким, то господарська діяльність не підтримується належним чином, що призводить до виникнення збоїв в основній діяльності, втрати ліквідності й зменшення прибутку. Тому політика управління оборотними активами повинна бути спрямованою на пошук компромісу між ефективністю діяльності підприємства та ризиком втрати ліквідності.

Одним із напрямів підвищення ефективності використання оборотних активів є впровадження новітніх технологій та інших досягнень НТП,

внаслідок чого відбуватиметься раціональне витрачання виробничих запасів й підвищуватиметься якість виробленої продукції (товарів, робіт, послуг).

Ключові напрями підвищення ефективності використання оборотних активів згруповані на рис. 3.7.

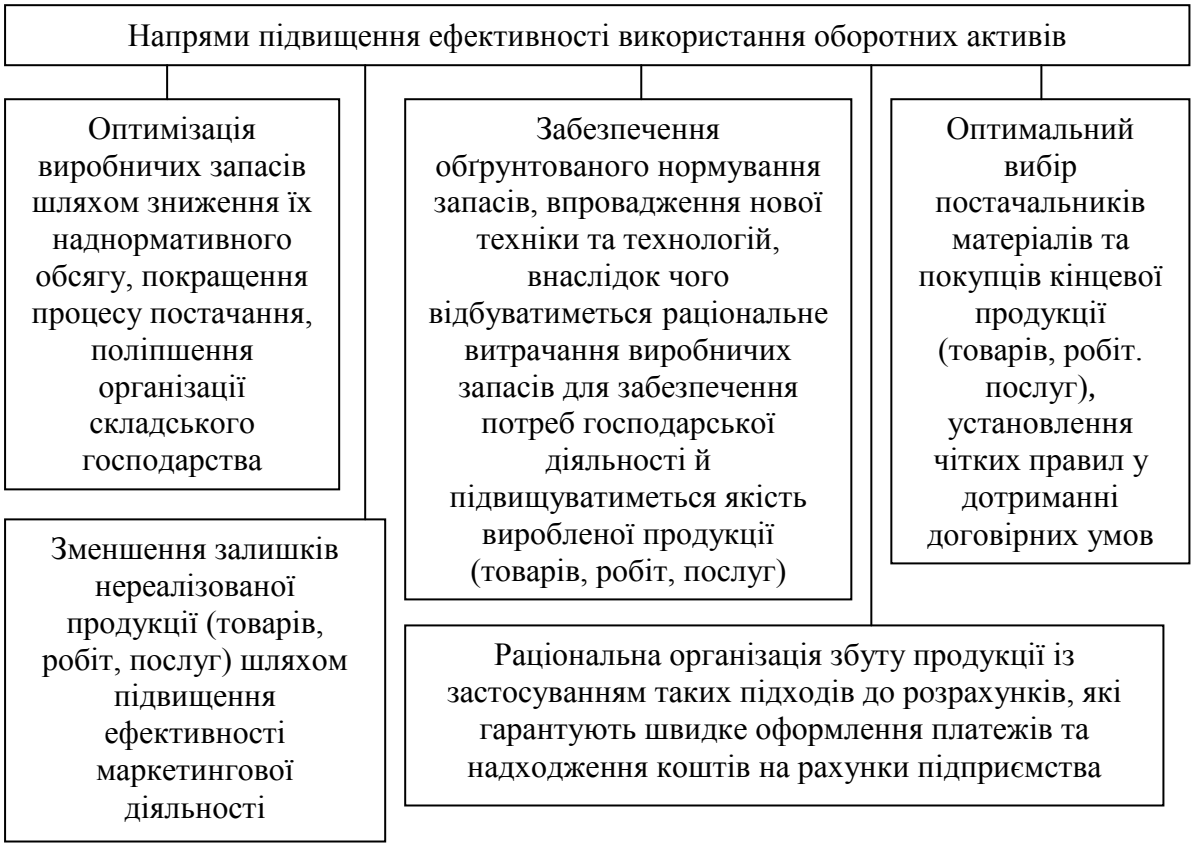

Рис. 3.7. Ключові напрями підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства

Аналіз ефективності використання оборотних активів передусім зводиться до оцінки динаміки коефіцієнтів оборотності (загального та за видами оборотних активів), порівняння фактичного й очікуваного часу обороту оборотних активів, розрахунку суми коштів, що вивільнені з обороту або додатково залучені в оборот. Проте недостатньо уваги приділяється проведенню факторного аналізу, а також розрахунку резервів нарощування чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рахунок пришвидшення оборотності оборотних активів. У зв’язку з цим доцільним є

здійснення таких розрахунків на основі використання інформації по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Резерв нарощування чистого доходу від реалізації за рахунок впливу середньої вартості оборотних активів і коефіцієнта їх оборотності по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» у 2020-2022 рр.

Середня за період вартість оборотних активів, тис. грн.		Коефіцієнт оборотності оборотних активів		Чистий дохід від реалізації, тис. грн.			Зміна чистого доходу від реалізації у 2020-2022 рр. (+,-):			Сума резерву, тис. грн.
								у т.ч. за рахунок впливу:		
2020 р.	2022 р.	2020 р.	2022 р.	2020 р.	2022 р.	Розрахунковий показник (середня вартість оборотних активів у 2022 р., коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2020 р.)	загальна	середньої за період вартості оборотних активів	Коефіцієнта оборотності оборотних активів	
577,05	363,80	2,34	1,84	1349,50	671,00	851,29	-678,5	-498,21	-180,29	678,5

Якби на підприємстві у 2022 р. були дотримані значення середньої за період вартості оборотних активів та коефіцієнта їх оборотності на рівні 2020 р., то чистий дохід від реалізації міг би зрости на 678,5 тис. грн.

За результатами аналізу на підприємстві приймають рішення щодо удосконалення управління оборотними активами, розробляють заходи, спрямовані на пришвидшення їх оборотності. У Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» удосконалення управління оборотними активами має спрямовуватися на впровадження напрямів оптимізації їх складу й структури та нарощування чистого доходу від реалізації.

Висновки до розділу 3

З метою удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку оборотних активів запропоновано використовувати модель, яка поєднує його мету й ключові завдання у контексті первинного документування господарських операцій, ведення аналітичного й синтетичного обліку оборотних активів, формування звітності. Така модель дає чітке розуміння того, які саме облікові процедури та в якій послідовності підприємству потрібно застосовувати, щоб отримати достовірну й своєчасну інформацію про оборотні активи в системі бухгалтерського обліку.

Запропоновано застосовувати автоматизовану бухгалтерську інформаційну систему, у якій виокремлено три стадії обробки обліково-економічної інформації про оборотні активи: 1) з використанням прикладних програм або за допомогою вбудованого в єдину облікову програму модуля виконуються операції з первинного обліку оборотних активів; 2) інформація узагальнюється в реєстрах аналітичного та синтетичного обліку, формуються бухгалтерські проведення; 3) формуються зведені звіти, оборотно-сальдові відомості, баланс, інші форми звітності з використанням головного модуля автоматизованої бухгалтерської інформаційної системи. Застосування такої системи забезпечує постійний контроль за формуванням документів й здійсненням облікових записів, що зумовлюється внутрішньою структурою системи та вбудованими алгоритмами вирішення поставлених завдань.

Для удосконалення організації обліку в частині оборотних активів у Спортивному клубі «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» запропоновано: відкрити до субрахунків 201 та 207 аналітичні рахунки за групами та видами виробничих запасів, що сприятиме більш раціональному веденню обліку виробничих запасів; встановити ліміти по сумах заборгованості для кожного з контрагентів на основі урахування попередньої взаємодії з ними, запровадити дієві засоби для забезпечення швидкого повернення заборгованості, а також розробити документи для здійснення моніторингу

дебіторської заборгованості (реєстр дебіторської заборгованості, звіт про динаміку та структуру дебіторської заборгованості, звіт про прострочену дебіторську заборгованість, журнал результатів моніторингу дебіторської заборгованості). Це дасть можливість покращити якість управління дебіторською заборгованістю.

Для ефективного управління оборотними активами запропоновано використовувати логічну послідовність дій, яка забезпечить раціональний розподіл часу й обов'язків при проведенні аналізу оборотних активів. Також запропоновано використовувати не лише традиційний підхід, оснований на розрахунку коефіцієнтів оборотності оборотних активів, тривалості одного обороту в днях та показників платоспроможності, а й методи АВС та XYZ.

При виборі політики управління оборотними активами, а також у процесі ухвалення рішень рекомендуємо враховувати взаємозв'язок компонентів запропонованої організаційно-інформаційної моделі забезпечення ефективного використання оборотних активів, функціонування якої забезпечується через єдність цілей, принципів, способів реалізації поставлених завдань, належного рівня організаційно-інформаційного забезпечення, розробки політики управління оборотними активами та її оцінки, прийняття рішень в управлінні оборотними активами та розробки шляхів їх ефективного використання.

Систематизовано ключові напрями підвищення ефективності використання оборотних активів. Встановлено, що удосконалення управління оборотними активами має спрямовуватися на впровадження напрямів оптимізації їх складу й структури та нарощування чистого доходу від реалізації. Виявлено резерви нарощування чистого доходу від реалізації за рахунок підвищення ефективності використання оборотних активів.

Пропозиції щодо удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку та аналізу в системі управління оборотними активами впроваджуються Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон», що підтверджується актом впровадження результатів дослідження (додаток Н).

ВИСНОВКИ

У процесі виконання випускної кваліфікаційної роботи розглянуто теоретичні основи організаційно-інформаційного забезпечення обліку та аналізу в системі управління оборотними активами підприємства, досліджено організаційно-інформаційне забезпечення обліку та аналізу в системі управління оборотними активами Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон», розроблено шляхи його удосконалення.

На основі уточнення категорійного апарату з'ясовано зміст поняття «оборотні активи» з урахуванням таких характеристик оборотних активів, як складові, тривалість періоду функціонування, участь у виробничому процесі, розміщення в бухгалтерському балансі. Встановлено, що поняття «оборотні активи», «оборотний капітал», «оборотні кошти» - це самостійні економічні категорії з характерними для них особливостями й властивостями.

Узагальнено ключові ознаки класифікації оборотних активів. З'ясовано, що в системі управління оборотними активами поєднуються об'єкт управління з суб'єктом управління на основі реалізації управлінських функцій із застосуванням відповідних методів, інструментів та з урахуванням впливу факторів внутрішнього й зовнішнього середовища. Система управління оборотними активами, як складова загальної стратегії управління підприємством, має за мету формування необхідного обсягу та складу оборотних активів, їх оптимальної структури, достатнього обсягу та раціональної структури джерел фінансування.

Запропоновано визначати організаційно-інформаційне забезпечення системи управління оборотними активами підприємства як сукупність підсистем, які тісно взаємопов'язані між собою через суб'єкти, об'єкти впливу, управлінські завдання та інструменти, поєднані інформаційними потоками, сформованими на основі збору, накопичення й аналізу інформації про оборотні активи, взаємодія і взаємозалежність між якими спрямовані на створення ефективної системи управління такими активами.

На основі дослідження теоретичних аспектів проблеми встановлено, що для узагальнення в обліку інформації про оборотні активи передбачено застосування рахунків класів 2 «Запаси» та 3 «Кошти, розрахунки та інші активи». При проведенні аналізу оборотних активів традиційно розраховують наступні основні показники: абсолютна та відносна зміна обсягу оборотних активів; коефіцієнти оборотності оборотних активів загалом та у розрізі складових; тривалість одного обороту в днях.

Практичні аспекти проблеми досліджено з використанням інформації по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон», що знаходиться у м. Кропивницький. Ведення обліку й формування звітності на підприємстві організовано з урахуванням норм законодавства України, розроблено наказ про організацію обліку, а також форми облікових регістрів, затверджено систему субрахунків й регістрів аналітичного обліку. На підставі даних, узагальнених в оборотно-сальдовій відомості, складається бухгалтерський баланс, формуються інші форми звітності.

У 2022 р. у порівнянні з 2020 р. по Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» відбулося зниження доходів (на 2089,1 тис. грн.), витрат (на 2060,8 тис. грн.), чистого прибутку (на 23,2 тис. грн.). У порівнянні з 2021 р. у 2022 р. збільшився чистий прибуток підприємства на 8,5 тис. грн., у результаті чого при зменшенні вартості основних засобів та оборотних активів і незмінній чисельності персоналу чистий прибуток на гривню вартості основних засобів збільшився на 0,88 грн., на гривню вартості оборотних активів - на 0,04 грн., на одного працюючого - на 0,66 грн.

Підприємство працює виключно на залучених коштах, а отже не є фінансово стійким. На 31.12.2022 р. у порівнянні з показниками на 31.12.2021 та 31.12.2020 рр. валюта балансу Спортивного клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» зменшилася, відповідно, на 594,1 та 448,5 тис. грн. Значну питому вагу у валюті балансу займали оборотні активи - 85,94-98,42 %.

Основою для прийняття рішень слугує система економічної інформації, складові якої різнобічно характеризують фінансово-господарську діяльність.

Облік оборотних активів на підприємстві ведеться автоматизовано. При відображенні господарських операцій застосовують типові бухгалтерські проведення. Інформація про залишки оборотних активів відображається у формі № 1-м «Баланс». Прийняттю рішень, спрямованих на забезпечення ефективної діяльності підприємства, передує економічний аналіз, проведення якого передбачає: розробку плану-програми, формування інформаційного забезпечення, здійснення аналітичної обробки інформації, узагальнення результатів аналізу.

Загальний залишок оборотних активів на підприємстві з кожним наступним звітним періодом зменшувався. На 31.12.2020 та 31.12.2021 рр. найбільшу питому вагу у загальній вартості оборотних активів займали такі складові: дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги (відповідно, 38,78 та 58,35 %), дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом (38,35 та 23,89 %), запаси (17,91 та 12,07 %). На 31.12.2022 р. значну частку в загальній вартості оборотних активів займала дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги (94,59 %).

У 2022 р. порівняно з 2020 р. за всіма складовими оборотних активів зменшилася кількість оборотів та, відповідно, зросла тривалість їх обороту в днях. Боржники утримували кошти підприємства довше, ніж Спортивний клуб «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» утримував кошти інших суб’єктів у своїй господарській діяльності, що негативно позначилося на формуванні індикаторів платоспроможності підприємства.

Для удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку оборотних активів запропоновано використовувати модель, яка поєднує його мету й ключові завдання у контексті первинного документування господарських операцій, ведення аналітичного й синтетичного обліку оборотних активів, формування звітності. Така модель дає чітке розуміння того, які саме облікові процедури та в якій послідовності підприємству потрібно застосовувати, щоб отримати достовірну й своєчасну інформацію про оборотні активи в системі бухгалтерського обліку.

Підприємству запропоновано: відкрити до субрахунків 201 та 207 аналітичні рахунки за групами та видами виробничих запасів, що сприятиме більш раціональному веденню обліку таких запасів; встановити ліміти по сумах заборгованості для кожного з контрагентів на основі урахування попередньої взаємодії з ними, запровадити дієві засоби для забезпечення швидкого повернення заборгованості, а також з метою покращення якості управління дебіторською заборгованістю розробити документи для здійснення моніторингу заборгованості.

При виборі політики управління оборотними активами, а також у процесі ухвалення рішень рекомендовано враховувати взаємозв'язок компонентів запропонованої організаційно-інформаційної моделі забезпечення ефективного використання оборотних активів. Для ефективного управління оборотними активами запропоновано: використовувати логічну послідовність дій, яка забезпечить раціональний розподіл часу й обов'язків при проведенні аналізу оборотних активів; застосовувати не лише традиційний підхід, оснований на розрахунку коефіцієнтів оборотності оборотних активів, тривалості одного обороту в днях та показників платоспроможності, а й методи ABC та XYZ.

Систематизовано шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів. По Спортивному клубу «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон» виявлено резерви нарощування чистого доходу від реалізації за рахунок підвищення ефективності використання оборотних активів. Встановлено, що удосконалення управління оборотними активами має спрямовуватися на впровадження напрямів оптимізації їх складу й структури та нарощування чистого доходу від реалізації.

Розроблені пропозиції щодо удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення обліку та аналізу в системі управління оборотними активами впроваджуються Спортивним клубом «СК-Ятрань» ДП фірми «Віватон», що підтверджується актом впровадження результатів дослідження (додаток Н).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адлер О.О. Роль та особливості організаційно-інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності сучасного підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.75 (дата звернення: 03.11.2023).
2. Акименко О.Ю., Жолобецька М.Б. Забезпечення ефективної організації обліку в контексті європейської інтеграції. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 5(73). С. 120-126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_5(2)__19 (дата звернення: 13.09.2023).
3. Батракова Т.І., Бондар В.В. Напрями підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2015. Вип. 15. Ч. 5. С. 57-60. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_15/5/16.pdf (дата звернення: 15.11.2023).
4. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 336 с.
5. Бєляєва Л.А., Пеняк Ю.С., Карпова А.П. Організаційно-інформаційна модель обліково-аналітичного забезпечення розрахунків за податками. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 43. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-14 (дата звернення: 03.11.2023).
6. Бондаренко О.С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств. *Інвестиції*. 2008. № 4. С. 40-44.
7. Бруханський Р.Ф. Бухгалтерський облік: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 480 с.
8. Бурак І.О., Гришкан Р.Р. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління оборотними активами суб’єкта підприємницької діяльності.

Young Scientist, 2018. № 5(57). С. 277-281. URL: https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4515 (дата звернення: 18.10.2023).

9. Бут-Гусаїм О. Бухгалтерський облік як функція управління. / Запрошення і програма проведення Дня науки-2023, 20.04.2023 р. - Кропивницький: ЦНТУ, 2023. С. 51. URL: http://www.kntu.kr.ua/doc/science/den23.pdf (дата звернення: 07.09.2023).
10. Бут-Гусаїм О., Лисенко А. Оборотні активи підприємства: сутність поняття та теоретичні аспекти організації аналізу. Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 30 листопада 2023 р. Кропивницький : ЦНТУ, 2023. С. 92-93.
11. Бут-Гусаїм О.В. Оборотні активи як важливий об’єкт бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку: IX Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернігів, 27 листопада 2023 р.): тези доповідей. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2023. С. 19-20. URL: https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/13527 (дата звернення: 08.12.2023).
12. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / В.М. Краєвський, О.П Колісник, Н.В. Гуріна та ін. Ірпінь: Університет ДФС України. 2021. 388 с. URL: https://dpu.edu.ua/kafedra-pravookhoronnoi-diialnosti?view=article&id=1790 (дата звернення: 04.09.2023).
13. Вареник В.М., Толстих Т.К. Удосконалення політики управління оборотними активами торговельного підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Вип. 6(11). С. 114-119. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/6_11_uk/23.pdf (дата звернення: 14.11.2023).

14. Ващенко Н.В., Максимович Ю.І. Чинники формування та ефективності використання потенціалу оборотних активів підприємства. *Інноваційна економіка*. 2013. № 6. С. 330-335. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_6_80 (дата звернення: 18.10.2023).
15. Велкова І.Ю. Сучасні методики розрахунку показників ефективності використання оборотних активів підприємств АПК. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Вип. 1. С. 46-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_1_8 (дата звернення: 14.10.2023).
16. Волкова Н.А., Подвальна Н.Е., Семенова К.Д. Економічний аналіз: навч. посібник. Одеса: ППЦ «Белка». 2020. 240 с.
17. Волошина В.В. Проблемні аспекти теорії обліку та контролю поточних активів підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 23. С. 56-58. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2014/15.pdf (дата звернення: 16.09.2023).
18. Гаватюк Л.С., Захарчук І.О. Теоретичні аспекти сутності управління оборотними активами підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 6(11). С. 107-110. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/11_2017/22.pdf (дата звернення: 18.09.2023).
19. Гарасим П.М., Приймак С.В., Гарасим М.П. Організація обліку і звітності: навч. посіб. Львів: «Українські технології», 2012. 330 с.
20. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник. Київ: ЦНЛ, 2019. 400 с.
21. Голубко А.І. Управління оборотними активами підприємства. Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ. - Вінниця, 14-23 березня 2018 р. [Електронний ресурс]. URL: http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/21231?show=full (дата звернення: 11.10.2023).
22. Голячук Н.В. Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті: Навчальний посібник. Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2012. 240 с.

23. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (редакція від 08.10.2023 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text (дата звернення: 03.11.2023).
24. Грабовський І.С. Вплив ефективності управління оборотними активами підприємства на його фінансову стійкість. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. Вип. 1(01). С. 112-120. URL: https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2017/10/1-4.pdf (дата звернення: 11.10.2023).
25. Гриліцька А.В., Микитюк Д.В., Чорноморець М.В. Теоретичні аспекти організації бухгалтерського обліку на підприємстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 12. Ч. 1. С. 77-80. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_1_2017ua/19.pdf (дата звернення: 08.09.2023).
26. Гринюк І. Економічна сутність оборотних активів та їх типологія. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2016. Vol 2, № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/areis_2016_2_4_8 (дата звернення: 12.09.2023).
27. Гудзь О.Є., Стрельнікова С.Ю. Організаційно-інформаційне забезпечення управління розвитком підприємства в умовах становлення цифрової економіки. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 4(30). С. 4-13. URL: http://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/issue/view/141 (дата звернення: 16.09.2023).
28. Дебіторська заборгованість: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 / Наказ МФУ № 237 від 08.10.1999 р. (редакція від 03.11.2020 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text (дата звернення: 14.10.2023).
29. Демченко Т.А. Економічна суть оборотних активів та проблеми їх визнання і класифікації. *Науковий економічний журнал «Актуальні*

проблеми економіки». 2011. № 12(126). С. 175-180. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/2519/1/Demchenko_stat1.pdf (дата звернення: 15.09.2023).

30. Дехтяр Н.А., Дейнека О.В., Черноус Т.М. Управління оборотними активами підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 572-578. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/97.pdf (дата звернення: 25.09.2023).
31. Домбровська Н.Р. Економічна квінтесенція та класифікація оборотних активів підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 820-825. URL: http://global-national.in.ua/archive/17-2017/166.pdf (дата звернення: 08.09.2023).
32. Донін Є.О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. *Економіка і організація управління*. 2018. № 1(29). С. 75-85. URL: https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/5738 (дата звернення: 11.09.2023).
33. Дядюк М.А., Васильєва В.В. Оборотні активи як об'єкт управління у процесі розробки та прийняття господарських рішень. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2012. Вип. 1(1). С. 263-271. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2012_1(1)__40 (дата звернення: 10.09.2023).
34. Єганов О.Ю., Ажищев В.Ф., Погорєлова О.В., Баланенко О.Г. Інформаційні системи і технології обліку: монографія. 2-е вид., перероб. і доп. Warsaw: RS Global Sp. z O.O. 2020. 131 с. URL: https://monographs.rsglobal.pl/index.php/rsgl/catalog/download/13/13/41-1?inline=1 (дата звернення: 13.11.2023).
35. Єганов О.Ю., Ажищев В.Ф., Погорєлова О.В., Баланенко О.Г. Організація інформаційних систем в управлінні. Warsaw: RS Global Sp.zO.O.2020. 84 с. URL: https://monographs.rsglobal.pl/index.php/rsgl/catalog/download/9/9/29-1?inline=1 (дата звернення: 15.11.2023).

36. Єгорова О.В., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник Ю.М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава: РВВД ПДАА, 2018. 290 с. URL: https://dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/1260 (дата звернення: 07.09.2023).
37. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 / Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. (редакція від 17.02.2023 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text (дата звернення: 12.09.2023).
38. Загальні основи організації бухгалтерського обліку: навч. посіб. / Т.А. Наумова, Н.С. Акімова, І.Б. Чернікова, Л.О. Кирильєва. Харків: ХДУХТ, 2019. 168 с. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/6807/1/NP_ZOOBO_2019.pdf (дата звернення: 10.09.2023).
39. Запаси: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 2 № 929_021 (редакція від 01.01.2012 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text (дата звернення: 03.11.2023).
40. Запаси: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 / Наказ МФУ № 246 від 20.10.1999 р. (у редакції від 01.01.2023 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text (дата звернення: 13.10.2023).
41. Звіт про рух грошових коштів: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 7 № 929_019 (редакція від 01.01.2012 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text (дата звернення: 04.10.2023).
42. Зінченко О.В., Дідик Я.В. Організаційно-методичний аспект обліку грошових коштів та їх роль за сучасних умов господарювання. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 37. С. 725-731. URL:

http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/107.pdf (дата звернення: 09.10.2023).

43. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ МФУ № 291 від 30.11.1999 р. (редакція від 29.07.2022 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text (дата звернення: 12.10.2023).
44. Канцедал Н.Ю., Клімович І.М., Ганін В.І. Окремі питання управління оборотними активами підприємства. *Економіка та держава*. 2019. №11. С. 103-107. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.11.103 (дата звернення: 01.10.2023).
45. Карпушенко М.Ю. Організація обліку: навч. посібник. - Харків: ХНАМГ, 2011. 241 с.
46. Кащена Н.Б., Чміль Г.Л., Костинська М.В. Організаційно-інформаційна модель аналізу оборотних активів в контексті забезпечення стійкого розвитку підприємства. Information aspects of socio-economic systems' development: monograph. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2016. P. 366-374. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/23863 (дата звернення: 26.09.2023).
47. Кірдіна О.Г. Управління оборотними активами підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. № 43. С. 133-137. URL: http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/8847/1/Kirdina.pdf (дата звернення: 19.09.2023).
48. Коваленко Н.В. Організаційне забезпечення управління розвитком підприємств: цілі, принципи, функції та завдання. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. № 4. Т. 30(69). С. 69-77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2019_30(69)_4(1)__15 (дата звернення: 21.09.2023).

49. Колодізєв О.М., Азізова К.М. Управління оборотними активами промислових підприємств: сучасні підходи. *Економіка та суспільство: Електронний журнал*. 2021. № 23. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/310 (дата звернення: 11.10.2023).
50. Колумбет О.П. Оборотні активи: сутність, класифікація та структура у вітчизняній та зарубіжній практиці. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Серія: Економіка і управління*. 2013. Вип. 23-24. С. 324-332. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpdetut_eiu_2013_23-24_48 (дата звернення: 05.09.2023).
51. Кононенко Ж., Грибовська Ю., Карнаухова Г. Інформаційно-аналітичне забезпечення в системі управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 47. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-74 (дата звернення: 02.10.2023).
52. Коць О.О., Цікайло М.А. Ефективність використання оборотних активів українськими підприємствами. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.10. С. 218-224.
53. Кравченко О.С., Іванова Г.М. Оборотні активи: сутність, особливості формування та місце в фінансово-економічному механізмі управління підприємством. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 5. Т. 2. С. 29-32. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_5_2/029-032.pdf (дата звернення: 07.09.2023).
54. Крисоватий А.І., Панасюк В.М., Мельничук І.В. Основи обліку і оподаткування: підручник (е-видання). Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 565 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/48317 (дата звернення: 12.11.2023).

55. Кузнєцова Т.В., Лук'янчук Ю.А. Система управління оборотними активами як інструмент забезпечення платоспроможності підприємства. *Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки»*. 2023. Вип. 1(101). С. 56-65. URL: https://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ/article/view/1237 (дата звернення: 16.09.2023).
56. Кузь В.І. Організація бухгалтерського обліку: навч. посіб. - Чернівці: Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича, 2019. 224 с. URL: https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1946/Nav_posib_2019_new.pdf?sequence=1 (дата звернення: 09.09.2023).
57. Купріна Н.М., Баранюк Х.О., Ступницька Т.М., Величко О.М. Оборотні активи в системі управління підприємства: сучасні аспекти обліку, аналізу та аудиту. *Економіка харчової промисловості*. 2021. Т. 13. Вип. 2. С. 50-57. URL: https://journals.ontu.edu.ua/index.php/fie/article/view/2040 (дата звернення: 22.09.2023).
58. Купріна Н.М., Васьковська К.О., Пчелянська Г.Б., Величко О.М. Оборотні активи підприємства: аспекти бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами та їх класифікація. *Економіка харчової промисловості*. 2020. Т. 12. Вип. 4. С. 65-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2020_12_4_9 (дата звернення: 22.09.2023).
59. Купріна Н.М., Тофаніло О.А., Котобан І.О., Скіпор Р.Є. Особливості аналізу оборотних активів в сучасних умовах. *Економіка харчової промисловості*. 2018. Т. 10. Вип. 4. С. 39-47. DOI: 10.15673/fie.v10i4.1131 (дата звернення: 22.09.2023).
60. Ларченко О.В. Ефективність впровадження інформаційних систем в управлінні підприємством. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. Вип. 1. С. 278-284. URL: http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/38/37 (дата звернення: 11.10.2023).

61. Лебедєва А.М. Методичні аспекти аналізу ефективності використання оборотних активів підприємства. *Зовнішня торгівля, економіка, фінанси і право. Серія «економічні науки»*. 2015. № 1(78). С. 67-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2015_1_9 (дата звернення: 04.10.2023).

62. Лебединська Д.І., Власова Н.О. Оборотні активи як складова майна підприємства. Інформаційні технології: наука, техніка технологія, освіта, здоров'я. Тези доповіді XXVI між нар. наук.-практ. конф. MicroCAD-2018, 16-18 травня 2018 р. - Харків: НТУ «ХПІ», 2018. Ч. III. С. 185. URL: https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/45936 (дата звернення: 14.09.2023).

63. Лисенко А.М. Аналітична оцінка ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2022. № 1(124). С. 134-144. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2022/1_2022/25.pdf (дата звернення: 24.09.2023).

64. Лисенко А.М., Бут-Гусаїм О.В. Оподаткування підприємницької діяльності та рівні податкового менеджменту. Інноваційна модернізація економіки України в умовах євроінтеграційних процесів : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 27-28 листопада 2023 р., м. Кременчук. Кременчук: КрНУ, 2023. С. 214-217. URL: https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/13542 (дата звернення: 26.12.2023).

65. Лисенко А.М. Детермінований факторний аналіз у дослідженні фінансово-господарської діяльності малого підприємства: методичний аспект. *Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. №3 (114), Ч. 2. С. 116-122. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/archive?id=129 (дата звернення: 20.09.2023).

66. Лисенко А.М. Методика проведення аналізу дебіторської заборгованості суб'єктів господарювання. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2014. Вип. 26. С. 184-192. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2014_26_28 (дата звернення: 23.09.2023).
67. Лисенко А.М. Складові елементи методики аналізу фінансової звітності малого підприємства. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. Видавничий дім «Гельветика», Т. 31(70), №4, 2020, ч. 2, с. 119-125. URL: https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-4-45 (дата звернення: 23.09.2023).
68. Лисенко А.М. Формалізація процесу прийняття рішень в аналізі та аудиті в умовах невизначеності та ризику. Облік і контроль в управлінні підприємницькою діяльністю: матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції, 25 жовтня 2019 р. Кропивницький: ПП «Ексклюзив-систем», 2019. С. 140-142. URL: http://kntu.kr.ua/doc/zbirnyki/teachers/2019/5.pdf (дата звернення: 26.09.2023).
69. Лисьонкова Н.М., Захарчук В.Ю. Підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Вип. 5(10). С. 354-358. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/5_10_uk/63.pdf (дата звернення: 12.11.2023).
70. Лозиченко О.М. Формування та використання системи інформаційного забезпечення управлінською діяльністю на промислових підприємствах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 22. Ч. 2. С. 81-86. URL: http://www.visnyk-

econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_2_2018ua/21.pdf (дата звернення: 18.09.2023).

71. Максімова В.Ф. Бухгалтерський облік: підручник. Одеса: ОНЕУ, 2012. 301 с.
72. Малий І.Й., Обітоцький І.С. Економічна сутність оборотних активів підприємства. *Сучасні проблеми економіки та підприєм*ництво. 2012. Вип. 10. С. 263-269. URL: http://sb-keip.kpi.ua/article/view/60428 (дата звернення: 21.09.2023).
73. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ МФУ № 2 від 10.01.2007 р. (редакція від 14.01.2020 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text (дата звернення: 13.10.2023).
74. Методичні рекомендації із застосування регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: Наказ Міністерства фінансів України № 720 від 15.06.2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0720201-11#Text (дата звернення: 12.10.2023).
75. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України № 356 від 29.12.2000 р. (редакція від 21.07.2021 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text (дата звернення: 11.10.2023).
76. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: Наказ Міністерства фінансів України від 25.06.2003 р. № 422. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0422201-03#Text (дата звернення: 12.10.2023).
77. Міщук Г.Ю., Джигар Т.М., Шишкіна О.О. Економічний аналіз: навч. посіб. - Рівне: НУВГП, 2017. 156 с.

78. Нагаєва Г.О. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів у сільському господарстві. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2020. № 1. С. 22-27. DOI: https://doi.org/10.36887/2524-0455-2020-1-4 (дата звернення: 14.11.2023).

79. Оляднічук Н.В. Інформаційні системи в бухгалтерському обліку. *Збірник наукових праць Уманського університету садівництва*. 2016. Вип. 88(2). С. 198-206. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zhpumus_2016_88(2)__25 (дата звернення: 18.09.2023).

80. Основи економічного аналізу: навч.-метод. посібник / В.М. Микитюк, Т.М. Паламарчук, О.П. Русак та ін. / За ред. В.М. Микитюка. - Житомир: Рута, 2018. 440 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/10003/1/OEA_2018_440.pdf (дата звернення: 08.09.2023).

81. Панасюк В.М. Сучасний інструментарій інформаційного забезпечення: обліковий та управлінський аспект. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Вип. 2(25). С. 412-417. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/25_2020/62.pdf (дата звернення: 28.09.2023).

82. Плиса В.Й., Плиса З.П. Бухгалтерський облік: навч. посіб. для студентів ЗВО. Київ: Каравела, 2019. 560 с.

83. Подання фінансової звітності: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (редакція від 01.01.2012 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення: 05.09.2023).

84. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. 2755-VI (редакція від 08.12.2023 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text (дата звернення: 18.10.2023).

85. Подмешальська Ю.В. Проблеми впровадження інформаційних систем обліку на підприємстві. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2011. Вип. 33. С. 179-184.

86. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління НБУ № 148 від 29.12.2017 р. (редакція від 08.10.2022 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text (дата звернення: 15.10.2023).
87. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ МФУ № 879 від 02.09.2014 р. (редакція від 29.07.2022 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text (дата звернення: 18.10.2023).
88. Полторак А.С. Визначення сутності оборотних активів: сучасні науково-методологічні підходи. *Ефективна економіка*. 2013. №7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_7_18 (дата звернення: 07.09.2023).
89. Полторак А.С. Оцінка ефективності використання оборотних активів на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства України. *Агросвіт*. 2013. № 17. С. 60-64. URL: https://finance.mnau.edu.ua/files/articles/2013-poltorak-oevoa.pdf (дата звернення: 12.09.2023).
90. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. (редакція від 10.08.2022 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text (дата звернення: 10.10.2023).
91. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 19.04.2001 р. № 186 (редакція від 23.07.2019 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01#Text (дата звернення: 18.10.2023).
92. Пуцентейло П.Р. Інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в управлінні підприємством. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2015. № 11. С. 224-232. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2015_11_34 (дата звернення: 01.10.2023).

93. Святенко В., Нетреба І. Практичні аспекти впровадження інформаційних систем управління на вітчизняних підприємствах. *Економіка*. 2012. Вип. 137. С. 26-30.

94. Сименко І.В. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2017. 384 с.

95. Скращук Л.В., Брехова К.В. Інформаційні системи та технології в обліку й аудиті: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький нац.. ун-т, 2022. 64 с. URL: https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/5164 (дата звернення: 07.10.2023).

96. Собко В.В., Галак К.І. Інформаційне забезпечення обліку соціально-орієнтованої діяльності. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 1(2). С. 162-166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2018_1(2)__36 (дата звернення: 03.10.2023).

97. Спрощена фінансова звітність: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 / Наказ МФУ № 39 від 25.02.2000 р. (редакція від 17.02.2023 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text (дата звернення: 11.10.2023).

98. Стоянова-Коваль С.С., Стоянова О.М. Проблеми та шляхи удосконалення обліково-методичного забезпечення управління оборотними активами аграрних підприємств. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 6. С. 384-390. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/6_ukr/66.pdf (дата звернення: 11.11.2023).

99. Супрун О.М. Проблема прискорення обігу оборотних коштів на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2013. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2185 (дата звернення: 06.11.2023).

100. Сусіденко В.Т. Інформаційні системи і технології в обліку. Київ: ЦНЛ, 2019. 224 с.

101. Тарасова Г.О. Інформаційне забезпечення аналізу потенціалу розвитку промислового підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес. Управління*. 2018. Вип. 6(17). С. 361-368. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/17_2018/66.pdf (дата звернення: 10.11.2023).

102. Титаренко І.В. Удосконалення процесу інформаційного забезпечення як інструменту ефективного управління підприємством. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2011. Вип. 1(19). URL: https://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/4830 (дата звернення: 12.11.2023).

103. Ткачук Л.М., Чень В. Теоретико-методологічні аспекти управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Innovation and Sustainability*. 2023. С. 84-90. URL: https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.84.90 (дата звернення: 12.09.2023).

104. Тютюнник Я.В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства. *Економіка та держава*. 2021. № 4. С. 157-162. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.4.157 (дата звернення: 11.09.2023).

105. Ульянченко Ю.О., Василішин С.І., Єфанов В.А., Сколотій І.В. Удосконалення політики формування та ефективного використання оборотних активів аграрних підприємств. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2018. Т. 4, № 27. С. 259-267. DOI: https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i27.154204 (дата звернення: 13.11.2023).

106. Філатова З.В., Ротанова А.Г. Напрямки формування системи управління оборотними активами підприємства. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2011. № 29. URL: https://jrnl.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/244 (дата звернення: 13.11.2023).

107. Фінансовий облік: підручник. 3-тє вид., доп. та перероб./ Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, П.Н. Денчук та ін. Тернопіль: ЗУНУ, 2023.

488 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/48101/1/finans_oblik-2023.pdf (дата звернення: 02.11.2023).

108. Фрунза С.А., Макарицька Н.М. Основні напрями ефективного використання оборотних активів сільськогосподарського підприємства. *Наукові записки*. 2017. Вип. 21. С. 53-62. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/158807266.pdf (дата звернення: 08.10.2023).

109. Хохлов М.П., Щербань О.Д., Крилова М.А. Поняття оборотних активів підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 31. С. 409-414. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/63.pdf (дата звернення: 12.09.2023).

110. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. 435-IV (редакція від 16.12.2023 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n4906 (дата звернення: 20.12.2023).

111. Черниш С.С. Економічний аналіз. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 310 с.

112. Швець Ю.О., Скворцова А.В. Управління оборотними активами підприємств. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2015. С. 13-29. URL: http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/13-2015/29.pdf (дата звернення: 15.09.2023).

113. Шинкар С.М., Мілаш І.В., Михайлова О.В. Дослідження ефективності використання основних елементів оборотних активів на підприємствах роздрібної торгівлі. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2013. Вип. 1(1). С. 149-155. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/14841 (дата звернення: 10.10.2023).

114. Шинькович А.В. Економічний зміст та субсистеми організаційно-інформаційного забезпечення антикризового управління

агроформуваннями. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 48(2). С. 131-136. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/48_2_2019/26.pdf (дата звернення: 17.09.2023).

115. Шматковська Т.О., Муран А.Я. Облік в системі управління оборотними активами підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 3(14). С. 436-441. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/3_14_uk/74.pdf (дата звернення: 11.10.2023).

116. Ящук Д.Л. Дослідження методології управління оборотними активами машинобудівних підприємств в умовах кризи. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2010. № 32. С. 252-257. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2010_32_57 (дата звернення: 03.10.2023).

ДОДАТКИ